

ARDAHAN İL ÖZEL İDARESİ
2006-2008 STRATEJİK PLANI

İÇİNDEKİLER	SAYFA
GİRİŞ	2
SUNUŞ	3-5
KAMU YÖNETİMİ REFORMU SÜRECİNDE İL ÖZEL İDARELERİ	6-7
YASAL YETKİ VE YÜKÜMLÜLÜKLER	8-11
ARDAHAN İL ÖZEL İDARESİ (Kuruluşu, Mevcut Durumu ve Misyon – Vizyon)	12-13
KIRSAL ALT YAPI HİZMETLERİ	14-22
-Mevcut Durum	14-15
-Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi	16-20
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	20-22
TARIM HİZMETLERİ	23-29
-Mevcut Durum	23-25
-Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi	25-26
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	27-29
KÜLTÜR VE TURİZM HİZMETLERİ	30-31
-Mevcut Durum	30
-Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi	30-31
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	31
SAĞLIK HİZMETLERİ	32-46
-Mevcut Durum	32-42
-Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi	42-43
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	44-46
EĞİTİM HİZMETLERİ	47-63
-Mevcut Durum	47-51
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	51-63
SOSYAL HİZMETLERİ	64-66
-Mevcut Durum	64-65
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	65-66
SİVİL SAVUNMA HİZMETLERİ	67-68
-Mevcut Durum	67
-Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi	68
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	68
ÇEVRE VE ORMAN HİZMETLERİ	69-80
-Mevcut Durum	69-76
-Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi	76-77
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	78-80
GENÇLİK VE SPOR HİZMETLERİ	81-85
-Mevcut Durum	81-83
-Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi	83-84
-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler	84-85

ARDAHAN'IN TARİHÇESİ

Kür ırmağı başları bölgesi,çağımızdan 3000 yıl önce Kafkasların kuzeyinden Kür-Aras-Çoruh ırmağı boylarına yerleşen SAKA (İSKİT) adlı atlı göçebe Türklerin Gögar Boyunun yerleştiği bir yurttur.

Ardahan yaklaşık 3000 yıllık bir tarihe sahiptir.Tarihi Urartulara uzanır.M.Ö. 680 yılında SAKA Türkleri tarafından zapt edilmiş,500 yılı sakaların hakimiyetinde kaldıktan sonra Pars'ların Himmer'lerin istilasına uğramış ve M.S. 628 yılında Hazar Türklerinin bir kolu olan ARDA boyunun eline geçerek ARDAHAN adını almıştır.Daha sonra Bizans'luların işgaline uğrayan Ardahan ve yöresi,M.S. 1068 yılında Alparslan tarafından fetih edilerek Selçukluların egemenliğine girmiştir.Daha sonra Gürcü ve Moğolların egemenliğine geçen Ardahan Kanuni Sultan Süleyman tarafından Osmanlı İmparatorluğuna dahil edilmiştir.

1876-1877 Osmanlı-Rus savaşı sonunda savaş tazminatı olarak Kars ve Batum ile birlikte 18 Temmuz 1878 Berlin Anlaşması ile Ruslara bırakılan Ardahan,1918 Mondros Mütarekesi sonunda Ordumuzun çekilmesiyle Ermeni ve Gürcülerin istilasına maruz kalmıştır. 30 Kasım 1918 tarihinde Ardahan'da kurulan Milli Şura Hükümeti tarafından Mondros Mütarekesi şartları reddedilmiş,bu şura hareketi Kurtuluş Savaşımızla bütünleşerek,Kazım KARABEKİR Paşa ve Halit Paşa komutasındaki Ordumuz tarafından 23 Şubat 1921 tarihinde düşman işgalinden kurtarılmıştır.

COĞRAFİ KONUMU

Ardahan 41°36'13" kuzey, 40°45'24" güney enlemleri ve 42°25'43" batı, 43°29'17" doğu boylamları arasında 1829 m. Rakımda, 5,035.51 Km² Yüzölçümü ile Doğu Anadolu'muzun Kuzeydoğusunda yer alan bir ilimizdir.Ortasından Kura nehrinin geçtiği ovada,1800 mt yükseklikte bir tepe üzerinde bir kalenin eteğine kurulmuştur.Kuzeybatıdan Artvin üzerinden Karadeniz'e,Göle-Oltu üzerinden Erzurum'a bağlanır.Ulaşım bakımından Ardahan Anadolu'yu Kafkasya'ya bağlayan uluslar arası yol üzerinde bulunması nedeni ile büyük önem kazanır.Ardahan, Çıldır-Aktaş ve Posof-Türkgözü kapılarından Gürcistan ve tüm Orta Asya Ülkelerine geçit vermektedir.Artvin,Erzurum ve Kars illeriyle komşu olup,Gürcistan ve Ermenistan ile de sınır şehridir.Şehrin toprakları kendi adını taşıyan bir ova üzerindedir.Ova Kuzeyde Yalnızçam Dağları,Doğuda Akbaba Dağları,Güneyde Kısır Dağı, ve Güneybatıda Allahuekber Dağları ile çevrilidir.Yıllık ortalama yağış miktarı 500 mm. civarındadır.İlimiz Sınırları içerisinde iki doğal göl vardır.Çıldır Gölü 120 km²,Aktaş (Hazapın) Gölü 14 km² dir.Ardahan İli Merkez ilçe dahil 6 ilçeden oluşmaktadır.Bu 6 ilçede toplam 227 köy ve 46 bağlısı olmak üzere 273 ünite bulunmaktadır.İlin toplam nüfusu 2000 nüfus sayımına göre 133,756 kişi olup, bu nüfusun % 30'u şehirde % 70'i de kırsal kesimde yaşamaktadır.

SUNUŞ

Günümüzde toplumsal yapı ve ilişkileri derinden etkileyen hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinde başlayan ve halen devam eden bu değişim ve dönüşüm süreci her alanda olduğu gibi kamu yönetim düşüncesi, yapısı ve fonksiyonları üzerinde derin izler bırakmış, neyi, nasıl yapması gerektiğinden hareketle, devletin görevlerinde ve iş yapma yöntemlerinde yeni tartışmalara yol açmıştır.

Kamunun rolünün yeniden tanımlanmasına yol açan bu tartışmalar, kamu yönetiminin demokratikleşmesini taleplerini de beraberinde getirmiştir. Geleneksel temsil yönteminin yeterli olmadığı, daha demokratik bir kamu yönetimi için yönetim ve hizmet sunumunda açıklık, katılım, sorumluluk ve hesap verebilirlik ilkelerinin hayata geçirilmesi gerektiği, bu ilkelerin aynı zamanda etkin bir kamu yönetiminin zorunlu unsurları arasında olduğu bilinmektedir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı, dünyada yaşanan bu gelişmeler ve çeşitli ülkelerde yaşanan tecrübeler ışığında ülkemizi 21. yüzyılda çağdaş bir yönetim zihniyetine ve yapısına kavuşturmak amacını taşımaktadır. İyi yönetim olarak da tarif edilebilecek bu çağdaş yönetim zihniyeti ve yapısı;

- Katılımcı ve paylaşımcı bir anlayışa sahiptir.
- Aktif ve geleceğe yönelimli bir bakışı esas alır.
- Girdi odaklı olmaktan sonuç ve hedef odaklı olmaya yönelir.
- Kendine odaklı olmaktan vatandaş odaklı olmaya geçişi hedefler.

Bu yeni anlayış içinde, 21. yüzyılda kamu yönetimi;

- Şeffaf olmak
- Katılımcı olmak,
- Düşük maliyetle çalışmak,
- Etkili olmak,
- İnsan haklarına saygılı olmak,
- Belirsizliği ve ayrımcılığı azaltacak şekilde hukuka dayanmak ve
- Öngörülebilir olmak zorundadır.

Yeni kamu yönetimi anlayışı, yönetimde etkinlik ve verimliliği temel almaktadır. Geleceğin belirsizliklerine karşı hazırlıklı olma, hızlı karar alma ve sorunlara süratle uygun çözümler bulma, değişime uyum sağlamanın temel gerekleridir. Kamu yönetiminde yeniden yapılanma, mahalli idarelerde de bir dönüşüm ve değişimi gerekli kılmaktadır. Mahalli idarelerin teşkilat yapıları, görev ve yetkileri, çalışma yöntemleri ve süreçleri ile amaçları da değişimin konusu olacaktır. Bu idarelerde aşırı bürokratik yapıların kaldırılması, etkin çalışan esnek ve daha küçük birimlerin oluşturulması, çalışma yöntem ve süreçlerinin sorgulanması gerekmektedir.

Esnek ve yatay örgütlenme yanında geleceği öngören stratejik yönetimin öne çıkması; kamunun girişimci ve rekabet edebilir olması gerektiğine vurgu yapılması ademi

merkeziyetçilikle de uyumlu olan bir durumdur. Kamu hizmetlerinin sunumunda mahalli idarelere daha çok görev ve sorumluluk verilmesi merkezi idare ile mahalli idareler arasındaki yetki ve kaynak dağılımının geleneksel yapısının değiştirilmesini de zorunlu kılmaktadır.

Dolayısıyla mahalli idarelerin daha fazla yetki, sorumluluk ve kaynakla desteklenmesi, bu idarelerin yönetim yapı ve anlayışlarında da buna uygun değişimleri gerektirmektedir. Gün geçtikçe yenilenen ve çeşitlenen toplumsal ihtiyaç ve beklentilerin daha iyi karşılanabilmesi, bu alandaki çağdaş değişim ve gelişmelerin yeterince kavranmasından geçmektedir. Yerel nitelikli kamu hizmetlerinin sunumunda hizmetlerden yararlananların memnuniyetini artırmak, hukuka uygunluğu, etkinliği ve verimliliği sağlamak için vatandaş taleplerini temel alan bir anlayışı yönetime hakim kılmak gerekmektedir. Sonuca odaklanan bir yönetimde hesap verebilirliği, açıklığı, saydamlığı, katılımı, öngörülebilirliği kapsayan mekanizmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Mahalli idareler temsili demokraside halkın yerel kamusal menfaatlerinin teminatıdır. Diğer taraftan, demokratik sistemin önemli bir unsuru olarak çoğulculuğun, katılımın sağlanmasında, yerel ve ulusal menfaatlerin uzlaştırılmasında, halkın tercihleri ile talep ve beklentilerinin yönetime yansıtılmasında mahalli idarelerin önemli rolleri bulunmaktadır. Mahalli idareler, halkın katılımını sağlamada merkezi idareye göre çok daha fazla imkan ve yeteneklere sahiptir ve böylece tüm sistemin yönetim kapasitesini de güçlendirmektedir.

Mahalli idareler vatandaşlara ilave seçme ve seçilme imkanı sağlamakta, sivil toplum örgütleri de dahil olmak üzere onlara daha fazla katılım imkanı vermektedir. Böylece adeta demokrasi için eğitim merkezleri işlevini görmektedir. Ayrıca, mahalli politikacılar her gün birlikte oldukları halka karşı daha fazla sorumluluk hissetmektedir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı gereği olarak gelecek yönelimli ve katılımcı bir anlayış içinde “stratejik yönetim” yaklaşımına geçilmektedir. Stratejik yönetim kapsamında;

- Ortaya konan yeni zihniyete uygun bir şekilde geleceğe dair tasarım geliştirme,
- Misyon ve vizyon belirleme,
- Temel amaç politika ve öncelikleri şekillendirme,
- Ölçülebilir başarı göstergeleri oluşturma ve önceden ilan etme,
- İnsan kaynaklarını geliştirme,

unsurları vurgulanmaktadır.

Örgütsel tasarımda ise değişimin izlenmesi ve zaman geçirilmeden uyum sağlanması küçük, etkin ve esnek yapıların önemini artırmaktadır. Bu kapsamda, dinamik ve bilgi temeli bir anlayışın gereği olarak;

- Merkezi yönetim yerine yerinden yönetim,

- Esnek ve yatay organizasyon yapıları,
- Çakışmaların ve çatışmaların engellenmesi,
- Gereksiz hizmetlerin tasfiyesi, hizmet satın alımı,

gibi unsurlar desteklenmektedir.

Yeni kamu yönetimi anlayışına uygun olarak yasalaşan 5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanununun temel amaçların biri de, il özel idarelerinde stratejik yönetim anlayışını tesis etmektir. Özel idareler, stratejik amaçlarını, hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için gerçekleştirecekleri hedeflerini faaliyetleri kapsayacak şekilde stratejik plan yapacaklardır. Yıllık çalışma programlarıyla bütçelerini ve performans ölçütlerini bu plana göre oluşturacaklardır. Böylece geleceğe dönük politikalar oluşturarak sorunlara uzun vadeli çözümler getirecek ve sonuç odaklı bir anlayışa sahip olacaklardır.

Stratejik Planda; kırsal altyapı, Tarım, Kültür ve Turizm, Sağlık, Eğitim, Sosyal Hizmetler, Sivil Savunma Hizmetleri, Çevre ve Orman, Gençlik ve Spor hizmetlerine ait analizlere ve planlama çalışmalarına yer verilmiştir.

Ardahan İl Özel İdaresi hedeflerine ulaşmak için gerekli yatırım ve hizmetlerin Stratejik Plan ile her zamankinden daha kısa sürede etkin ve verimli şekilde yerine getirebilecektir.

Ardahan İl Özel İdaresi 2006-2008 Stratejik Yatırım Planının tüm İlimize hayırlı olmasını dilerim.

Murat YILDIRIM

Vali

DURUM ANALİZİ

KAMU YÖNETİMİ REFORMU SÜRECİNDE İL ÖZEL İDARELERİ

Türkiye’de, il özel idarelerinin kuruluş ve görevlerine ilişkin ilk esaslı düzenlemeler 1913 yılında geçici bir kanun olarak yürürlüğe konulan İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunuyla gerçekleştirilmiştir. Bu yasa, 1987 yılında 3360 sayılı kanunla İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilmiştir.

Kamu yönetiminde gerçekleştirilen bir çok değişim çabasına rağmen aynı çabalar mahallî idareler alanında, dolayısıyla il özel idareleri konusunda gösterilememiş, bunun sonucunda bu idareler kendilerinden beklenen hizmetleri başarıyla yerine getirecek yeterli bir kurumsal yapıya kavuşturulamamışlardır. Zaman içerisinde il özel idarelerinin özerk kurumlar olmaktan ziyade eğitim, sağlık, bayındırlık, imar ve diğer mahallî hizmetleri karşılayan ve merkezî idareye tâbi kurumlar oldukları anlayışı hakim olmuştur. Yapılan ilk düzenlemelerde, il özel idarelerine geniş yetkiler verilmiştir. Bunun temel sebebi, il özel idarelerinin merkezî idarenin sorumluluğundaki hizmetleri taşrada sunan ara düzey kurumlar olarak görülmeleridir. Ancak bu görevlerin büyük bir kısmı daha sonraki süreçte merkezî idareye aktarılmıştır.

Diğer taraftan, il özel idareleri, sorumluluklarında bulunan hizmetleri görmek için yeterli kaynaklara da sahip olamamışlardır. GSMH’nın mahallî idareler tarafından sarfedilen % 4,4’ünün yaklaşık olarak % 0,4’lük kısmı özel idareler tarafından kullanılmakta, bunun da önemli bir kısmı merkezî idareden aktarılan kaynaklardan oluşmaktadır. Kentleşme ve nüfus artışının neden olduğu yüksek beklentiyi bu kaynaklarla karşılamak ve etkin hizmet sunmak mümkün olamamıştır.. Yönetim kapasitesi zayıf ve kurumsal gelişmesi yeterli olmayan il özel idareleri, öz kaynaklarını geliştirmede de başarılı olamamışlardır.

Kanun; il özel idarelerine, il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarının karşılanmasında yeni yetki ve görevler ihdas etmiştir. Yaşanan bu sorunların ve son dönemlerde dünyada siyasal, ekonomik ve idari alanda yaşanan gelişmelere paralel olarak, Türkiye de sonuçları uzun soluklu olacak reform çalışmalarına tanık olmaktadır. Anlaşılabileceği üzere, yeni kamu yönetimi anlayışı, yönetimde etkinlik ve verimliliği temel almaktadır. Bu çerçevede yapılan geniş kapsamlı çalışmaların sonuçlarından biri olarak 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kamu Yönetimi Reformu çerçevesinde yerel yönetimlere daha çok fazla yetki ve görev verilmesi hedeflenmekte, böylece yerinden yönetim ilkesi güçlendirilerek yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan “Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması” hakkındaki Yasa Taslağı TBMM gündeminde bulunmaktadır. Bu Kanunun çizdiği temel çerçeve kapsamında yerel yönetimlerin yetki ve görevlerini artıran Kanunların büyük kısmı yasalaşarak yürürlüğe girmiştir. Bunlar, Büyükşehir Belediye, Belediye ve İl Özel İdarelerine yöneliktir. 22.2.2005 tarihinde kabul edilen 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kamu yönetiminde yeniden yapılanma, mahallî idarelerde de bir dönüşüm ve değişim gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda, geleneksel kamu yönetimi anlayışının aksine, yerelleşme eğilimleri büyük önem kazanmakta, mahallî idarelerin teşkilât yapıları, görev ve yetkileri, çalışma yöntemleri ve süreçleri ile amaçları da değişimin konularından birisini oluşturmaktadır. Buradan hareketle, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu kamu yönetimi reformunun önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Yerel yönetim reformunun temelini, kaynakların doğrudan merkez tarafından tahsis edilmesi yerine, yerel nitelikli kamu hizmetlerinin sunumunda hizmetlerden yararlananların memnuniyetini artırmak amacıyla, yerel otoritelerin daha fazla söz sahibi olacağı ve bu şekilde kaynakların daha etkin dağılabileceği bir sistem oluşturmaktadır.

Yerel yönetim reformu, kamu hizmetlerinin hizmetten yararlananların ihtiyaçlarını en etkin biçimde sağlanmasını amaçlamakta, katılım, etkinlik, saydamlık, hesap verebilme gibi değerleri kamu yönetim sürecinde ön plana çıkarmaya çalışmaktadır.

Sonuç olarak, kamu yönetimi reformu çerçevesinde yerel yönetimlere daha çok fazla yetki ve görev verilmesi hedeflenmekte, böylece yerinden yönetim ilkesi güçlendirilerek yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. Ardahan İl Özel İdaresi (AİÖİ) ile yürütülen stratejik planlama çalışmaları yaşanan bu reform çalışmalarının bir ayağını oluşturmaktadır.

AİÖİ'nin 5302 sayılı Kanuna Göre Yasal Yükümlülükleri ve Görevleri

Kamu Yönetimi Reformu çalışmaları çerçevesinde ele alınan İl Özel İdaresi Kanunuyla birlikte İl Özel İdarelerinin görevleri önemli oranda artırılmaktadır.

Ardahan İl Özel İdaresinin görev alanını belirlemek, yapılacak planın dolayısıyla kuruluşun faaliyet alanlarının sınırlarını oluşturmak açısından büyük önem taşımaktadır. Kuruluş düzeyinde plan yapıldığı için ve il özel idarelerinin görev alanlarının geniş kapsamlı olması nedeniyle çok sayıdaki yasal düzenlemeyle ilişkili olması bu kuruluşların yasal yetki ve yükümlülüklerinin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır.. Bu sebeple, stratejik planlama çalışmaları kapsamında eski ve yeni kanunlardan hareket edilerek 5302 sayılı Yeni Kanun'da İl Özel İdarelerinin yetkilerinin ve yükümlüklerinin ne olduğu aşağıdaki formda ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Yine aynı formda yeni Kanun ile bir önceki 3360 sayılı İl Özel İdareleri Kanunu yetki ve sorumlukları açısından karşılaştırılarak farklılıklar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

AlÖİ'nin Yasal Yetki ve Yükümlülükleri

Sıra	Yasal Yükümlülük	Yasal dayanak	Yasal dayanak
		5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu	3360 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu
1	Gençlik ve spor	X	X
2	Eğitim	X	X
3	Kültür	X	X
4	Turizm	X	X
5	Sağlık	X	x
6	Tarım	X	X
7	Sanayi ve ticaret	X	X
8	İl çevre düzeni planı	X	
9	Bayındırlık ve iskan	X	X
10	Toprağın korunması	X	
11	Erozyonun önlenmesi	X	X
12	Sosyal hizmet ve yardımlar	X	X
13	Yoksullara mikro kredi verilmesi	X	
14	Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları yapılması		
15	İmar		
16	Yol	X	X
17	Su	X	X
18	Kanalizasyon	X	X
19	Katı atık	X	X
20	Acil yardım ve kurtarma	X	X
21	Orman köylerinin desteklenmesi	X	
22	Ağaçlandırma	X	
23	Park ve bahçe tesisi	X	X
24	Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için izin ve ruhsat vermek	X	X
25	Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetlerini denetlemek	X	X
26	Yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak, uygulamak	X	X
27	Kanunlarda belirtilen cezaları vermek	X	X
28	Hizmet amacıyla taşınır/taşınmaz mal almak, satmak, kiralamak, kiraya vermek, takas etmek, sınırlı aynı hak tesis etmek	X	X
29	Borç almak	X	
30	Bağış kabul etmek	X	X

31	25 milyar TL'ye kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek	X	X
32	İÖİ'ne ait vergi, resim, harçların tarh, tahakkuk, tahsilini yapmak	X	X
33	Hizmetleri ile ilgili olarak halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapmak	X	
34	Kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, mevzuata göre sermaye şirketleri kurmak	X	X
35	Görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara kurucu üye ya da üye olmak, bu faaliyet ve organizasyonlarla ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirmek	X	
36	Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedelli/bedelsiz üstlenmek; bu kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirmek; bu amaçla kaynak aktarımında bulunmak	X	X
37	Merkezi idareye ait asli görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli bina ve tesisler ile aynı ihtiyaçları karşılamak, geçici olarak araç ve personel görevlendirmek	X	X
38	Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve 507 sayılı Kanun kapsamındaki meslek odaları ile hizmet projeleri gerçekleştirmek	X	X
39	Kendisine ait taşınmazları asli görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere ve 25 yılı geçmemek üzere diğer kamu kurum/kuruluşlarına tahsis etmek/kiraya vermek.	X	X
40	Belediye sınırları dışındaki gayri sıhhi müesseseler ile halka açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek, denetlemek ve açılış-kapanış saatlerini belirlemek	X	X
İL GENEL MECLİSİ			
41	İÖİ faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşüp karara bağlamak	X	X
42	Bütçe ve kesin hesabı yapmak	X	X
43	Bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmalar arasında aktarma yapmak	X	X
44	Belediye sınırları dışındaki alanların imar planlarını görüşüp karara bağlamak	X	X
45	Bütçe içi işletmeler ile Türk Ticaret Kanununa tabi ortaklıklar kurulmasına, bunlardan ayrılmaya, sermaye artışına, gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek	X	X
46	İÖİ adına imtiyaz verilmesi, İÖİ yatırımlarının yap-işlet/devret modeli ile yapılması	X	X
47	İÖİ 'ne ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesi	X	X
48	Encümen üyelerini seçmek	X	X
49	İhtisas komisyonları kurmak	X	X
50	Norm kadro çerçevesinde İÖİ ve bağlı kuruluşlarının kadrolarını ihdas, iptal ve değiştirmek	X	
51	Yurt içi/dışı mahalli idare ve birlikleriyle işbirliği yapmak	X	X
52	Diğer mahalli idarelerle birlik kurulması, kurulmuş birliklere katılmak ya da ayrılmak	X	X

53	İÖİ 'ne kanunlarla verilen görev ve hizmetler dışında kalan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesi belirlemek	X	X
İL ENCÜMENİ			
54	Kamulaştırma kararları almak ve uygulamak	X	X
VALİ			
55	İl halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak	X	X
56	İÖİ' nin mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerinin, idarenin bütünlüğüne ve kalkınma planı ve stratejilerine uygunluğu açısından denetlemek	X	X
57	Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını yapmak, kurumsal stratejileri oluşturmak, İÖİ faaliyetlerini ve personelin performans ölçütlerini hazırlamak, uygulamak, izlemek, değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak	X	
58	Stratejik plan ve performans hedeflerine göre yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini açıklayan faaliyet raporunu hazırlamak	X	
59	İl, ilçe ve köy yollarının yapımı ile bakım ve onarımını yapmak	X	X
60	Göl ve bataklıkları ıslah etmek ya da ettirmek	X	X
61	Şehir ve kasabalarda hayvan, buhar ve elektrikle çalışan tramvayları inşa etmek, elektrik dağıtımını yapmak, içme suyu getirmek	X	X
62	İl içinde otomobil, otobüs ve servis araçları işletmek		X
63	Çeşitli sanayi dallarında fabrika kurulması için ruhsat vermek		X
64	Örnek ve denetleme çiftlik ve tarlaları, fidanlıklar ve tarım okulları açmak, tarım aletleri depoları kurmak, tarım ürünleri sergileri açmak, tarımsal yarışmalar düzenlemek, ürün türlerini iyileştirmek amacıyla para, tohum temin etmek, kırsal alanlarda biçme, harman ve eleme tesisleri kurmak	X	X
65	Damızlık hayvan yetiştirmek, depolarını kurmak, suni tohumlama laboratuvarları açmak, evcil hayvan sergileri ve yarışları düzenlemek, at yarışları yaptırmak	X	X
66	Orman yetiştirmeye uygun yerlerde orman yetiştirmek ve yabancı ağaçların aşıl原因arak verimli hale getirilmesini sağlamak	X	X
67	Tasarruf ve kredi sandıkları kurmak, açılmasına izin vermek	X	X
68	Ticaret ve sanayi odaları kurmak	X	X
69	Müze, sergi, pazar, panayır açmak		X
70	İlin ekonomik gelişmesine yararlı olacak girişimlerde bulunmak, girişilmiş teşebbüsleri desteklemek	X	X
71	Tuğla, kireç, çimento fabrikaları kurmak; soğuk hava tesisi, turistik otel-motel-gazino yapmak ve işletmek	X	X
72	İlkokul ve gece okulu, ortaokul öğrencileri için pansiyon, yüksekokul için yurtlar açmak	X	X
73	Hastane, dispanser, bakımevleri, sağlık evi, düşkünler evi ve yetimhane açmak	X	X
74	İl matbaası kurmak	X	X
75	İmar ve bayındırlık hizmetleri vermek	X	X
76	Sağlıklı bir çevre oluşturmak ve korumak	X	X

77	Eğitim ve spor hizmetleri sağlamak	X	X
78	Kültür, turizm ve haberleşme ile ilgili hizmetleri yürütmek	X	X
79	İlin mahalli hizmetlerini kalkınma planı ilke ve hedeflerine uygun olarak ve ilin imkan ve ihtiyaçlarını da göz önüne alarak yıllık program hazırlamak ve uygulamak	X	X

Tablodan da ayrıntılı olarak görülebileceği gibi, yeni Kanunla birlikte il özel idarelerine önemli görevler verilmiştir. Bu kapsamda, 3360 sayılı yasada yer almayıp 5302 sayılı yasayla getirilen yükümlülükler özet olarak aşağıdaki gibidir:

1. İl çevre düzeni planı
2. Yoksullara mikro kredi verilmesi
3. Orman köylerinin desteklenmesi
4. Ağaçlandırma
5. Hizmetleri ile ilgili olarak halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapmak
6. Görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara kurucu üye ya da üye olmak, bu faaliyet ve organizasyonlarla ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirmek
7. AİÖİ'nin mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerinin, idarenin bütünlüğüne ve kalkınma planı ve stratejilerine uygunluğu açısından denetletmek
8. Stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını yapmak, kurumsal stratejileri oluşturmak, AİÖİ faaliyetlerini ve personelin performans ölçütlerini hazırlamak, uygulamak, izlemek, değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak
9. Stratejik plan ve performans hedeflerine göre yürütölen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini açıklayan faaliyet raporunu hazırlamaktır.

ARDAHAN İL ÖZEL İDARESİ

A- KURULUŞU:

İlimiz Kars İline bağlı bir ilçe iken, 27.05.1992 tarihinde Bakanlar Kurulunda görüşülerek, İl olmasına karar verilmiş ve 3 Haziran 1992 tarihli mükerrer 21247 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak 3806 Sayılı Kanun 2. maddesi gereğince il statüsüne kavuşturulmuştur.

Ardahan ilinin, İl olması ile birlikte İl Özel İdaresi kurulmuştur. Ardahan iline bağlı 5 İlçe, 9 Belediye (3'ü Belde Belediyesi), 227 Köy ve 41 Mahallesi bulunmaktadır.

İl Özel İdaresinin seçimle gelen organları 28.03.2004 tarihli Mahalli İdareler Genel Seçimi ile 14 İl Genel Meclis Üyesi seçilmiş ve görevlerini yürütmektedirler. İl Genel Meclis Üyeleri arasından seçilmiş 1 Meclis Başkanı ve 5 İl Encümen üyesi bulunmaktadır.

B- MEVCUT DURUMU:

1- Personel Durumu:

Memur	İşçi	Sözleşmeli Personel	Geçici İşçi	Toplam
22	81	1	49	153

14'ü Genel İdaresi Hizmetler Sınıfında, 5'i Teknik Hizmetler Sınıfında, 3'ü Yardımcı Hizmetler Sınıfında olmak üzere 22 adet Memur görev yapmaktadır.

2- Araç Durumu: Adet :

Kompresör	2
Sayar Tamir Aracı	1
Seyyar Kaynak Aracı	1
Asfalt Makinesi	2
Binek Aracı	12
Kar Makinesi (Rotatif)	3
Treyler	2
Kanal Kazıcı	4
Silindir	2
Yükleyici	5
Greyder	7
Dozer	5
Kamyon	20
TOPLAM	66

3- Bütçe:

	<u>Yılı:</u>	<u>Tutarı:</u>
Uygulama Yılı Bütçesi	2006	7.000.000.00.YTL.
Takip eden 1.Yıl Tahmini Bütçesi	2007	7.350.000.00.YTL.
Takip eden 2. Yıl Tahmini Bütçesi	2008	7.717.500.00.YTL.

C-YERLEŞİM DURUMU:

İLÇESİ	KÖY	MAHALLE	NUFÜSU
Merkez	62	6	44.794
Çıldır	35	11	14.869
Damal	7	8	8.677
Göle	52	6	37.814
Hanak	22	9	14.873
Posof	49	1	12.729
TOPLAM	227	41	133.756

AİÖİ'nin Misyonu

- Ardahan 'a yönelik; gençlik spor, eğitim, sağlık, tarım, sanayi, ticaret, çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskan, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binaların yapım bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçların karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içerisinde,
- İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, orman köylülerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında;

İl kaynaklarının bir plan dahilinde, ekonomik, etkin ve verimli bir biçimde kullanılarak halkın yaşam kalitesini ve refah düzeyini yükseltmek; hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunmak. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemlerle uygulamaktır.

AİÖİ'nin Vizyonu

Çağdaş, güvenilir, yerinden yönetim anlayışını yerleştirmiş, kırsal-kent arasındaki farklılıkları en aza indiren, hizmet sunumunda kaliteyi esas alan;

- Dinamik,
- İnsan Odaklı,
- Öngörülebilir,
- İhtiyaçlara duyarlı,

bir kuruluş olmaktır.

Bu yolda AİÖİ;

- **Katılımcılık ve aktif hemşehricilik:** Karar alma ve uygulamada yurttaş katılımını ön planda tutar ve sorumluluk verir.
- **Saydamlık:** Tüm faaliyetlerini süreç ve sonuç aşamalarında kamunun bilgisine sunar.
- **Hesap verebilirlik:** Tüm faaliyetlerinin sonuçlarından sorumluluk duyar.
- **Sosyal içerme:** Tüm yurttaşlara ihtiyaçları doğrultusunda ve kırsal-kent arasındaki hizmet farklılıklarının azaltan bir anlayışla hizmet sunar.

Ulaşılabilirlik: Yurttaşların hizmetlere ulaşılabilirliğini etkin olarak sağlar.

KIRSAL ALT YAPI HİZMETLERİ

MEVCUT DURUM

Ardahan ili genelinde yer alan 288 üniteden; Çalışma alanımız içinde bulunan 227'si köy ve 46'sı da bağlısına olmak üzere 273 üniteye toplam 1076.5 km. 1.Derece ve 2.Derece öncelikli yol ağı ile hizmet götürülmektedir.1076.5 km. yol ağının 62 km. si asfalt (% 5,75), 876.5 km. si stabilize kaplama (% 82,35) , 128 km.si tesviyedir (% 11,90). Ardahan ilinde Çalışma alanımız içinde yer alıp hizmet götürülme yen ünitemiz yoktur.

227 köyden ; 180 adedi şebekeli (% 79,3) , 45 adedi çeşmeli (% 19,8) ve 2 adedi de susuzdur (% 0,9). Ancak susuz köylerle ilgili çalışmalar tamamlanmak üzere olup 2 köyün çalışması 2006 yılı içinde bitirilerek söz konusu susuz olan köyler içme suyuna kavuşturulacaktır.2006 yılı sonu itibariyle Ardahan İlinde sağlıklı içme suyu olmayan köy kalmayacaktır.46 adet bağlının da ; 26 adedi şebekeli (% 56,5) , 20 adedi çeşmeli (% 43,5) olup susuz bağlı bulunmamaktadır.

Sulama ve Toprak İşleri hizmet alanındaki köylerin geçim kaynakları , ilimiz coğrafi konumu ve bulunduğu iklim koşulları dikkate alınarak yapılan incelemeler sonucunda özellikle hayvan içme suyu gölet inşaatı üzerinde yoğunlaştırılmış olup bu çalışmalar neticesinde günümüze kadar 72 adet hayvan içme suyu göleti yapılmıştır.Ayrıca Sulama ve Toprak İşleri Şubesi yerüstü suyu , drenaj ve toprak ıslahı , toplulaştırma alanlarında faaliyet göstermiştir.

Köylerden 2 adedinde kanalizasyon tamamlanarak faaliyete geçirilmiştir. 2005 yılı içinde de 2 köyde alt yapı çalışması ödenek yetersizliği nedeniyle belirli ölçüde devam ettirilebilmiştir.Ayrıca günümüze kadar 8 'i cami , 1 'i köy konağı olmak üzere 25 adet sosyal ve ekonomik tesisin yapımı gerçekleştirilmiştir.

GÜÇLÜ YÖNLER

- İlin İhtiyaç ve Sorunlarının Bilinmesi
- Koordinasyon Sağlama Becerisi(Hedef Kitle ile Yakın İrtibat)
- Küreselleşmenin Yaratacağı Fırsatlar
- Teşvik Uygulamaları
- Kalkınmada Öncelik Yöre Kapsamında Olması
- Kırsal Altyapıya Yönelik Yatırımlara Destek Sağlaması
- Kamu Çalışanlarının Teknik Bilgi Düzeyleri ve Gerekli Motivasyonu

ZAYIF YÖNLER

- Nitelikli İşgücü Varlığı
- Havaalanı ve Demiryolu Bulunmayışı
- Yatırım Potansiyelini Değerlendirme Gücü/Girişimcilik Düzeyi
- Teşviklerden Yararlanma Düzeyi
- İş Makineleri ve Makine Servis Düzeyi
- Destek Hizmetleri Varlığı
- Araştırma Kurumları Sayısının Yetersizliği
- Bilim,Teknoloji ve Yenilik Altyapısı Yetersizliği
- Gelir Düzeyi Düşüklüğü
- Plan ve Programa Dayalı İş Yapma Kültürü
- Kamu Yatırımlarının Tamamlanma Süresi
- Hayırsever Vatandaşların Katkıları
- Deneyimli Personel
- Kanalizasyon,Evsel ve Çevresel Atıklar

- Kentsel ve Kırsal Yolların Kalitesizliği
- Kamusal Altyapı Yatırımları İçin Gerekli Makine ve Ekipmana Sahip Olunmaması
- İçme suyu Olarak İsale Edilen Suların Amacı Dışında Kullanılması Sorunları Artırmaktadır.
- İlimizde Hüküm Süren Ağır Kış Şartları Nedeniyle Kış Aylarında ve Geçiş Dönemlerinde Yol Ağımızın Büyük Bir Bölümü Ulaşım İmkan Vermemektedir.

FIRSATLAR

- Avrupa Birliği ve Dünya Bankasınca Sağlanan Hibe Yardımlar ve Gelişme Programları
- Doğalgaz Projesinin Gerçekleşmesi
- Yeni Yasa kapsamında Hizmet Akımlarının Kolaylaşması
- Avrupa Birliğine Giriş Süreci
- Teşvik Uygulamaları
- Kalkınmada Öncelikli Yöre Kapsamında Bulunması
- Sekizinci 5 Yıllık Kalkınma Planınızda önemle üzerinde durulan; Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Giderilmesi İlkesi
- Adaylık Aşamasında Olduğumuz AB'de Bölgesel Dengelerin Sağlanması Hususunun Büyük Oran Taşınması

TEHDİTLER

- İl Dışına Verilen Göç ve Beyin Göçü
- Bilim ve Teknolojik Gelişmelere Ayak Uyduramama
- Okuma Yazma Oranının Düşüklüğü
- Doğal Afetler
- Örgütlenme Sorunları
- Gelir Seviyesinin Düşüklüğü
- Sınır Anlaşmazlıkları,İhtilaflar
- İl İçinde Dağılmış Kopuk İdari Birimler(Fiziki Uzaklık)
- Kamu Yatırımlarının Yetersizliği
- Kamu Yatırımlarına Tahsis Edilen Ödeneklerin Yetersizliği ve Zamanında Alınamaması
- İhale Süresinin Uzun Olması Nedeniyle Mal ve Hizmet Alımının Gecikmesi
- Plansız,Programsız,Fizibilitesiz Yatırımlar
- Standardı Düşük Köy Yolları
- İdari ve Teknik Personel Yetersizliği
- Girdi Maliyetlerinin Yüksek Oluşu
- İlimiz Arazi Yapısı ve Ağır İklim Şartları
- Kırsalda Yaşayan İnsanların Ekonomik Güçlerinin Yetersiz Oluşu Nedeniyle Hizmetlerimize Yeterli Destek Verememeleri

YATIRIM İHTİYACI VE GEREKÇELERİ

Köy Yolları ve Sanat Yapıları:

-Ardahan İli köy yolları ağı olarak 1076,5 km. yola sahiptir.755 km.si Birinci Öncelikli yol, 321,5 km.si İkinci Öncelikli yoldur.Bunun 886,5 km.si stabilize kaplamalı yol konumundadır.Stabilize kaplamalı yol ağının tamamı (886,5 km.) ise düşük standartta yol olup asfalt yapımına hazır yol değildir.

-İl yolu ağımızda 128 km. tesviyeli yol bulunmaktadır.İl Özel idaresi olarak yapılan 3 yıllık stabilize kaplama planlamasında öncelikli olarak tesviyeli yolların stabilize kaplamalı yol konumuna getirilmesi planlanmıştır.Bunun yanında yine aynı program içine düşük standartlı stabilize olan yolların da asfalta hazır hale getirilmesi hedeflenmiştir.Mülga Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan “Köy yolları Master Planı’na uygun olarak 2006-2008 Stratejik Yatırım Programı’nda da grup yolları öncelikli olarak ele alınmıştır.Asfalt yolların devamı ve asfalt yollara ulaşımı sağlayan bazı münferit yollar da asfalt yapımına geçiş sağlayabilmek için plan içerisinde değerlendirilmiş olup, 3 yılda toplam 134 km. stabilize kaplama yapılması planlanmıştır.

-Toplam yol ağımız içinde 62 km. 1. ve II. kat asfalt yol bulunmaktadır.İl Özel İdaresi olarak 2008 yılı sonuna kadar 56 km. 1.kat asfalt 39 km. II. kat asfalt olmak üzere 3 yılda 95 km. asfalt yapımı planlanmıştır.İl Özel İdaresi’nin öncelikli hedefi bütün köy yollarının asfalt yol konumuna getirilmesidir.Ancak bütçe imkanları göz önüne alınarak 2006-2008 Stratejik Yatırım Programı’nda “Köy yolları Master Planı’na uygun olarak öncelikle daha çok nüfusun yararlanacağı grup yollarının yapımı hedeflenmiştir.Planlama çalışmalarında önceki yıllarda yapımı gerçekleştirilen ve tamamlanamayan grup yollarının yapımı öncelikli olarak ele alınmış,asfalt kaplama uygulamalarında coğrafi yapı ve iklim koşulları önem arz ettiğinden standardı yüksek olan yollar seçilmiştir.Diğer taraftan 1.kat asfalt kaplama planlamasında önceki yıllarda programa girmiş fakat yapımı gerçekleştirilemeyen köy yolları da dikkate alınmıştır.

-II. kat asfalt kaplama planlamasında ise; 1.kat asfalt kaplaması yapılan köy yollarının daha uzun ömürlü olabilmesi için hemen ertesi sene II. kat asfalt kaplamasının yapılması planlanmıştır.Bunun yanında önceki yıllarda yapılan 1.kat asfalt kaplamalı yolların II.kat asfalt kaplamalarının yapılması için 2006-2008 Stratejik Yatırım Programı’na dahil edilmiştir.

-Hizmet alanımızda yer alan köy yollarındaki sanat yapısı ihtiyacı “Köy yolları Master Planı”na uygun olarak grup yolları başta olmak üzere 2003-2005 ve 2005 yıllarında büyük oranda giderilmiştir.Önceki yıllarda da sanat yapısı planlamasında grup yollarına ağırlık verilmiştir.Ancak daha önceki yıllarda yapımı gerçekleştirilemeyen ya da ihtiyaca cevap vermeyen büzlerin yerine sanat yapısı yapımı da 2006-2008 Stratejik Yatırım Programı’na dahil edilmiş,yine ağırlıklı olarak,grup yollarındaki sanat yapıları öncelikli olarak ele alınmıştır.Mevcut köy yollarımızı afetlerden korumak , standartlarını yükseltmek ve sanat yapısı eksikliklerini tamamlamak için 3 yıllık yatırım programı ile 2008 yılı sonuna kadar 8 adet menfez yapımı ve 1500 mt.büz yerleştirilmesi planlanarak köy yollarımızın sanat yapısı ihtiyacının hemen hemen tamamının karşılanması hedeflenmiştir.

-İlimiz genelinde; “Köy yolları Master Planı” doğrultusunda 2006-2008 Stratejik Yatırım Programı ile 10 Adet köprünün bakım onarımı gerçekleştirilecektir.

-İlimiz genelinde; asfalt ve stabilize kaplı yolların trafik levhaları 2008 yılına kadar tamamlanacak ve trafik levhası tamamlana yolların trafik levhası bakımları her yıl yapılacaktır.

-Yayla kültürünün yoğun olarak yaşandığı ilimizde akaryakıtın hizmetten faydalananlar tarafından karşılanması suretiyle 2008 yılı sonuna kadar arazi ve yayla yolu idare imkanları ile yapılacaktır.

-İlimiz genelinde şu an itibariyle öngörülemeyen greyderli bakım , asfalt yolların yama işleri , 1076,5 km.yol ağının ihtiyaç duyulan kısımlarında her yıl karla mücadelesi yapılacaktır.

Köy İçme Suları:

-2 adet susuz,34 adet yetersiz çeşmeli ve 31 adet çeşmeli sulu olmak üzere toplam 67 yerleşim yerinden tamamının KÖYDES ve Stratejik Yatırım Planı çerçevesinde şebekeli içme suyu tesisine kavuşturulması hedeflenmiştir.2008 yılı sonunda şebekeli içme suyu oranı % 100 olacaktır. Bu kapsamda 15 adedi 2006 yılı , 11 adedi 2007 yılı , 10 adedi de 2008 yılında olmak üzere toplam 36 adet ünite Stratejik Yatırım Planı çerçevesinde içme suyuna kavuşturulacaktır.Ayrıca her yıl Ardahan genelinde 30 köyün içme suyu şebekesinde bakım onarım yapılarak içme suyu şebeke hatları gözden geçirilecektir.

Köy İçi İnşaat:

-2006-2008 Stratejik Yatırım Programı ile; 2007 yılında 7 Adet , 2008 yılında da 10 adet olmak üzere toplam 17 adet daha yerleşim biriminin kanalizasyon ve atıksu tesisine kavuşturulması planlanmıştır.Planlamaya dahil edilen köylerin nüfus yoğunluğu ile birlikte,havza bazında planlamaya gidilmiş,önceki yıllarda tamamlanan yerleşim birimleri de dikkate alınarak mümkün olduğunca büyük havzalarda yer alan yan derelerin çevre kirliliğine yol açmalarının engellenmesi planlanmıştır.

Tarımsal Sulamalar:

-Köylerden büyük şehirlere göç edenlerin sayısının giderek arttığı ilimizde , gerek göçü önlemek ve gerekse geri dönüşü sağlayarak çiftçileri üretime yönlendirmek amacıyla hazırlanan 3 yıllık stratejik yatırım programı ile mevcut ancak faaliyet göstermeyen sulama tesislerinin bakım onarımının yapılarak sulanan arazi miktarının artırılması hedeflenmiştir.2006-2008 Stratejik Yatırım Programı hazırlanırken katılımcı yerel planlama ile doğal kaynakları bünyesinde barındıran arazilerde sürdürülebilir bir havza yönetimine dikkat edilmiştir.Sosyo – Ekonomik yönden geri kalmış olmanın yanında , yeterli nüfusu olan ve sulu tarıma yerel halkın hevesli olduğu projelerin seçilmesine özen gösterilmiştir.

Makine Teçhizat Alımı:

-Her türlü kırsal alt yapı hizmetlerinin daha verimli ve etkin gerçekleştirilebilmesi için 2006 yılında 1 adet , 2007 ve 2008 yıllarında 2'şer adet olmak üzere toplam 5 adet iş makinasının makine parkına kazandırılması hedeflenmiştir.

Köy İçme Suyu Sektöründe Proje Öncelikleri :

- Su kaynağı olan ancak bugüne kadar su getirilememiş köyler ,
- Su kaynağı olmayan bugüne kadar su götürülememiş köyler ,
- Su kaynağı ve sistemi olan ancak çalıştırılmayan köyler ,
- Köy katkısı % 50 ve üzerinde olan köyler ,
- Grup isale hatları problemlili olan yerlerde gruptan ayrılabilir durumda olan köyler ,
-

Bu kapsamda yeterli ve sağlıklı içme suyu olmayan köylerin tamamı Stratejik Yatırım Programı döneminde içme suyuna kavuşturulacaktır.

Köy Yolları Sektöründe Proje Öncelikleri :

- Hiç yolu olmayan köyler
- Stabilize kaplama yolu acil onarım isteyen köyler ,
- Standartlara uygun yolların asfaltlanması ,
- Tesviyesi bitmiş , sanat yapıları hazırlanmış köy grup yollarının stabilize kaplamasının yapılması ,
- Standardı düşük stabilize yolların ıslahı ,
- En fazla köy ve nüfusa hizmet eden,
- İyileştirme , yapım , bakım onarım maliyeti en az olan,
- Trafik yoğunluğu fazla olan,
- Taşımalı eğitim zorunluluğu ve turizm potansiyeli yüksek olan,

- Güzergahı boyunca istimlak ve hukuki sorunu olmayan,
- Güzergah boyunca heyelan , sel baskını , bataklık , drenaj vb. sorunu olmayan köyler.

PLAN VE PROGRAMLAR **(Kısa,Orta ve Uzun Vadeli Perspektif)**

Plan ve programın temel amacı,İl gelişme sürecinde belirlenen öncüllerin temel amaç ve hedefleri ile uyumlu,toplumun bütün kesimlerinin gözetildiği,ekonomik ve sosyal kalkınmasının hızlandırıldığı bir ortamda,insanımızın yaşam kalitesini yükseltmektir.

Bu amaca hizmet etmek üzere,İlimizin beşeri ve iktisadi varlıklarının etkin ve ekonomik bir şekilde değerlendirilerek,kamu yatırım ve hizmet uygulamaları sürecinde;

- *İnsan kaynaklarının geliştirilmesine,
- *Sosyal hizmetlerin güçlendirilmesine,
- *Kır ve kent arasındaki gelişmişlik farkının azaltılmasına,(Bu farkın azaltılmasına kamu yatırımları etkili bir araç olarak kullanılacaktır.)
- *Kamuda iyi yönetim anlayışının hakim kılınmasına,
- *Fiziki alt yapının iyileştirilmesine çalışılacaktır.

Bu bağlamda;

*Kamu yatırım teklif ve kararları,sağlıklı sorun analizlerini içeren sektör çalışmalarına ve nitelikli yapılabirlik etüt ve analizlerine dayandırılacaktır.

*Plan ve programlar hazırlanırken Ardahan'ın gerçekleri ve olanakları dikkate alınacaktır.Bu nedenle tüm sektörlerle ilişkin araştırma çalışmaları yapılacak,plan ve programların dayandığı beşeri,doğal ve iktisadi kaynak imkanları belirlenecektir.

Bu amaçla;

Kurumun sorunlarının ve mevcut durumunun analiz edilmesi;
(İlin güçlü ve zayıf yönleri,avantajları ve dezavantajlarının belirlenmesi)

Kurumun potansiyel varlıklarının ve geleceğe ilişkin hedeflerinin gerçekçi bir şekilde ortaya konulması ve uygun yatırım alanlarının buna göre belirlenmesi,

Yatırımlarla ilgili düşünce ve tekliflerin,plan veya programların ekonomik,mali ve teknik yönlerden incelenmesi ve değerlendirilmesi sağlanacaktır.

*Ana hedef,sosyal ve ekonomik öncelikli yaşam kalitesi göstergelerini iyileştirmektir.Bu Bağlamda kaynaklar;ekonomik,etkili ve verimli bir şekilde hizmetlerin ve yatırımların hız ve kalitesini artıracak şekilde kullanılacaktır.

*Yatırım ve hizmetlerde kaynaklar, bölgesel kalkınma ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik olarak kullanılacaktır.

*Yatırım ve hizmetlerin her aşamasında nimet-külfet dengesi gözetilecektir.Bütçe imkanları dikkate alınarak,önem ve önceliğini kaybetmiş faaliyet ve projeler tasfiye edilecektir.harcamalarda azami tasarruf ve bütçe disiplini sağlanacaktır.

*Fazla mesai,ikramiye ve prim gibi ödemelerde kısıntıya gidilecek,cari harcamalar kontrol altına alınacak ve yatırım harcamaları rasyonalize edilecektir.

*Personelin etkin çalışmasını sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.

*İl'in her alanda kalkınma,büyüme ve gelişmesinde temel ilke,ortak hedefler doğrultusunda tüm kesimlerin işbirliği ve dayanışmasının sağlanmasıdır.

Kırsal kalkınmayı yönlendirici teklif ve kararlarda esneklik sağlanması,yerinden yönetim ve bölgesel yerel yetkililerle danışma ve ortaklığın sağlanması,programların hazırlanmasında ve yönetilmesinde şeffaflık,mevzuata kolay ulaşım ve basitlik ilkeleri esas alınacaktır.

Bu anlayışın bir gereği olarak;Ardahan'ın mevcut durumu,yaşanılan sorunlar ve yapılması gereken çalışmalar ortaya konulacak ve değişik platform ve mekanlarda dile getirilecektir.

Stratejik Plan Çalışmalarında;

*İl' in sosyal,ekonomik ve kültürel kimliğini belirleyen göstergeleri bir araya toplayan ve kaynak görevi üstlenen İl Envanterinden ,

*İl Brifinglerinden,

*Köy Bilgi Kartlarından,

*İlin uygun yatırım alanları raporundan,

*İlin sorunları ve çözüm önerileri raporundan,

*Ve diğer araştırma ve inceleme raporlarından yararlanılmıştır.

FAALİYET VE PROJELER (Kısa,Orta ve Uzun Vade)

KISA,ORTA VE UZUN VADELİ HEDEFLER:

*Kırsal kalkınma için istihdam alanlarının artırılması,gelir yaratıcı faaliyetlerin desteklenmesi,doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve çevre ve kırsal mirasın korunmasının sağlanması,

*Ovadaki taban suyu yüksekliğinden kaynaklanan verim düşüklüğü ve çölleşmeyi önleyici tedbirlerin alınarak toprağın korunması ve üretimin artırılması,

*Erozyon tehlikesi altındaki arazilerde erozyonu önleyici,toprak ve su dengesini sağlayan tedbirlerin alınması,

*Yeterli ve sağlıklı içme suyu olmayan köylerin içme suyuna kavuşturulması,kırsal kanalizasyon şebekelerine çevre sağlığı açısından risk taşıyan yörelerde öncelikli olmak üzere hız verilmesi,

*Kanalizasyon ve içme suyu inşaatlarında mahalli katkılara önem verilerek,Devlet-Vatandaş işbirliği sistemiyle hizmetlerin daha ucuz ve kısa zamanda yapılmasına imkan tanınması,

*Kırsal alanda gerek kamu güvenliğinin muhafazası,gerek hizmetlerin etkin bir biçimde sunumu da göz önüne alınarak,daha dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve merkezi nitelikteki köylerin gelişmesine öncelikli olarak destek verilmesi,

*Nüfus artışı ve diğer sosyo-ekonomik değişimler göz önünde tutularak,mevcut su kaynaklarının korunması ve kontrol edilmesi,yeni su kaynaklarının araştırılması,su kullanımında halkın bilinçlendirilmesi için gerekli tüm çalışmaların yapılması,

*Tüm köy yolları her mevsim emniyetli bir şekilde ulaşılabilen,köy yolu standardına uygun biçimde yapılarak,köy ve bağlularının ulaşım sorunlarının çözülmesi,

*Köy yollarının yapımında yol kalitesinin artırılmasına ve yol onarımına öncelik tanınacaktır.Çalışmaların Devlet-Vatandaş işbirliği usulü ile yapılmasına imkan verilmesi,

*Yatırım programlarında yer alan hizmetlerin yerine getirilebilmesini sağlayacak;araç,gereç,makine ve ekipmanlarının temin edilerek bunların bakım-onarım ve ikmallerinin sağlanması ve etkin,sağlıklı bir kontrol mekanizmasının oluşturulması,

*Toprak tahlil laboratuvarı kurulması,

STRATEJİK AMAÇLAR, HEDEFLER VE FAALİYETLER

STRATEJİK AMAÇ 1	ULAŞIMIN HIZLI VE GÜVENLİ BİR ŞEKİLDE SAĞLANABİLMESİ İÇİN KÖY YOLLARI ÇAĞDAŞ STANDARTLARA KAVUŞTURULACAKTIR
ULAŞIM	<p>HEDEF 1.1: Köy yollarındaki I. Kat asfalt miktarı 62 km den (% 5,76) 118 km' ye (% 10,96) ' ya çıkarılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.1.1 : 2006 – 2008 yılları arasında 56 km köy yolunda I. Kat asfalt yapılacaktır.</p> <p>HEDEF 1.2 : Köy yollarındaki stabilize kaplamalı yol miktarı 886,5 km' den (% 82,35) 976,5 km' ye (% 90,71) çıkarılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.2.1 : 90 km köy yolunda tesviye üzeri stabilize kaplama yapılacaktır.</p> <p>HEDEF 1.3 : Köy yolu ağımızın alt yapı (menfez) ihtiyacı tamamlanacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.3.1 : Muhtelif köy yolunda 8 adet menfez yapılacaktır.1500 mt. Büz yerleştirilecektir.10 adet köprü'nün bakım onarımı yapılacaktır.</p> <p>HEDEF 1.4 : Mevcut köy yollarının standartları yükseltilecektir.</p> <p>FAALİYET 1.4.1 : I. Kat asfalt kaplama yapılacak köy yollarında gerekli onarım çalışmaları yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.4.2 : 39 km köy yolunda II. kat asfalt kaplama yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.4.3 : Stabilize kaplaması yetersiz olan 44 km. köy yollunun üzerine stabilize kaplama yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.4.4 : Stabilize kaplama olan köy yollarında 58 km. onarım 166 km. malzemeli bakım yapılacaktır.</p>

	<p>HEDEF 1.5 : Asfalt ve stabilize kaplı yolların trafik levhaları tamamlanacak ve trafik levhası tamamlanan yolların bakımları her yıl yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.5.1 : 2006 – 2008 Stratejik Yatırım Programı kapsamında 2007 yılından itibaren planlanmak üzere 227 köyün giriş levhası yerleştirilecektir.</p> <p>HEDEF 1.6 : Yayla kültürünün yoğun olarak yaşandığı ilimizde yaz sezonunda yaylalara çıkışta daha rahat ulaşım sağlanabilmesi için akaryakıtın hizmetten faydalananlar tarafından karşılanmak suretiyle arazi ve yayla yolları idare imkanları ile yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.6.1 : Yoğun şekilde kullanılan arazi ve yayla yollarından 20 km. si yapılacaktır.</p> <p>HEDEF 1.6 : Miktarı Öngörülemeyen her türlü bakım ve karla mücadele tarafımızdan yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.6.1 : Her yıl greyderli bakım ,asfalt yolların yama işleri , tüm köy yolları ağının ihtiyaç duyulan kısımlarında karla mücadele yapılacaktır.</p>
<p>STRATEJİK AMAÇ 2</p>	<p>TÜM KIRSAL YERLEŞİM ALANLARINDA; SAĞLIKLI, TEMİZ İÇİLEBİLİR İÇME SUYU GÖTÜRMEK İÇİN GEREKLİ ALT YAPI ÇALIŞMALARI YAPILACAKTIR.</p>
<p>İÇME SUYU</p>	<p>HEDEF 1.1 : İçme suları sektöründe de; 2 adet susuz, 34 adet yetersiz çeşmeli ve 31 adet çeşmeli sulu olmak üzere toplam 67 yerleşim yerinden tamamının KÖYDES ve Stratejik Yatırım Programı sonuna kadar şebekeli içme suyu tesisine kavuşturulması için gerekli çalışmalar yapılarak 206 (% 75) olan şebekeli yerleşim yeri sayısı 273 (%100) çıkarılacaktır.</p> <p>FAALİYET 1.1.1.: Stratejik Yatırım Programı çerçevesinde Toplam 36 adet proje ile 36 Adet yerleşim yerine şebekeli içme suyu tesisi yapılacaktır.</p> <p>HEDEF 1.2 : İçme suları sektöründe muhtelif ünitelerde kısmen tahrip olan içme suyu şebeke hatlarının bakım onarımı yapılarak içmesuyu şebeke hatları gözden geçirilecektir.</p> <p>FAALİYET 1.2.1. : Stratejik Yatırım Programı çerçevesinde her yıl 30 ünite olmak üzere 2008 yılı sonuna kadar toplam 90 ünitenin içme suyu şebekesinin bakım onarımı yapılacaktır.</p>

STRATEJİK AMAÇ 3	KÖY YERLEŞİK VE GELİŞME ALANI İMAR PLANI ÇALIŞMALARINI İLE NÜFUSU 250 NİN ÜZERİNDE OLAN YERLEŞİM YERLERİNİ ÇAĞDAŞ STANDARTLARDA KANALİZASYON VE ATIK SU TESİSİNE KAVUŞTURMAK İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR YAPILACAKTIR.
KÖY İÇİ İNŞAAT	HEDEF 1.1: Kanalizasyon tesisine sahip yerleşim birimi sayısı 2' den (% 0.9) 19' a (% 7) 'e çıkarılacaktır. FAALİYET 1.1.1 : 17 adet yerleşim yerine kanalizasyon ve fosseptik çukuru yapılacaktır.
STRATEJİK AMAÇ 4	TARIMSAL ÜRETİMİ ARTIRMAK VE ÇEŞİTLENDİRMEK AMACIYLA SULANAN ARAZİ MİKTARINI ARTIRMAK İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR YAPILACAKTIR.
TARIM	HEDEF 1.1: Mevcut ancak faaliyet göstermeyen sulama tesisleri çalışır hale getirilecektir. FAALİYET 1.1.1 : 5 adet sulama tesisinin 2000 mt lik kısmında bakım onarım yapılacaktır.
STRATEJİK AMAÇ 5	KIRSAL ALT YAPI ÇALIŞMALARININ DAHA ETKİN VE VERİMLİ GERÇEKLEŞTİREBİLMEK İÇİN MAKİNA PARKININ GENİŞLETİLEBİLMESİ İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR YAPILACAKTIR.
MAKİNA TECHİZAT ALIMI	HEDEF 1.1: Kırsal alt yapı hizmetlerinde kullanılan makine parkı yeterli duruma getirilecektir. FAALİYET 1.1.1 : 5 adet iş makinesi satın alınacaktır.

TARIM HİZMETLERİ

- **Mevcut Durum**
- 484.295 hektar alana sahip Ardahan il topraklarının % 17,4'nü tarım, % 59'unu çayır-mera arazileri oluşturmaktadır
- Ardahan ilinde işgücünün sektörel dağılımına bakıldığında, tarım ve hayvancılığın ilde çok büyük ekonomik etkinliğe sahip olduğu görülmektedir. İldeki iktisadi faal nüfusun yüzde 77,78'ini oluşturan tarım ve hayvancılık sektöründe çalışanların yüzde 54,6'sini kadınlar, yüzde 45,4'ünü erkekler oluşturmaktadır. Tarım sektöründe yer alan faal nüfusun yüzde 93,6'sının kırsal kesimde yaşadığı dikkati çekmektedir.
- 2001 yılında DİE tarafından yapılan "VII. Genel Tarım Sayımı Tarımsal İşletmeler Anketi"ne göre, Ardahan'da yer alan tarımsal işletme başına düşen ortalama toprak büyüklüğü 48,8 dekar olup, 60 dekar olan Türkiye ortalamasından 11,2 dekar daha azdır. İldeki tarım işletmeleri daha çok 21-200 dekar arasında arazi büyüklüğüne sahip işletmelerde yoğunluk görülmektedir.
- Ardahan'da tarımsal üretimde toprak işleme konusunda ortaya çıkan en büyük eksikliklerden birisi nadas diğeri ise tarıma elverişli olduğu halde kullanılmayan tarım arazisidir. Ardahan'da tarıma elverişli olduğu halde kullanılmayan arazi oranı yüzde 16,8'i (14.220 hektar) ulaşmaktadır.
- Kullanım dışı tarım arazisi oranının yüksek olmasında en önemli etkenler arasında yaşanan göçler nedeniyle tarım alanlarının boş kalması, tarımsal altyapının sağlanamaması ildeki verim ortalamalarının düşük olması ve tarımsal maliyetin yüksek olmasından dolayı tarımsal üretime olan ilginin gün geçtikçe azalması sayılabilir.
- Tarım yapılan araziler içerisinde tarla alanlarından sonra yer alan çayır-mera arazileri olup bu alanlar il genelinde ve tüm ilçelerde geniş alanlar kaplamaktadır.
- İlde bitkisel üretim olarak akla ilk olarak tarla ürünleri gelmektedir. Tarla ürünleri içerisinde hububat (Arpa, buğday) ilk sırada yer alırken, yem bitkileri de tarla ürünleri içerisinde önemli ikinci sırayı almaktadır. İlde yapılan tarımsal faaliyetlerin %90'ı hayvancılık amaçlı olduğundan dolayı ağırlıklı olarak hayvan yemi olarak kullanılmak amacıyla arpa, buğday ve yem bitkileri ekilişi yapılmaktadır. Nadasa bırakılan veya boş olan tarım arazileri de doğal çayırılık veya doğal otlakiye olarak kullanılmaktadır.
- İlde hüküm süren sert iklim koşulları sebebiyle sebze ve meyve üretimi yalnızca Posof ilçesinde öz tüketime yönelik olarak yapılmaktadır.
- Ardahan ilinde bitkisel ürünler üretimi içerisinde en önemli gelir kaynağı olarak ilk sırada yer alan tarla ürünleri hububat, yem bitkileri, olmak üzere iki ana grup altında değerlendirildiğinde gerek üretim miktarı gerekse ekiliş alanı açısından ilk sırada hububatlar gelmektedir. Üretim miktarı açısından yüzde 83 ile ilk sırada yer alan hububatları yüzde 15 ile yem bitkileri izlemektedir.
- İlde bitkisel üretimin yanı sıra hayvancılığında en önemli ekonomik faaliyetlerden biri olması yem bitkileri üretimini önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda, çayır ve mera alanlarının fazla olmasının yanı sıra ekilen tarla alanlarının yüzde 15'i yem bitkileri üretimine ayrılmıştır. Hedeflenen amaç %25-30 olarak yem bitkileri ekiliş alanına ulaşmaktır.

- İl tarım alanlarının binde 1,7 gibi oldukça küçük bir bölümünde gerçekleştirilen sebze üreticiliğinin gelişmesini engelleyen en büyük etken sert iklim koşullarıdır. İl genelinde 2005 yılı itibariyle 120 hektarlık alanda sebze üretimi yapılarak 8.305,3 ton sebze elde edilmiştir
- Ardahan'da 84.200 hektarlık tarım arazisinin 4.797 hektarı sulanabilir tarım arazisi olarak değerlendirilmekte olup, toplam tarım arazisinin sadece yüzde 5,7'ini oluşturmaktadır. 2004 yılı itibariyle toplam sulanan tarım arazisinin 613 hektarı halk tarafından sulanmaktadır.
- Ardahan ilindeki en önemli ekonomik faaliyetlerden biri hayvancılıktır ve il yüzölçümünün yüzde 59'unu kaplayan çayır ve mera alanları hayvancılık için oldukça uygun bir ortam oluşturmaktadır. İlde hayvancılık faaliyetleri yıllardan beri geleneksel bir şekilde birinci faaliyet olarak yapıp bitkisel üretimin hayvancılığın yanında ikinci bir faaliyet kolu olarak yürütülmekte olup, tarımsal işletmelerin oldukça düşük bir oranında yalnızca hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı, büyük bir bölümünde ise bitkisel üretim ve hayvancılığın birlikte yürütüldüğü görülmektedir.
- Ardahan ili hayvancılığı büyükbaş, küçükbaş, , kanatlı hayvanlar tek tırnaklı ve arılar olarak beş ana grupta incelenecek olursa, büyükbaş hayvanların egemen olduğu ve bunu küçükbaş hayvanların izlediği, tek tırnaklı hayvanların ise ilde oldukça az sayıda yer aldığı görülmektedir. Kanatlı hayvanların ise ilde aile tipi işletmelerde kaz yetiştiriciliği olarak yapıldığı ve sayı bakımından kanatlı hayvan miktarı içerisinde kaz oranının %75-80 civarında olduğu görülmektedir. İldeki hayvan varlığının yıllar itibariyle gelişimine bakıldığında, genel olarak bütün hayvan türlerinde düşüş yaşandığı görülmektedir. 2000-2004 yılları arasında en fazla düşüş küçükbaş hayvanlarda meydana gelirken, tek tırnaklı hayvanlarda ve büyükbaş hayvanlarda da düşme görülmüştür. Büyük baş hayvanda sayı olarak düşme görülürken ırk özelliği bakımından kalite artışı olduğu görülmektedir. Arı kovanlarında ise yüzde 46'lık bir artış olduğu görülmektedir.
- Büyükbaş hayvanların genel toplamı 2005 yılı sonu olarak 260.753 adet büyükbaş hayvanın var olduğu küçükbaş hayvan sayısının 70.131 kanatlı sayısının ise 292.762 adet olduğu görülmektedir. En fazla çeşitliliğin yaşandığı kanatlı hayvanlar grubunda ilk sırayı Kaz alırken, ikinci sırayı tavuk ve sırasıyla ördek, hindi gelmektedir..
- 2005 yılın sonu ile toplam İl Müdürlüğümüze de kayıtlı olan arıcılık işletmesi sahipleri adına kayıtlı koloni sayısı da 30.032 adettir.
- 2005 yılı verilerine göre Ardahan'da 30.032 adet yerli arı işletmelerine ait olmak üzere ve kayıtlı olmayan arıcıların kolonilerine ek olarak ilimize dışardan gelen gezginci arıcılarla birlikte sezon içerisinde ildeki koloni sayısı 40-45 bin koloniyi bulmaktadır. İlimizde ilkel kovan adeti dikkate alınmayacak kadar az olup bu kovanlarda işletmelerde hobi olarak yapılan kolonilerdir.
- Ardahan ili hayvansal ürünler üretiminin gelişimi yıllar itibariyle incelendiğinde, et ürünlerinde birim başına alınan üretimin 2000-2005 yılları arasında düşme olduğu görülmektedir. Süt üretiminde son üç yılda yüzde 26'lara varan artışın olduğu görülmektedir. Bal üretiminde %16 ya varan (381 ton) bir artışın olduğu bu artışında teknik arıcılığın yaygınlaşmasından kaynaklandığı görülmektedir.

- Hayvansal ürünlerden süt üretimi incelendiğinde ise; sığır popülasyonundaki genotip değişimi ve suni tohumlama çalışmaları sonucunda, süt veren ineklerin verimlilikleri yıllık olarak kültür ineklerinde yüzde 17, melezlerde yüzde 25, yerli ırkta ise yüzde 33 oranında artmıştır.
- Ardahan'da 2003 yılı verilerine göre, toplam üretilen 158.667 ton sütün yüzde 97'i büyükbaş sütü, yüzde 3'si ise koyun ve keçi sütüdür.
- Ardahan ili su ürünleri üretimi bakımından, Çıldır gölünde ve il içinde buluna akarsularda doğal olarak yetişen türleri korunması ile ve su ürünleri yetiştiriciliğinin desteklenmesi sonucunda gelişim sağlayacağı görülmektedir.

TARIM HİZMETLERİ GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hayvancılık potansiyelinin ve yem bitkileri üretimi için elverişli tarım alanlarının tarımsal sanayi için uygun ortam hazırlaması, ✓ Türkiye'nin kuzey doğusunda ve Uluslar arası sınır kapısının bulunması ✓ İşgücü maliyetinin düşüklüğü, ✓ Büyükbaş hayvan sayısının fazla olmasıdır. ✓ Arıcılık potansiyelini yüksek olması ve Kafkas Irkı Bal Arısının gen merkezi olarak karantina altında olması, ✓ Organik tarımsal yetiştiriciliğe çok müsait olması (Tarımsal ilacın hiç, kimyasal gübrenin de çok az oranda kullanılması) ✓ Diğer bölgelerden canlı hayvana yoğun Pazar talebi mevcut, ✓ Yem bitkilerinde verim ve karlılık daha yüksek 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tarımsal arazilerin çok parçalı ve işletme ölçeklerinin küçük olmasının yol açtığı etkinlik ve verim kaybı, ✓ Ortak çalışma, örgütlenme ve katılımcılığın çok zayıf olması, ✓ İşletmelerin öz sermaye yetersizliği ve teknolojiyi tarıma aktarıcı kamu desteklerinin az olmaması, ✓ Çiftçilerin eğitim düzeyinin düşüklüğü ve tanıtım yetersizliği, ✓ Bitkisel ve hayvansal üretim arasında dengenin kurulamaması ve verim düşüklüğü, ✓ İklim ve coğrafi yapının üretim ve ürün çeşitliliğini kısıtlaması, ✓ Büyük tüketim merkezlerine uzak olması nedeniyle pazarlama problemi var, ✓ Yetiştirilen hayvan ırklarının verim düşüklüğü, ✓ Üretilen hayvansal ürünleri işleyecek entegre tesisin olmayışı ev bu tesislere ilin uzak oluşu, ✓ Tarımın iş olarak değil bir yaşam tarzı olarak benimsenmesi, ✓ Köy sınırları tespiti ve kadastro işlemlerinin tamamlanamaması, ✓ İklim şartlarının bitkisel ve hayvansal üretimi kısıtlamasıdır.
FIRSATLAR	TEHDİTLER

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hayvancılık için çok uygun çayır ve mera alanlarının bulunması, ✓ Organik gıda üretim potansiyelinin olması ✓ Ekolojik yapının arıcılığa çok elverişli olması, ✓ Mevcut hayvan varlığının bitkisel üretimi tetiklemesi, ✓ Yem bitkileri tohumu üretimi için büyük potansiyelin olması ✓ Üretim faktörlerinin organik tarıma elverişli olmasıdır. ✓ Hastalık tan arı patates tohumluğu üretimi için potansiyelinin olması, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tarımsal nüfusun yaşlanması ve yaşanan nüfus göçü, ✓ Canlı hayvan ve et ithalatından dolayı yaşanan kayıplar, ✓ Hayvan Hastalık ve zararlılar ile yetersin mücadele, ✓ Meraların işlemeli tarım alanı olarak kullanılması, ✓ Sürekli arazi parçalanması, ✓ Kullanım dışı arazilerin kullanıma verilmemesi, (Kıralanmaması) ✓ Gıda üretim yerlerinin standartların dışında olması, ✓ Mera alanlarının kiraya verilmesinden dolayı meydana gelen yoğun baskıdan mera alanlarının zarar görmesi,
---	--

Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi

- Ardahan İli'nin sahip olduğu toprak ve su kaynaklarına rağmen tarımsal üretimde gerek ürün çeşitliliği ve gerekse üretim miktarı açısından istenen düzeyde olmadığı görülmektedir.
- Kırsal alanda zamanla nüfusun göç etmesi, kalan nüfusun işgücü yönünden yeterli olmaması, iklim ve coğrafi koşullar, sosyal ve kültürel gelişmeler tarımsal faaliyetlerin gerilemesine ve istenilen düzeyde gelişmemesine neden olmuştur.
- Ancak var olan tarımsal arazilerin gittikçe istenilen düzeyde işlenememesi ve atıl duruma düşmesi hem Ardahan hem de ülke için önemli bir kayıp olarak değerlendirilmektedir.
- İl genelinde tarımsal üretimin artması, istihdama katkı sağlaması, Ardahan'ın bal üretiminde canlı hayvan ve hayvansal ürünlerde (et ve Süt) tarımda marka bir il haline gelmesi için yatırımlar devam etmelidir.
- Bugünkü koşullarda tarımsal hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve verimliliğin artması ile bu sektörün çok kârlı ve ekonomik potansiyeli yüksek bir sektör olduğu tüm çiftçilere anlatılmalıdır.
- Bu nedenle İl Özel İdaresi tarafından sağlanan kaynaklar ile çiftçinin bilgi düzeyini yükseltecek, ürün çeşitliliğini ve verimini artıracak, ekonomik gelirini yükselterek tarımsal işletmelerini güçlendirecek yönde eğitim ve demonstrasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir.
- Bu yatırımlar yapılırken tüm Ardahan ilinin ekolojik zonları ayrı, ayrı değerlendirilerek, yöreye ve iklim koşullarına göre faaliyetler planlanmıştır.
- Bunun yanında hayvancılığın geliştirilmesi geliştirilmesi, yem bitkileri üretimin artması, sertifikalı tohum kullanımının teşviki, tarımsal makine desteği için gerekli tarımsal desteklemeler devam edecektir.
- Bunun yanında çeşitli yazılı ve görsel eğitim materyaller ile çiftçinin bilgi düzeyi yükseltilecektir.

Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler

STRATEJİK AMAÇ 1 Hayvansal üretimde verimliliğin, damızlık üretiminin ve gelirin artırılması için, çağın gerektirdiği en son bilgi ve teknolojiler kullanılarak ve kaynaklar en iyi şekilde değerlendirilerek Ardahan Türkiye'nin yem bitkileri tohumluğu deposu haline getirilecektir.

HEDEF 1.1: İl sınırları içerisinde kayıt altına alınmış hayvan sayısı yüzde 95 dan yüzde 100'e çıkartılacak, güncellemelerin takibi sistematik hale getirilecektir.

Faaliyet 1.1.1: İl sınırları içerisinde bulunan yaklaşık 261.509 büyükbaş hayvana pasaport verilecektir.

Proje 1.1.1.1: Hastalıklardan ari işletmelerin tespiti Projesi uygulanacaktır

HEDEF 1.2: Suni tohumlama yüzde 12'den yüzde 50'a çıkarılacaktır.

Faaliyet 1.2.1: Suni tohumlama yetkisi alan sektördeki birimlerin teknik altyapısı güçlendirilecektir.

Proje 1.2.1.1: Hayvancılığı geliştirme projesi kapsamında Suni tohumlama projesi uygulanacaktır.

HEDEF 1.3: Yem bitkileri ekiliş alanları tüm ekim alanı içerisinde yüzde 14,8'den yüzde 30'a çıkarılacaktır.

Faaliyet 1.3.1: Teşvik uygulamalarının devam ettirilmesi ve artırılması sağlanacak, Stratejik amaç 2'ye uygun belirlenen yem bitkilerinin yetiştirilmesini sağlayacak ürün bazında farklı teşviklendirme yapılacaktır.

Proje 1.3.1.1: Bitkisel Üretimi Geliştirme projesi kapsamında Yem bitkileri projesi uygulanacaktır. Tohumluk dağıtılarak tohum iade koşulu ile proje çalışması yapılacaktır.

Faaliyet 1.3.2: Tanıtım ve demonstrasyon çalışmaları yapılacaktır.

Proje 1.3.2.1: Eğitim Projeleri kapsamında; Çitçi Gezileri Projesi, Kitle yayım vasıtaları üretimi Projesi, Teşvik Müsabakaları projesi uygulanacaktır.

HEDEF 1.4: Kaba yem açığının kapatılması için meralarda ıslah ve amenajman projeleri sürdürülecektir.

Faaliyet 1.4.1: Meralarda ıslah ve amenajman projeleri çalışmaları sürdürülecektir.

Proje 1.4.1.1: Bitkisele Üretim Projeleri kapsamında; Mera Islah Projesi uygulanacaktır

HEDEF 1.5: İlde üretilen toplam süt miktarının sanayide kullanılan yüzde 10'luk oranı yüzde 75'e çıkarılacaktır.

Faaliyet 1.5.1: Yöresel semt pazarlarında süt ve süt mamullerinin satışının önüne geçilecektir.

Proje 1.5.1.1: Denetim Projeleri kapsamında Hayvancılık ve Gıda denetim hizmetlerinin geliştirilmesi Projesi uygulanacaktır

HEDEF 1.6: Su ürünleri üretimi kapasitesi artırılarak Çıldır gölü çevresinde akarsuların geçmiş olduğu yerleşim yerlerinde bu konuda ki üreticiler desteklenerek güçlenmeleri sağlanacaktır.

Faaliyet 1.6.1: Hayvansal Üretim Projeleri kapsamında su ürünleri üretiminin geliştirilmesi projesi uygulanacaktır

HEDEF 1.7: Kültür ırkı adaptasyonunu sağlamak amacıyla yerel gen kaynakları korunarak (Zavot ırkı büyük baş ve tuj koyunu) orta ve uzun vadede damızlık üretimi için ıslah materyali olarak kullanılacaktır

Faaliyet 1.7.1: Sığırda yerli zavot ırkının gelecekte gen kaynağı olarak kullanılması amacıyla pilot bölgelerde üretilmesine devam edilecektir.

Faaliyet 1.7.2: şu anda Bakanlığımızın yürütülmekte olduğu projelere devam edilecektir.

Faaliyet 1.7.3: Tuj koyun ırkının korunmasına yönelik projeler üretilcek, olan projeler devam ettirilecektir.

Faaliyet 1.7.4: İldeki spesifik balık türlerinin korunması için projeler geliştirilecektir.

HEDEF 1.8: Kovan başına bal üretimi 16,5kg'dan 30 kg'a çıkarılacak ve arı sütü, polen, arı zehiri, propolis ve bal mumu ürünleri üretimi yaygınlaştırılarak, Ardahan Balı marka haline getirilecektir.

Faaliyet 1.8.5: Diğer arı ürünleri üretimi teşvik edilerek uygulamalı eğitim çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Proje 1.8.5.1: Hayvansal retim Projeleri kapsamında Polen Tuzaklı arı kovanı ile arıcılığın geliştirilmesi Projesi ve Ana arı retim Projeleri uygulanacaktır.

HEDEF 1.9: Organik hayvansal üretim için gerekli altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.

Faaliyet 1.9.3: Yapısal olarak organik üretime uygun olan mevcut üretim alanları belirlenecek, organik üretim statüsüne kanalize edilecektir.

Proje 1.9.3.1: Bitkisel retim Projeleri kapsamında Organik Tarım Projesi uygulanacaktır. Özellikle buğday, avdar üretiminde organik üretim projeleri uygulanacaktır

Hedef 1.10: Üretimde verimliğin artırılmasında ağdaş bilgi ve teknolojiyi takip etmek için gerekli bilimsel alt yapı oluşturulacaktır.

Faaliyet 1.10.1: Tarımda uygulanan teknoloji ve yöntemleri takip eden, bölge şartlarına uyumunu sağlayan dinamik Tarım bilim kurulunun oluşturulması sağlanacaktır.

Proje 1.10.1.1: Bakım onarım ve satın alma Projeleri kapsamında tarım binaları yapım ve onarımı Projesi uygulanacaktır.

STRATEJİK AMAÇ 2 Sürdürülebilir bir tarım sağlamak için, tarım sektöründe çalışan insanlar mesleki ve teknik konularda eğitilerek toprak, su ve gen kaynakları etkin şekilde korunarak kullanılması, bölge ekolojisine uygun yüksek vasıflı tohumluk ve damızlık materyal üretimi sağlanarak tarım kesiminin yaşam standartları ve refah düzeyleri yükseltilecektir.

Hedef 2.1: Marjinal tarım alanlarında yem bitkileri ekiliş alanı yüzde 4,8'den yüzde 10'a çıkarılarak erozyon kontrolü yapılacağı gibi tarım alanlarından marjinal fayda sağlanmış olacaktır.

Faaliyet 2.1.1: Halen uygulanmakta olan yem bitkileri üretimini artırma projelerine devam edilerek, yeni projeler oluşturulacaktır. Bu projeler sayesinde ilin ihtiyaı olan kaliteli kaba yem açığı kapatılacaktır.

Proje 2.1.1.1: Bitkisel retim Projeleri kapsamında Yem Bitkileri Projesi uygulanacaktır

Hedef 2.2: Tarımsal yatırımların uygun zamanda ve zamanında yapılabilmesi için Tarım İl müdürlüğü ve İlçe Müdürlüklerini ihtiyaı olan bina, alet, ekipman ve makine alımları ve onarımları projeleri,

Faaliyet 2.2.1: Tarım Kuruluşlarının alt yapısı gclendirilerek ve eksiklikleri giderilerek ihtiyaçlara cevap verecek modernizasyonu sağlanacaktır.

-Stratejik amaç 1 hedef 10 başlığı altında bahsedilen Özel İdare kaynaklı Bakım onarım ve satın alma Projeleri bu faaliyet kapsamında da uygulanacaktır.

Hedef 2.3: Organik tarım projeleri uygulanacaktır.

-Stratejik amaç 1 de de bahsedilen Özel İdare kaynaklı organik tarım Projesi ile Genel Bütçe kaynaklı Ekolojik Tarımın yaygınlaştırılması ve kontrolü projeleri uygulanacaktır.

Faaliyet 2.3.1: Organik ürünlerin teşvik ve destek kapsamına alınması için kamuoyu oluşturulacaktır.

Faaliyet 2.3.2: Organik ürünlere yönelik iç talebin artırılmasına yönelik eğitim çalışmaları devam ettirilecektir.

Faaliyet 2.3.3: Organik ürün geçiş sürecinde kontrol ve sertifikasyon ücretlerinin yerel kaynaklarca karşılanmasına yönelik projeler oluşturulacaktır.

Faaliyet 2.3.4: İlköğretim okullarından başlanarak her kesim için planlı bir yayım çalışması yapılacaktır.

Faaliyet 2.3.5: Konvansiyonel ürünlerin zararları konulu aydınlatma amacıyla yazılı ve görsel medyadan maksimum faydalanılması sağlanacaktır.

Hedef 2.4: 15.000 adet meyve fidanı dağıtılacaktır.

- Aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmek için;

Özel idare kaynaklı bitkisel üretim Projeleri kapsamında meyveciliğin yaygınlaştırılması projesi ,Genel bütçe kaynaklı Bitkisel üretimi geliştirme projeleri uygulanacaktır.

Faaliyet 1: İlde yetiştirilebilecek meyve türünün tespiti yapılacaktır.

Faaliyet 2: Kapama meyve bahçesi tesisine önem verilecektir.

Faaliyet 3: Kapama meyve bahçesinin oluşturulmasında teknik bilgi desteği verilecektir.

Faaliyet 4: Yerel kaynaklarca desteklenen projelere devam edilecektir.

Hedef 2.5: Lokalize ürün deseni belirlenecek ve artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Faaliyet 2.9.1: Bitkisel üretim Projeleri kapsamında Tıbbi bitkiler projesi, Çilek tesisi projesi uygulanacaktır.

Hedef 2.6: Ardahan'ın ihtiyaç duyduğu yem bitkileri tohumu üretim potansiyeli belirlenecektir.

Faaliyet 2.11.1: İl bazında yem bitkileri ekiliş alanlarının ihtiyacı olan tohumluğun temini için gerekli olan araziler tespit edilecektir.

Proje 2.11.1.1: Ödünç tohumluk projesi, tıbbi bitkilerin ekilişi projesi uygulanacaktır.

Hedef 2.7: İlde bulunan kooperatiflerin tamamının stratejik ve ekonomik yapısı belirlenecektir. - Özel idare ve genel bütçe kaynaklı eğitim projeleri, genel bütçe kaynaklı kitle yayım vasıtaları üretimi projeleri, aşağıdaki faaliyetler kapsamında uygulamaya konacaktır.

Faaliyet 2.7.1: STK lar ile ortaklaşa yapılacak proje doğrultusunda ilde kurulu kooperatiflerin verimlilik analizi yapılacaktır.

Faaliyet 2.12.2: İl ekonomisine katkı sağlamadan uzaklaşan kooperatifler belirlenerek faaliyetlerinin durdurulması yönünde girişimlerde bulunulacaktır.

Faaliyet 2.12.3: Verimli veya stratejik öneme sahip kooperatiflerin entegre çalışması yönünde çalışmalar yapılacaktır.

Faaliyet 2.12.4: Yeni kooperatiflerin kurulması ve var olanların iyileştirilmesi yapılandırılması teşvik edilecektir.

KÜLTÜR VE TURİZM HİZMETLERİ

1- Mevcut Durum

*Ardahan Ülkemizin kuzeydoğusunda yer alan Serhat şehrimiz 1992 yılında İl statüsüne kavuşmuş, 3000 yıllık bir geçmişe sahip olan Ardahan, Asya ve Avrupa arasında bir geçiş bölgesi olması sebebiyle tarih boyunca çeşitli medeniyetlere uğrak yeri olmuştur.

*Ardahan bu bölgenin savunması açısından çok önemli bir konumdadır. Kazım Karabekir Paşa "Boğazlar boğazımız, Kars- Ardahan belkemiğimidir. Orası elde bulundurulmadıkça, Anadolu'nun müdafaası zayıflar"

* Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Rus, Gürcü ve Ermeni işgaline uğrayarak çeşitli zulümlere maruz kalan yöre halkı, Kurtuluş Savaşında Ülkesi için sadece canını vermekle kalmamış, yaptığı 2 Kongre ile Kurtuluş Savaşının fikri alt yapısının oluşumuna katkıda bulunmuştur.

* Ekonomisi ağırlıklı olarak hayvancılığa dayanan bölgede, halkın gelir seviyesini artırarak daha çağdaş yaşam koşullarına kavuşmasını sağlamak amacıyla bugün gerek merkezi düzeyde, gerekse yerel düzeyde yapılan çalışmalarla bir yandan tarım ve hayvancılık geleneksel metotlardan kurtarılıp çağdaş üretim yöntemlerinin benimsenmesi için projeler üretilmekte, diğer yandan bölge halkı için alternatif geçim kaynakları oluşturulmaktadır.

* Sırasıyla Urartu, Pers, Roma, Sasani, Selçuklu, İlhanlı, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safavi,ve Osmanlı uygarlıklarına ev sahipliği yapan yöremiz bu gün bu uygarlıkların izlerini taşıyan birçok tarihi eser ve kalıntı ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir.

* Damal İlçemizin dağlarına yansıyan doğa harikası "Atatürk Silüeti", Çıldır Gölü, Bilbilhan ve Canibek yaylaları İlin diğer önemli turistik değerleridir.

* Yanlızçam-Uğurludağ kış sporları ve yayla Turizm Merkezi ise hayata geçmesi ile birlikte Ardahan'ı Kış Turizmi açısından önemli bir merkez haline getirecektir.

* İl genelinde toplam 50.671 hektar tarım arazisinin sulanması ve yılda ortalama 1.222 milyon KW enerji üretimi amaçlayan "Kura Projesi" sadece Ardahan'ın sosyo-ekonomik yaşamını etkilemekle kalmayacak, aynı zamanda Ülke ekonomisine de önemli katkılar sağlayacak büyük bir projedir. Organize sanayiinin kurulması ve geliştirilmesi çok büyük yararlar sağlayacaktır.

* Biri açık diğeri açılmak üzere olan iki sınır kapısı sayesinde Orta Asya ve Kafkas ülkeleri ile Ülkemiz arasında bir köprü olan Ardahan, bu ülkelerle ekonomik, sosyal ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi açısından önemli bir görev üstlenmektedir.

* Tarih boyunca stratejik bir öneme sahip olan Ardahan, günümüzde de Hazar petrolerinin dünya pazarlarına ulaştırmayı amaçlayan "Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı" , Türkmenistan doğalgazını Avrupa'ya taşımayı amaçlayan "Türkmenistan Doğalgaz Boru Hattı" ve "Kars –Tiflis Demiryolu" gibi sınırlarından geçen Uluslar arası projeler ile önemini devam ettirmektedir.

- İl oluşunun 14. yılında Ardahan' ın kamuoyunda daha iyi tanınmasına yardımcı olacağı inancısıyla 2006 yılında İlimizin tanıtım materyallerinin hazırlanması için çalışmalar yapılmaktadır.

KÜLTÜR VE TURİZM HİZMETLERİ GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER

Zengin tarihi, kültür ve tabiat varlıkları
Doğal değerlerinin var olması
(Çıldır Gölü-Atatürk Silüeti- Aktaş Gölü)
Damal Bebeklerinin varlığı, yöresel ürünlerimiz
Halı , Bal, Kaşar gibi
Kış Turizmine uygun olması
Alternatif turizme müsait olması

ZAYIF YÖNLER

Arkeoloji ve Mimarlık Fakültesinin bulunmaması
Eğlence ve Alışveriş merkezlerinin olmayışı

Tanıtım ve Pazarlamanın yetersiz oluşu
Bazı İlçelerimizde kütüphane olmaması
Mevcut kütüphanelerde personel yetersizliğinin olması
Müze Olmaması

FIRSATLAR

Kış sporlarına elverişli olması
Sınır il olması
İki tatlı su gölüne sahip olması
Atatürk Silüetinin oluşması
Zengin floraya sahip olması
Halk kültürünün zengin olması
Ünlü halk ozanlarının yaşamış olması
(Aşık Şenlik, Aşık Zülali)
Ulaşım sadece karayoluyla olması

TEHDİTLER

Kış mevsimlerinin soğuk ve uzun sürmesi
Tarihi ve kültürel varlıklar üzerinde olumsuz etki yapması,
restorasyon yapılmaması
Alt yapı yetersizliği
Kültür varlıklarımızın tahrip edilmesi
İlimizde Arkeologun olmaması
Turizm İşletmelerinde nitelikli ve kalifiye eleman
bulunmaması

2- Yatırım İhtiyacı ve Gerekçesi:

Ardahan İli Kültür ve Turizm yönünden önemli potansiyeller taşımaktadır. Bu potansiyellerin değerlendirilmesi, gün ışığına çıkartılması, yerli ve yabancı turistlerin gezip ve görmesi için cazip hale getirilmesi amacıyla kaynak sağlanması gerekmektedir.

İlimizde Müze kurulması çalışmaları sürdürülmektedir. Kütüphanesi olmayan ilçelerimizde kütüphane kurulması çalışmaları sürdürülmektedir. İlimiz ve İlçelerimizde turizm amaçlı yatırım yapmak isteyen özel yatırımcılara yardımcı olmak.

Kültür varlıklarımızı korumak, bakım ve onarımını yaptırmak için projeler hazırlamak.

3- Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler.

Tarihi, kültürel ve tabiat varlıklarının fonksiyonel hale getirilmesi için bakım, onarım ve tanıtımları yapılarak ülke turizmine kazandırılacaktır.

HEDEF 1: Tarihi eserlerin onarımı ve çevre düzenlemeleri yapılarak turizme kazandırılacaktır.

(Şeytan kalesi, Kinzi kalesi, Kırnav kalesi, Sevimli kalesi Ramazan tabyası, gibi kalelerimiz)

- a) Yaylalarımızın tanıtımının yapılarak turizme kazandırılması
- b) İl ve İlçelerimizde çevre düzenlemesi yapılması
- c) Afiş –broşür belgesel yayın tablo-fotoğraf sergisi, fuar gibi etkinliklerle yurt içi ve yurt dışında tanıtımını yapmak. Yöresel ürünlerin markalaşmasını sağlamak.
- d) Yöresel el sanatlarımızı canlandırma projeleri uygulamak.
- e) Turizm sektörüne hizmet eden tesislerin çeşitlendirilmesi ve standartlarının yükseltilmesi için çalışmalar yapılması
- f) El sanatı ürünlerimizin hediyelik eşya olabilecek şekilde tasarlanarak üretilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- g) Her yaşta insanın boş vakitlerinde daha fazla okumasını, araştırma yapmasını özendirici çalışmalar yapmak , ilimizde müze kurulmasını gerçekleştirmektir.
- h) Kış turizmi için gerekli alt yapının oluşturulması, özellikle konaklama ve yeme-içme gibi ihtiyaçların karşılanması için kayak merkezinde ve Çıldır gölünde bu tür ihtiyaçlarımızı karşılayacak tesislerin kurulmasını sağlamak.

SAĞLIK HİZMETLERİ

MEVCUT DURUM:

SAĞLIK KURUMLARI:

MERKEZ VE İLÇELER	MÜDÜRLÜK HİZMET BİNASI	DEVLET HASTANESİ	AÇSAP MERKEZİ	VEREM SAVAŞ	SAĞLIK OCAĞI	SAĞLIK EVİ	HALK S. LABOT	SAĞLIK MERKEZİ	LOJMAN SAYISI
MERKEZ	1	1	1	1	9	15	1		36
HANAK					3	8			12
DAMAL					1	4			4
POSOF		1			4	10			22
GÖLE		1			5	18			28
ÇILDIR					4	11		1	24
TOPLAM	1	3	1	1	26	66	1	1	126

- İlimiz merkez ilçe ve ilçe merkezlerimizde oluşturulan gezici aşı ekipleri ile her ay düzenli olarak köy,köy ve mahalle,mahalle gezilerek çocuklar ve gebe kadınlara aşı hizmeti sunulmaktadır.Ayrıca ilimizde her ay hastalık envanteri çıkartılarak gerekli görüldüğünde köy ,mahalle veya okullarda sağlık taraması yapılmaktadır.
- 24/04/2006 tarihinde başlayan neonatal tetanoz kampanyası

BULAŞICI HASTALIKLAR ŞUBESİ AŞI ORANLARI 2006-2007-2008 HEDEFLERİ

	2005 (Gerçekleşen)	2006	HEDEFLENEN	
			2007	2008
DBT KARMA AŞI	74	85	90	92
KIZAMIK	76	95	Kaldırıldı	Kaldırıldı
BCG (VEREM)	75	85	90	98
POLİO	74	85	90	95
HEPATİT-B	76	85	90	98
HİB (MENEJİT)	2007de başlanacak	*****	85	90
MMR (Kızamık,Kızamıkçık, Kabakulak)	2007de başlanacak	*****	85	90
Gebe Tetanozu	42	65	70	75

* Aşı oranlarının önümüzdeki yıllara ait hedefleri ETF nüfusuna göre baz alınmıştır.

*Tablodada görüldüğü üzere programda Hemofiluz İnfluenza Tip B (Menenjit) ve

MMR (Kızamık,Kızamıkçık,Kabakulak) aşısı yeni eklenmiş olup 2007 yılı itibariyle

uygulamaya başlatılarak Kızamık aşısı uygulamadan kaldırılacaktır.

- Fuhuşla mücadele konusunda il ve ilçe genelinde yapılan çalışmalar Bakanlık temelli araştırma ve incelemelerini yapmaktadır,
- Şüpheli kızamık vakasının tespiti ve Bakanlık temelli araştırma ve inceleme

- İlimiz genelinde bağlı sağlık ocağı veya il sağlık müdürlüğü ekiplerince kaynak ve su depoları düzenli olarak klorlanmaktadır. Ayrıca her ay düzenli olarak bakteriyolojik ve kimyasal su numuneleri alınmakta olup ve geri bildirimleri yapılmaktadır.

KULLANILAN KLOR TABLET SAYISI	ALINAN SU NUMUNE SAYISI
26000	105

- İçme ve kullanma sularının sağlık açısından takibi yapılmakta bu amaçla Bakteriyolojik ve Kimyasal su numuneleri alınarak tahlilleri yapılmaktadır.
- Belediye ve Muhtarlıklarla iş birliği yapılarak içme sularının Klorlama faaliyetleri yapılmaktadır.
- Piyasa denetimi ve gözetimi usul ve esaslar doğrultusunda (temizlik ürünleri ve oyuncaklar) denetlenmektedir.
- Türkiye Üreme Sağlığı Programı kapsamında özellikle kadınların ve genç nüfusun cinsel sağlık ve üreme sağlığı (CSÜS) durumunun geliştirilmesi için sektörler arası işbirliği yapıp tüm kurumlara yönelik eğitimler düzenlenmektedir.İlimizin bebek dostu il olması için Anne sütünün önemi, ve özendirilmesi için Tüm personelimizce çalışmalar yapılmaktadır.
- Canlı doğan 1488 bebeğin 1299'undan Fenilketonüri kan örnekleri alınmıştır.
- Anne Sütünün Teşviki ve Bebek Dostu Hastaneler Programı çalışmaları
- Sağlık Kuruluşlarına Kontraseptif Malzemelerinin Dağıtımı.
- İlimizin bebek dostu il olması için resmi kurumlar, sivil toplum kuruluşları, sağlık personelimiz, halkımız okullar ve sağlık personelimizin bilgilendirilmesi
- Türkiye Üreme sağlığı Programı kapsamında kadınlarımız ile gençlerin üreme sağlığı, güvenli annelik, cinsel yolla bulaşan hastalıklar aile planlaması danışmanlığı konularında eğitimleri
- İlimiz Müftülüğünün, İl Milli Eğitim Müdürlüğünün, Ardahan Toplum Merkezinin açtığı kurslardaki kitlelere ulaşılarak Eğitim Programlarının gerçekleştirilmesi
- Emzirme Danışmanlığı kapsamında halka eğitimler verilmektedir.
- D Vitamini projesi kapsamın da ilimiz de 2005 yılında Profilaksi amacıyla Ücretsiz D Vitamini verilen çocuk sayısı 629 (2005'in ikinci 6 ayı)dır. 2006 yılı çocuk sayısı 1656 olup, Profilaksi amacıyla D Vitamini Reçete edilen çocuk sayısı 142 dir.
- İlimizde toplam 15-49 yaş nüfusumuz 27549 dur. Bu sayının 2005 yılı olarak yöntem kullanma oranları aşağıda sunulmuştur.

AİLE PLANLAMASI ETKİLİ YÖNTEM KULLANIM ORANI

	2005-SAYI	%	HEDEFLENEN 2007
RİA	3355	12	29
HAP	848	3	11
KONDOM	1773	7	21
DİĞER ETKİLİ YÖNTEM	494	2	4
ETKİSİZ YÖNTEM	6257	23	5
YÖNTEM KULLANMAYAN	14322	53	30

- İlimizde yapılan sağlık eğitimi planlı ve ihtiyaç doğrultusunda yapılmaktadır. Yaptığımız eğitim çalışmalarının başlıcaları:
- Sağlık Personelinin Eğitim ve Denetim Programı

SAĞLIKLA İLGİLİ GÜN VE HAFTALAR

Verem Haftası: Ocak ayının ilk haftası
Beyaz Baston Krler Haftası: 7-14 Ocak
Cüzzam Haftası:25-31 Ocak
Yeşilay Haftası: 1-7 Mart
Tıp Bayramı: 14 Mart
Dünya TBC Günü: 24 Mart
Kanser Haftası: 1-7 Nisan
Dünya Sağlık Günü: 7 nisan
Sağlık Haftası: 7-14 Nisan
Büyümenin İzlenmesi Haftası: 15 Nisan
Ebeler Haftası: 21-28 Nisan
Sakatlar Günü: 5 Mayıs
Kızılay Kan Haftası: 6-12 Mayıs
Hemşirelik Haftası: 12-18 Mayıs
Eczacılar Bayramı: 14 Mayıs
Dünya Süt Günü: 21 Mayıs
Dünya Sigarasız Günü: 31 Mayıs
Uluslar arası Fenilketonüri Günü: 1 haziran
Dünya evre Günü ve Haftası: 5 Haziran
İshalli Hastalıkları Önleme ve Ağızdan Sıvı Verme Tedavisi Haftası: Temmuz ayının ilk haftası
Dünya Emzirme Haftası: 1-7 Ağustos
Halk Sağlığı Haftası: 3-9 Eylül
Ruh Sağlığı Günü: 10 Ekim
Dünya Gıda Günü: 16 Ekim
Hasta Hakları günü: 26 Ekim
Kızılay Haftası: 28 Ekim-3 Kasım
Doku organ ve bağış haftası: Kasım ayının ilk haftası
Ağız ve Diş Sağlığı Haftası: 17-22 Kasım
Diş Hekimleri Günü: 22 Kasım

Öğretmenler Günü: 24 Kasım

Dünya AIDS günü : 1 Aralık

Veteriner Hekimler Günü: 23 Aralık

- İlimizin sosyo ekonomik durumu nedeni ile halkımızın yaklaşık %45'i sağlık giderlerinin karşılanması için Yeşil karttan faydalanmaktadır.Bu vatandaşlarımızın Sağlık Ocağı,Hastane ve üniversite Hastanelerindeki tedavi giderleri devlet tarafından karşılanmakta,İlaç Giderleri ve sekreter'yası ise Müdürlüğümüzce karşılanmakta ve yapılmaktadır.

YEŞİL KARTLI KİŞİ SAYISI	
GÖLE	17305
HANAK	4371
MERKEZ	11316
POSOĞ	3125
ÇILDIR	4322
DAMAL	5619
TOPLAM	46058

- İlimiz Merkezinde Ardahan devlet hastanesi acil servisi ile entegre B tipi 112 Acil yardım hizmetleri 24 saat aralıksız hizmet verilmektedir.2006 yılı içerisinde 98 hastaya hizmet verilmiştir.
- Çıldır,Göle ve Posof ilçelerimizde de 112 hizmetleri 24 saat nöbetçi personel vasıtasıyla kesintisiz yürütölmektedir.
- B tipi112 İstasyonu 1 Komuta Kontrol Merkezi ve 5 İlçe merkezinde 112 telefon hatları mevcut 112 servisimiz vardır.Özellikle Sağlık Evlerimiz olmak üzere köy Sağlık Ocaklarımız ve ilçe merkezlerindeki Sağlık Ocaklarında yetersiz personel olması veya hiç personel olmaması gibi durumlar nedeniyle boş kalan hizmet binası lojmanlarımızın kullanılmaz duruma gelmiştir.Bu binalarımızın çoğunluğu köylerimize elektrik gelmeden önce inşa edildiği için elektriği yok veya standart olmayan malzemeler kullanılarak geçici elektrik sistemleri kullanılmıştır.Köylerimizde içme şebeke suyu bulunmaması nedeniyle Sağlık Ocaklarımız ve Lojmanlarımızda su sistemi yoktur .2002 yılından itibaren İlimize atanan personel sayısındaki düzenli artış ve sözleşmeli personel ataması ile Sağlık Ocaklarımızın tamamı açık bulunmaktadır.Su şebekesi bulunan köylerimizin Sağlık Ocaklarının İl Özel İdare Müdürlüğü bütçesi desteği ile su şebekesi çekilmiştir.2006 yılından itibaren gerek genel bütçe ,döner sermaye gerekse İl Özel İdaresi Genel
- Sekreterliğinin desteği, ile Sağlık Ocaklarımızın onarım ve sıhhi tesisat işlerinin yapılmasına devam edilecektir.

SAĞLIK OCAKLARI BİLGİLERİ	
İL VE İLÇE SAĞLIK OCAĞI SAYISI	8
BELDE SAĞLIK OCAĞI SAYISI	3
KÖY SAĞLIK OCAĞI SAYISI	15
TOPLAM	26
KENDİ BİNASINDA	23
DİĞER	3
TOPLAM	26
İNŞAAT	3
İHALE AŞAMASINDA	1
YATIRIM TOPLAMI	4
SAĞLIK EVİ SAYISI	66

ECZANE BULUNAN YER	SAYISI
MERKEZ	8
HANAK	2
ÇILDIR	1
DAMAL	1
POSOF	2
GÖLE	3

- İlimizdeki Müdürlüğümüze kayıtlı veya müracaatları halinde Ruh Sağlığı ve sosyal hastalığı olan hastaların gerekli muayeneleri ve sevk işlemleri yaptırılarak gerek duyulduğunda bölge hastanesi olan Elazığ Ruh Sağlığı ve sosyal Hastalıkları Hastanesine tedavileri için sağlık memuru refakatinde Ambulansla sevk işlemleri yapılmaktadır.
- İlimizde 3 Devlet Hastanesi ve 1 Sağlık Merkezi kanalı ile yataklı tedavi hizmetleri verilmektedir.
- Göle Devlet Hastanemizde 1Uzman hekim ile orta ve büyük dereceli Ameliyatlar yapılmaktadır.Aynı hastanemizde 2 üniteli Diyaliz hizmeti verilmesi için çalışmalar sürmektedir.
- İlimizin yataklı tedavi hizmeti büyük ölçüde Ardahan devlet Hastanemizden karşılanmaktadır.Tomografi cihazı ,Ultrason cihazı,Mamografi cihazı ve 7 üniteli Diyaliz merkezi ile 15 dalda 18 uzman hekimle hizmet verilmektedir.
- Posof devlet hastanemizde de 1 Aile hekimi bulunmaktadır.Ayrıca Röntgen cihazı alınarak faaliyete geçirilmiştir.
- İlimizde uzman hekim sayısı ve cihazların artması ile il dışı hasta sevklerinde düşüş sağlanmıştır.
- 2006 yıl sonuna kadar 5 ilçe merkezi ve il merkezinde BBSK(Birinci Basamak Sağlık Kurumları) da otomasyon sistemine geçme çalışmaları

İZLEMLER:

- Bebek başına düşen ortalama izlem sayısı 5.35
- Çocuk başına düşen ortalama izlem sayısı 2.16
- Gebe başına düşen ortalama izlem sayısı 3.57
- Loğusa başına düşen ortalama izlem sayısı 1.24
- Hastanede gerçekleşen doğum oranı % 82.59
- Bebek başına düşen ortalama izlem sayısı 5.35
- Çocuk başına düşen ortalama izlem sayısı 2.16
- Gebe başına düşen ortalama izlem sayısı 3.57
- Loğusa başına düşen ortalama izlem sayısı 1.24
- Hastanede gerçekleşen doğum oranı % 82.59

2006 YILI DEMOGRAFİK VERİLERİ

	2006
Bebek ölüm hızı	%0 15.51
5 yaş altı ölüm hızı	%0 0.58
Kaba ölüm hızı	%0 3.32
Ölü doğum hızı	%0 4.03
Kaba doğum hızı	%0 13.30
Genel doğurganlık hızı	%0 55.01
Nüfus artış hızı	%0 0.08
Prematüre bebek oranı	%0 5.37
Düşük hızı	%0 5.34
Ana ölüm Hızı	%0.00067

DOĞUMLARIN YAPILDIĞI YERLERE GÖRE DAĞILIMI

	2006
Hastanede gerçekleşen doğum oranı	% 82.59
Sağlık personeli yardımı ile gerçekleşen doğum oranı	% 3.37
Sağlık personeli yardımı olmadan gerçekleşen doğum oranı	% 14.04

ARAÇ DURUMU :

BİNEK	
ARAÇ	11
AMBULANS	21
JEEP	1
MİMİBÜS	1
TOPLAM	34

ARDAHAN İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNÜN PESONEL DURUMU	2006	2006
PERSONELİN ÜNVANI	St.Kad.	Mev.
SAĞLIK MÜDÜRÜ	1	1
SAĞLIK MÜD.YRD.	3	2
SİVİL SAVUNMA UZM.	1	1
DİŞİPL.HUKUK AMİRİ	1	
ŞUBE MÜDÜRÜ	14	6
UZMAN HEKİM	82	20
PRT.HEKİM	176	46
DİŞTABİBİ	15	12
ECZACI	4	1
KİMYAĞER	2	
BİYOLOĞ	2	
ŞEF	32	1
HASTANE MÜD.	3	3
HASTANE MÜD.YRD.	6	2
HEMŞİRE	452	103
EBE	314	82
SAĞ.MEM.TOPL.SAĞL.	155	44
“ “ RAD.TEKN.	41	23
“ “ LAB.TEKN	74	20
“ “ ANEST.TEKN.	18	8
“ “ ÇEVRE SAĞL.	43	4
SAĞ.TEKNİSYENİ	10	7
SAĞ.TEKNİKERİ	10	5
PSİKOLOG	8	
ODİYOMETRİS	1	1
DİŞPROTEZ	8	1
MÜHENDİS (Mak/İnş./Çevre ve Gıd)	10	
MİMAR	1	
TEKNİSYEN	13	
DİYETİSYEN	3	
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	1	
PROĞRAMCI	1	
İSTATİSTİKÇİ	1	
SOSYAL ÇALIŞMACI	8	1
ÇOCUK GELİŞİMCİSİ	1	
ORTOPEDİ TEKN.	3	

İMAM	2	
BAKTERİYOLOG	1	
PARAZİTOLOG	1	
TIBBİ SEKRETER	54	13
V.K.KONR.İŞL.	78	11
AYN.SAYMANI	17	2
ANBAR MEMURU	11	2
VEZNEDAR	28	
MEMUR	54	21
TEKNİSYEN YARDIMCISI	2	
ŞOFÖR	56	9
HİZMETLİ	130	63
KALORİFERCİ	20	
BEKÇİ	11	
BAHCIVAN	2	
AŞÇI	14	4
TERZİ	2	1
BERBER	1	
GASSAL	2	1
TOPLAM	2004	521

SAĞLIK HİZMETLERİ GZTF ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> Valilik Makamının sağlık hizmetlerine önem vermesi ve destek olması, İl Sağlık çalışanlarının genç ve özverili bir kadrosunun olması, İl Özel İdaresince yatırımlarla desteklenmesi, Teknolojik gelişmelerin hizmetlerimize yansması, İstihdam politikasında koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik tanınması, İl Nüfusunun durağan ya da azalma eğiliminde olması, Anne ve Bebek ölüm hızlarının oranlarının Türkiye ortalamasının altında olması, Araç sayısının yeterli olması. Bilgisayar ağımızın bulunması Sağlık birimlerine ulaşımın kolay olması BBSK larına ilaç temininde güçlük çekilmemesi. Sağlık personelinin hizmet içi eğitimlerinde personelin İlimizde konaklama ve eğitim yerinin olması İlimizdeki Sağlık Müdürlüğü laboratuvarının ilçelere destek vermesi. Aile planlaması kapsamında yeterli 	<ul style="list-style-type: none"> İlimizin tam teşekküllü yada Üniversite hastanelerine uzak olması, İlimize atanan personelin biran evvel tayinle gitme isteminde olması, Toprak,su ve gıda kirliliğinin önlenmesine yönelik çalışmaların, sektörler arası koordinasyonunun yetersizliği, Milli gelirden kişi başına düşen ve sağlığa ayrılan payın düşük oluşu. Sağlık personeli kadro doluluk oranının kadrolarındaki yetersizliği Yeterli sayıda şoför olmayışı. Hizmet Binası ve Lojmanların yetersiz olması. Ödeneklerin yetersizliği. Personel sirkülasyonunun yüksek olması ve binalarımızın boş kalarak tahrip olması. Üniversite ve tam teşekküllü hastanelerin uzak olması. Kar Ambulanslarımızın olmaması. İhtiyacımız olan teknik eleman veya malzemelerin İlimiz Piyasasından temin edilememesi. Bütün gebe, loğusa,bebek ve çocuk izlemlerinin tam yapılamaması nedeni ile ilimiz hakkında kesin verilere ulaşılamaması Doğumların tamamının tespit edilememesi

<p>sayıda sertifikalı personelimizin bulunması.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hasta hakları uygulamalarının HAK kavramını içermesi ve insanların bu konuda duyarlı olması, • Sağlık Bakanlığının hasta hakları uygulamaları konusunda desteğini alta birimlerine tam olarak sunmuş olması. • Alınan her şikayet başvurusunun zamanında değerlendirilip hastaya sonucunda geri dönüşü olması ve bu konuda gerekli denetlemenin yapılıyor olması ve Başvuru sonucunda alınan kararların tek bir bireyden değil resmi olarak kurulmuş toplam 8 üyeden oluşan kuruldan çıkıyor olması ve kurul kararlarının denetleniyor olması. • Toplumun sağlığa olan zorunlu ihtiyacı • Kurumlarımızın geleneksel olarak bir yönetim ve organizasyon yapısına sahip olması • Döner sermaye sistemi neticesinde reel kaynak akışının sağlanması; Bu sayede kurumlarımızın ihtiyaçlarını çabuk karşılayabilmeleri ve personele pay dağıtılabilmesi • Gelişen teknolojinin kurumlarımızda kullanılması • Dünyada tehdit oluşturan bazı hastalıkların (SITMA vb.) Ülkemizde dolayısıyla ilimizde vaka sayısı ve artış hızının düşük olması • Su sanitasyonu çalışmalarında kullanılan Klor tabletin yeteri kadar bulunması. • Halkın Sağlığını ve huzurunu boza bilecek ve çevre kirlenmesine neden olabilecek sanayi kuruluşunun bulunmaması (Çimento, lastik fabrikası vb.) • Su kaynaklarının yeterli olması • Gürültü kirliliğinin olmaması. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ölüm olaylarının bildiriminde imam ve muhtarlardan yeterli destek alınamaması nedeni ile tüm ölümlerin tespit edilememesi • Gezici sağlık hizmetleri yürütülürken tespitlere ve izlemlere daha çok zaman ayrılmaması • Halkın sağlık bilincinin yeterli olmaması nedeni ile sağlık hizmetleri yürütülürken yeterli etkinliğe ulaşılamaması • İl deki bütün doğumların bir sağlık personeli tarafından veya bir sağlık kuruluşunda gerçekleştirilmemesi nedeniyle yeterli tespit ve izlem yapılamadığı için yeni doğandan alınan FKU kan örneklerinin istenilen sayıda olmaması • Periferdeki bütün sağlık birimlerinde personelin bulunmaması veya personel sirkülasyonunun çok olması. • Sosyokültürel özellikler nedeni ile Aile planlamasına olan talebin azlığı • Halkın aile planlamasını bilimsel değil geleneksel yöntemlerle yapmaya çalışmasında dolayı istenmeyen gebelik ve buna bağlı olarak da ailede istenmeyen çocuk sayısının yüksek olması. • Hasta ve hasta yakınlarının uygulamaya yeni geçilmesinden dolayı hasta hakları uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması. • Sağlık personelinin tayinlerle sürekli yer değiştiriyor olması sonucu uygulamalarda yetişmiş personelin bilgisinden mahrum kalınması. • Bölgemizin yeni atamalara açık olması sebebiyle tecrübesiz sağlık personelin çalışıyor olması. • Anne ve bebek ölümleri tam tespit edilemediği için bu konuda ki doğru istatistiki verilerin bulunamaması ve dolayısıyla bölgede gerçekleşen bu ölüm olaylarının nedenleri hakkında bilgi sahibi olunmaması ve ölümleri önleyecek gerekli tedbirlerin yerince alınamaması • İlimiz Devlet Hastanesinde Uzman Hekim sayısının artmasına rağmen İlçe Devlet Hastanelerinde yeterince Uzman ve Pratisyen Hekim sayısının az olması • Genel bütçeden sağlığa yeterli pay ayrılmaması • Yasal durumun alacaklarının borçlu kamu kurumlarından almaya uygun olmaması ve kamu kuruluşlarının ödemelerini zamanında yapmaması
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> • Kalkınmada öncelikli iller arasında bulunmamız. • BBSK da otomasyona geçildiğinde Nüfus durumu, istatistiki verilerde kaçırılan fırsatların en aza indirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal sağlık bilincinin yeterli düzeye ulaşmamış olması, • Sosyo ekonomik yapının yetersizliği • Özellikle genç nüfusun yaşam biçimindeki değişikliklerden doğabilecek sorunlar,

- Gelişen teknolojik imkanların bilgi erişimini kolaylaştırması.
- Demir destek programı çerçevesinde tespit edilen anne ve bebeklere ilaç desteği sağlanması.
- Bebeklerin anne sütünden daha çok faydalanması amacıyla Emzirme danışmanlığı bulunması.
- Raşitizm ve kemik hastalıklarının önlenmesi açısından bebeklere D vitamini desteği sağlanması.
- Bilindiği üzere bilgi, eğitim ve iletişim kampanyaları, aile planlaması hizmet programının önemli bir parçasıdır. Böyle kampanyaların amacı, topluma hizmetleri duyurmak , kişileri aile planlamasının yararları konusunda eğitmek ve hizmet arayanlara bu hizmeti nerede bulabilecekleri konusunda bilgi vermektir. Bu doğrultuda Sağlık Bakanlığı ve Avrupa Birliğinin birlikte yürüttüğü CSÜS programı ilimizde de yürütülmektedir.
- Hasta hakları konusunda eğitilmiş personel ve toplum hasta hakları uygulamalarının anlaşılması ve sağlıklı bir şekilde devam ettirilmesi açısından fırsat yaratmaktadır.
- Zorunlu Hizmet Uygulamasının Hekim sayısını artırması,
- Avrupa Birliği Uyum Süreci sağlık alanında iyi yönde değişime neden olabileceği,
  - Döner Sermaye sisteminin devam etmesi

- Kaybolan yeşil reçeteler.
- Coğrafi ve İklim şartlarının ağır olması.
- İnşaat sezonunun kısa olması.
- İlimizde Üniversite veya Fakülte olmaması.
- Personel hareketliliği nedeni ile sağlık kurumlarında hizmetin aksaması ve dolayısıyla veri akışının durması nedeni ile o bölgede oluşabilecek sağlık sorunlarının zamanında çözülmemesi.
- Tüm yeni doğanlardan FKU kan örneği alınmadığından tedavi edilebilir bir hastalık olan ve Fenilketonürlü doğan tedavisi zaman aşımına uğramış çocukların olması,
- Yetersiz beslenme ve yetersiz hijyen toplum sağlığını tehdit edip tedavi sürecini geciktirmesi,
- Teknoloji ve malzeme fiyatlarının artışı ilimizde temininde güçlük çekilmesi
- Belediyelerimizde sağlık biriminin bulunmaması,
- 442 sayılı köy kanununun uygulanmaması (Gübrelik sorunu, su kaynaklarının korunamaması)
- Kanalizasyon, çöp ve benzeri katı ve sıvı atıkların ıslah hizmetlerinin yetersizliği

MİSYONUMUZ:

Sağlık doğuştan kazanılmış bir hak olduğundan her kesimin bu haktan yararlanmasını sağlamak amacıyla koruyucu sağlık hizmetleri içerisinde yer alan sağlık eğitimi yolu ile toplumun bilinçlendirilmesini sağlamak

Mevcut yasal mevzuat çerçevesinde üst yönetim politikaları doğrultusunda kaliteli, ulaşılabilir, toplumsal ve çalışan memnuniyetinin sağlandığı bir sağlık hizmeti sunmak.

İlimizde yaşayan insanlarımızın 3 basamak sağlık hizmetlerini en üst düzeye ulaştırmak için sağlık personelini ihtiyacı olan özlük hakları ile her türlü lojistik desteğin sağlanması ile hizmet binalarının ve lojmanların onarım ihtiyacı ile teknolojik gelişmeler ortaya çıkan tıbbi malzeme ve ilaç ihtiyaçlarının karşılanması

Kurum veya çalışan odaklı sağlık hizmeti sunma yaklaşımından hasta odaklı_ katılımcı sağlık hizmeti sunma yaklaşımına geçiştir

Teknolojik gelişmeleri takip edip en iyi şekilde faydalanmak
İnsana ve çevreye saygı

Ekip anlayışı
Güleryüzlü hizmet
Bilgi paylaşımı
Kurumlararası işbirliği

VİZYONUMUZ:

Ana ve çocuk ölümlerinin azaltılması, aşı ile korunulabilir hastalıkların önüne geçilmesi için sağlık personelimiz ile halkımızın eğitiminin yapılması ile sağlıklı bir toplum ve gelişmiş bir ülkeye sahip olmak

Bütün binalarımızın günümüz teknolojisi ile donatılmış yeterli sayıda personel,araç,tıbbi malzeme ve ekipman ile hizmet verir duruma getirmektir.Aşı ile önlenbilir bütün hastalıkların önlenmesi hastanelerimize poliklinik için değil de sadece tedavi amaçlı hasta yönlendirme ve bu hastaların ilimiz hastanelerinde her türlü teknik tahlil , tedavi ve ameliyatlarının yapılabilir hale gelmesi

Yataklı tedavi kurumlarımızda; Teknolojik gelişmelerden tam olarak faydalanıp, kalite yönetim sistemini esas alarak Halkımıza Dünya standartlarında sağlık hizmeti sunmak. Hasta hakları uygulamaları ile Ardahan ili genelinde ;Hastalarımızın haklarının ihlal edilmediği,Her aşamada bilgilendirildiği ,mahremiyetine uyulduğu,

Her türlü tıbbi tedaviyi güvenli bir ortamda aldığı, inançlarına saygı gösterildiği

Güler yüzlü nazik şefkatli bir sağlık hizmeti sunumu çerçevesi içerisinde sağlık hizmeti veren her kurumda hasta hakları ve kurulları oluşturmak.bu bağlamda hasta memnuniyetini maximum düzeyde sağlamak.

İHTİYAÇLAR VE GEREKÇELERİ

İHTİYAÇ :Ardahan Devlet Hastanemize ek bina,;

GEREKÇE:Ardahan Devlet Hastanemiz de Uzaman Hekim sayısının artması ve hemen her daldaki uzman hekim mevcudiyetinin sağlanması ile birlikte,gelecek yıllarda hasta ve personel sayısının da artacağı dikkate alınarak yeni servis açmaya dolayısıyla ek bina ihtiyacı duyulmaktadır.

İHTİYAÇ:Hastane Bahçesine 10 yataklı Prefabrik Diyaliz merkezi ihtiyacı;

GEREKÇE:Mevcut Diyaliz merkezimizin yatak işgal oranı %261,1'e ulaşmıştır.Alan olarak Diyaliz merkezi yetersiz kalmaktadır.

İHTİYAÇ:Manyetik Rezonans görüntüleme (MR) cihazı.

GEREKÇE:Mevcut tomografi cihazımızın daha işlevsel olarak kullanılması için ayrıca Özellikle acil müdahalelerde ön tanı konulabilmesi için MR cihazı gerekmektedir.

İHTİYAÇ:Göle Devlet Hastanesinin yatak Kapasitesinin 50'ye çıkarılması için ek bina, 2 adet hasta başı monitörü,1 adet seyyar röntgen cihazı,1Adet Diş röntgen cihazı,1Adet ultrason cihazı ve 1 Adet jeneratör ihtiyacı vardır;

GEREKÇE:30 yatak kapasiteli Göle Devlet hastanemizde Genel Cerrahi Uzmanı bulundurulması ile birlikte ameliyat sayısında dolayısıyla yatan hasta sayısında oluşan artışa gerek müdahalede kullanılan cihazlar bazında gerekse yatak kapasitesi bazında mevcut kapasite ile cevap verilememektedir.

İHTİYAÇ:Posof Devlet Hastanemizin Mevcut Ameliyathanesi'nin modernizasyonu ve Uzman Hekim.

GEREKÇE:Posof Devlet hastanemizdeki mevcut ameliyathanede ki araç ve gereçlere bakım ve yenileme ihtiyacı duyulmakla beraber ilçemizde uzman hekim ihtiyacı da bulunmaktadır.

İHTİYAÇ:Çıldır Sağlık Merkezimizin 25 yataklı hastaneye dönüştürülmesi ihtiyacı

GEREKÇE:Çıldır ilçemizdeki mevcut sağlık Merkezinin son yıllardaki yoğunluğa oranla geliştirilme dolayısıyla hastane haline dönüştürülme ihtiyacı duyulmaktadır.

İHTİYAÇ: Damal ilçesi merkez Sağlık Ocağına ek bina yapılması

GEREKÇE: Damal ilçemizde tek Sağlık birimi olan Merkez Sağlık Ocağı köylerinde de sağlık birimi olmadığından dolayı mevcut kapasitesi ile yeterli değildir.Sağlık Ocağının tedavi hizmetleri ile birlikte koruyucu sağlık hizmetlerini de yürüttüğü dikkate alınarak ek bina ihtiyacı duyulmaktadır.

İHTİYAÇ: Muhtelif sağlık ocakları ve sağlık evlerinin onarım ve tamirati

GEREKÇE:Köy sağlık ocaklarımıza ve sağlık evlerimize özellikle son 3 yıl içinde çoğunluğu sözleşmeli sağlık personeli verilmiştir.Bu sağlık ocaklarımızın yeni gelen personel ile birlikte bakım onarım ve tamirat ihtiyacı duyulmaktadır.

İHTİYAÇ:1.basamak sağlık kurumlarına 18 adet Bilgisayar

GEREKÇE:1.Basamak sağlık kurumlarının bu yıl içinde otomasyona geçirilmesi planlanmaktadır.Bu nedenle hem bilgi alış verişinin hızlandırılması hem de evrak işleri ve posta da ki zaman kaybının da giderilmesi planlanmaktadır.Halen günümüz teknoloji dünyasının gereklerinden biri haline gelen bilgisayarın bulunmadığı, 18 sağlık ocağımıza bilgisayar gerekmektedir.

İHTİYAÇ: Kar üstü araç.

GEREKÇE: Sağlık hizmetlerinin ilimizde en ücra köye kadar ulaştırılması sağlanmaktadır ancak Kış aylarında kar yağışı ve tipi nedeni ile kapanan köy yolları da dikkate alınarak özellikle kış aylarında 24 saat köylerde de acil yardım ve sağlık hizmetleri sunabilmemiz için kar üstü araç gerekmektedir.

İHTİYAÇ:İl Merkezimize 10 Araç kapasiteli Garaj

GEREKÇE:Müdürlüğümüz ve bağlı Sağlık birimlerimize ait binek ve Ambulans tipi araçlarımızın korunabileceği 10 araç kapasiteli garaja ihtiyaç duyulmaktadır.

İHTİYAÇ:İlçelerimiz 112 servislerine 4Adet Ambulans

GEREKÇE:İlçe merkezlerimizde kurulan 112 acil istasyonlarımızın işlevsellik kazanabilmesi için Ambulans gerekmektedir.

İHTİYAÇ: Sağlık Ocaklarımıza katı yakıtla çalışan kat kaloriferi

GEREKÇE: Sobalı olan sağlık Ocaklarımıza,katı yakıtlı kat kaloriferi yaptırılması yakıtta tasarruf sağlayacak ayrıca daha modern bir sağlık birimi görüntüsü almasını sağlayacaktır.

İHTİYAÇ: Sağlık Ocaklarımıza Jeneratör

GEREKÇE:İlimizde sürekli olarak aşı uygulaması yapılmaktadır .Aşılar sıcağa duyarlı ve ülkemize dış ülkelerden ithal edildiği için maliyetli yüksek olan aşılar buzdolabında muhafaza edilmektedir ancak elektrik kesintisine maruz kaldığı durumlarda kısa zamanda bozulabilmektedir. Bu nedenle sağlık ocaklarımıza jeneratör gerekmektedir.

STRATEJİK AMAÇLAR

- Aşı Ortalamasını Türkiye ortalamasının üzerine çıkarmak,
- Personel durumunun artırılması,
- 112 Acil Hizmetlerinin tüm ilçelerimizde 24 saat faal hizmet verecek şekilde entegre edilmesi,
- Köyler şebeke suyuna ve kanalizasyona kavuşturularak Su ile bulaşan hastalıklarla (özellikle İshalle) mücadele ederek, bölge halkının yaşam kalitesini arttırmak için ilgili kurumlarla işbirliği yapılması,
- Sürekli halk eğitimlerin yapılması,
- Mobil Sağlık hizmetlerinin daha güçlü ve kapsamlı hale getirilmesi.
- Avrupa Birliği kapsamında Mevzuat Uyum ve diğer konularında sağlık personeline eğitim yapmak
- Halkı ilaçlar ile yeşil ve kırmızı reçeteler hakkında bilgilendirmek,
- İldeki sağlık personelinin eczacılık hizmetleri ile kırmızı ve yeşil reçeteler hakkında bilgilendirmek,
- Bütün sağlık kuruluşlarının ilaç yönünden eksikliklerinin tamamen giderilmesi,
- Ecza depolarının ildeki eczanelere satış yaptığı kırmızı ve yeşil reçeteye tabi ilaçların aylık gönderilen çizelgelerle takibinin yapılması.
- İldeki eczanelerin denetimlerinin sıklaştırılması.

2006 YILI DEMOGRAFİK VERİLERİ ve HEDEFLER

	2006 %	2007 % HEDEF	2008 % HEDEF
Bebek ölüm hızı	0 15.51	015,30	015,20
5 yaş altı ölüm hızı	0 0.58	00,55	00,49
Ölü doğum hızı	0 4.03	03,90	03,50
Prematüre bebek oranı	0 5.37	4,90	04,10
Düşük hızı	0 5.34	05,10	04,00
Ana ölüm Hızı	Yüz binde 67	Yüzbinde 60	Yüzbinde 50

DOĞUMLARIN YAPILDIĞI YERLERE GÖRE DAĞILIMI

	2006	2007 HEDEF	2008 HEDEF
Hastanede gerçekleşen doğum oranı	% 82.59	% 88	% 92
Sağlık personeli yardımı ile gerçekleşen doğum oranı	% 3.37	% 8	% 6
Sağlık personeli yardımı olmadan gerçekleşen doğum oranı	% 14.04	% 4	% 2

ARDAHAN İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜNÜN PESONEL DURUMU

PERSONELİN ÜNVANI	2006	2006	2007	2008
	St.Kad.	Mev.		HEDEFLenen
SAĞLIK MÜDÜRÜ	1	1		
“ MÜD.YRD.	3	2	3	3
SİVİL SAVUNMA UZM.	1	1	1	1
DİSİPL.HUKUK AMİRİ	1		1	1
ŞUBE MÜDÜRÜ	14	6	10	14
UZMAN HEKİM	82	20	40	60
PRT.HEKİM	176	46	90	135
DİŞTABİBİ	15	12	15	15
ECZACI	4	1	3	4
KİMYAĞER	2		1	2
BİYOLOG	2		1	2
ŞEF	32	1	10	15
HASTANE MÜD.	3	3	3	3
HASTANE MÜD.YRD.	6	2	4	4
HEMŞİRE	452	103	210	300
EBE	314	82	180	220
SAĞ.MEM.TOPL.SAĞL.	155	44	90	130
“ “ RAD.TEKN.	41	23	30	35
“ “ LAB.TEKN	74	20	45	55
“ “ ANEST.TEKN.	18	8	12	15
“ “ ÇEVRE SAĞL.	43	4	20	30
SAĞ.TEKNİSYENİ	10	7	8	9
SAĞ.TEKNİKERİ	10	5	7	10
PSİKOLOG	8		4	6
ODİYOMETRİS	1	1	1	1
DİŞPROTEZ	8	1	3	5
MÜHENDİS (Mak/İnş./Çevre veGıd)	10		2	4
MİMAR	1		1	1
TEKNİSYEN	13		6	8
DİYETİSYEN	3		3	3
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	1		1	1

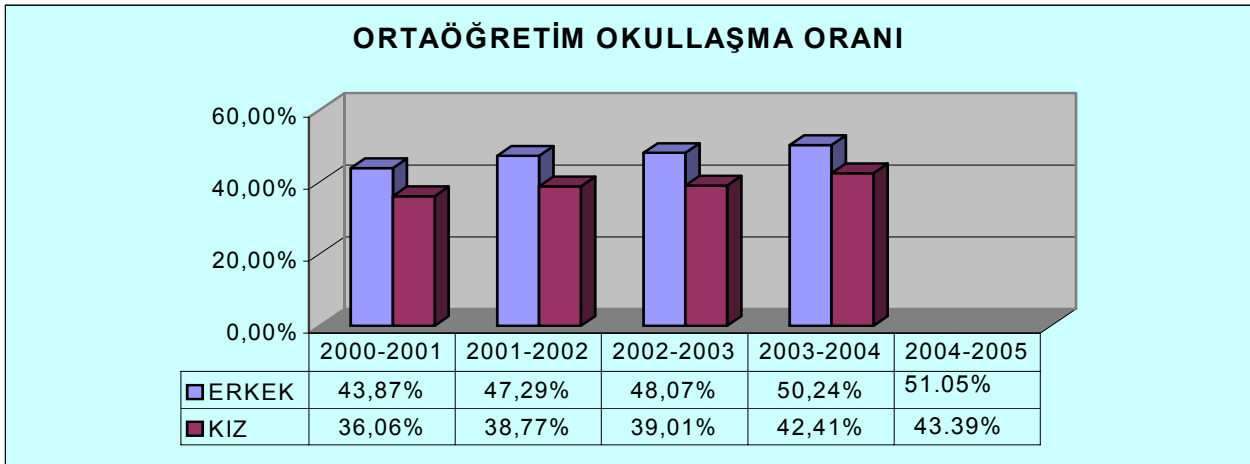
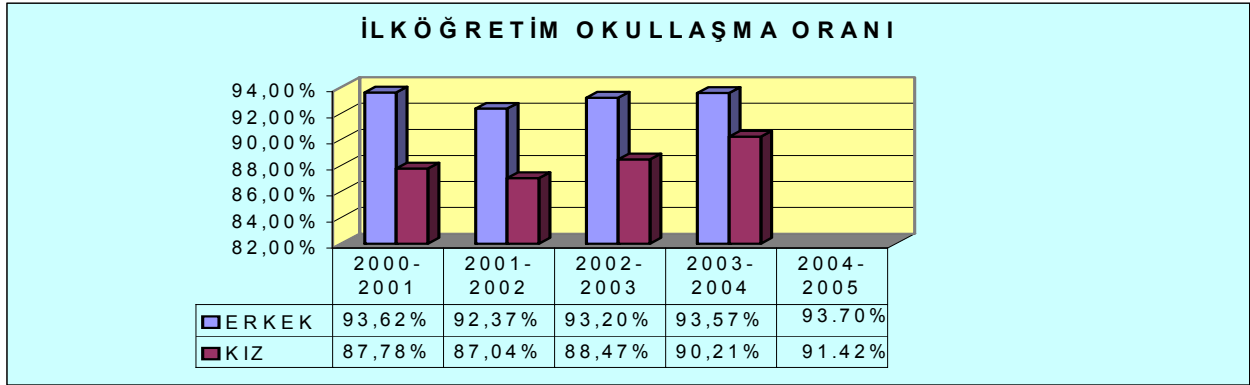
PROĞRAMCI	1		1	1
İSTATİSTİKÇİ	1		1	1
SOSYAL ÇALIŞMACI	8	1	3	5
ÇOCUK GELİŞİMCİSİ	1		1	1
ORTOPEDİ TEKN.	3		2	3
İMAM	2		1	2
BAKTERİYOLOG	1		1	1
PARAZİTOLOG	1		1	1
TIBBİ SEKRETER	54	13	25	35
V.K.KONR.İŞL.	78	11	23	40
AYN.SAYMANI	17	2	5	8
ANBAR MEMURU	11	2	4	8
VEZNEDAR	28		15	20
MEMUR	54	21	30	40
TEKNİSYEN YARDIMCISI	2		1	2
ŞOFÖR	56	9	25	40
HİZMETLİ	130	63	75	90
KALORİFERCİ	20		10	15
BEKÇİ	11		5	7
BAHCİVAN	2		1	1
AŞÇI	14	4	10	14
TERZİ	2	1	1	1
BERBER	1		1	1
GASSAL	2	1	1	1
TOPLAM	2004	521	1048	1425

EĞİTİM HİZMETLERİ

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜMÜZDE MEVCUT DURUM

İlimiz genelinde Özel öğretim okulları bulunmamaktadır.

Örgün eğitim okullarımızda ise okulöncesinde 1.857 öğrenci, İlköğretim okullarında 19.492 öğrenci ve ortaöğretimde de 4.104 öğrenci olmak üzere il genelinde öğrenci toplamı 25.453'tür. Kurumlarımızda 71'i kadrolu 151'i geçici olmak üzere 222 yönetici, 428 sınıf öğretmeni, 577 branş öğretmeni ve 41 okul öncesi öğretmeni olmak üzere Toplam 1046 Öğretmen görev yapmaktadır. Yine bir başkan bir başkan yardımcısı ve 5 ilköğretim müfettişi olmak üzere toplam 7 İlköğretim müfettişi, 17 İl/ilçe yöneticisi ve 217 diğer personel olmak üzere, toplam 1.509 personel görev yapmaktadır.

Okul Öncesi Eğitim:

İlimizde 3 Bağımsız Anaokulu, ilköğretim okullarımız bünyesinde toplam 131 anasınıflı şubesi bulunmaktadır.

2005-2006 öğretim yılında okulöncesi kurumlarında 1857 öğrenci, 41 Okulöncesi öğretmeni ve 90 kadrosuz usta öğretici ile eğitim-öğretimi sürdürmektedir.

İlimizde okul öncesi eğitime ait özel kurum bulunmamaktadır.

Okul öncesi okullaşma oranı 2005-2006 yılı sonu itibarı ile % 18 civarındadır.

İlköğretim

İlimiz genelinde 212 resmi ilköğretim okulunda 890 derslikte; 9.331'i kız, 10.161'i erkek olmak üzere toplam 19.492 öğrenci eğitim-öğretime devam etmektedir. 212 İlköğretim okulundan 41'i 8 yıllık ilköğretim, 2' si Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, 4'ü Pansiyonlu İlköğretim Okulu ve 165'i Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu olarak hizmet vermektedir. İlköğretim okullarında 412'i sınıf 325'si branş öğretmeni olmak üzere, toplam 737 öğretmen görev yapmaktadır. Okullaşma İl/ilçe merkezlerinde yoğunlaşmakta, buna göre 890 dersliğin 252'si il/ilçe merkezlerinde, 638'i

köy yerleşim alanlarında faaliyet göstermektedir. İl genelinde hemen hemen tüm okullarda normal öğretim yapılmaktadır.

İlimiz merkezinde 890 derslikte toplam 19.492 öğrenci eğitim görmekte olup tüm ilköğretim okullarında normal eğitim-öğretim yapılmaktadır. Sınıflarda ki öğrenci sayısının normal standarda inmesi için 56 dersliğe ihtiyaç vardır.

Her ne kadar aritmetik olarak derslik başına düşen öğrenci sayısı 25 görünse de; dersliklerin yerleşim biriminde ki öğrenci sayıları göz önüne alınmadan yapılmış olması derslik ihtiyacına neden olmuştur.

2005 yılında 6 okulda 29 derslik yapılmıştır. 2006 yılında halen devam eden 13 derslik inşaatı vardır.

İlimizde özel ilköğretim okulu bulunmamaktadır.

Ortaöğretim

İlimizde 19 Ortaöğretim Okulu olup, toplam 4104 öğrenci eğitim - öğretim görmektedir. (Bu okulların 7'si Genel Lise, 4'ü Çok Programlı Lise, 2'si Kız Meslek Lisesi, 1'i Endüstri Meslek ve Anadolu Meslek Lisesi, 1'i Ticaret Meslek Lisesi, 1'i Anadolu Lisesi, 1'i 80. Yıl Anadolu Öğretmen Lisesi, 1'i İmam-Hatip ve Anadolu İmam-Hatip Lisesi ve 1'i de Sağlık Meslek Lisesidir. Bu okullarımızda çeşitli branşlarda 207 öğretmen görev yapmaktadır ve bu okullarımızda çeşitli branşlarda 18 öğretmene ihtiyaç vardır.

2006 yılı itibar ile 45 dersliğe ihtiyaç vardır. inşaatı devam etmektedir. İlimiz genelinde 36 derslik yapımı devam etmektedir.

İlimizde özel ortaöğretim okulu bulunmamaktadır.

Yaygın Eğitim

İlimiz Merkez ve İlçelerinde 6 Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile 1 Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüğü bulunmaktadır. Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nde; halen 12 meslek dalında, 39 kalfa, 22 usta öğretici aday ve 14 meslek dalında 34 çırak öğrenci olmak üzere toplam 95 öğrenci ve kursiyer ile eğitim - öğretim devam etmektedir.

İlimiz genelinde Halk Eğitim Merkezlerinde çeşitli alanlarda 161 kurs açılmış olup; bu kurslara 1763'ü kadın 1066'sı erkek olmak üzere 2829 kursiyere eğitim verilmiş / verilmektedir.

Ayrıca Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğümüz ile Valilik Halıcılık Ltd. Şti. arasında yapılan protokol kapsamında açılan 3 kursta toplam 46 kursiyer ve Aslı Halı Ltd. Şti. ile yapılan protokol gereği 4 kursta toplam 65 kursiyer ile yine Sümer Halı Ltd. Şti. ile yapılan protokolle de 3 kursta toplam 46 kursiyere söz konusu şirketlerden aylık ilmek sayısına göre ücret ödenmektedir.

Taşınmalı İlköğretim:

İLÇE ADI	MERKEZ OKUL SAYISI	TAŞINAN BİRİM SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI		
			1-5 SINIF	6-7-8 SINIF	TOPLAM
MERKEZ	3	5	-	123	123
ÇILDIR	3	29	26	447	473
DAMAL	2	7	100	202	302
GÖLE	4	7	41	203	244
HANAK	4	21	25	414	439
POSOĞ	5	39	110	344	454
TOPLAM	21	108	302	1843	2035

Taşınmalı İlköğretim kapsamındaki 21 taşıma merkezinde öğrencilere öğle yemeği katkısı olarak; bal, reçel, helva, peynir, zeytin, bisküvi çeşitleri ve meyve suyu verilmektedir.

Ayrıca Çıldır İlçe merkezine ve Kurtkale taşıma merkezine taşınan öğrencilere sıcak yemek verilmektedir.

1. Dönem

Gıda Gideri :

12 Eylül - 31 Aralık 2005 tarihleri arasında, gıda gideri toplamı 165.180,00_ YTL olup, bir öğrencinin günlük gıda maliyeti 1,00 YTL'dir.

Taşıma Gideri :

12 Eylül - 31 Aralık 2005 tarihleri arasında, taşıma gideri toplamı 443.084,00_ YTL olup, bir öğrencinin günlük taşıma maliyeti 2,69 YTL'dir.

2. Dönem

Gıda Gideri :

01 Ocak - 09 Haziran 2006 tarihleri arasında, 227.616,00_ YTL olup, bir öğrencinin günlük gıda maliyeti 1,11 YTL'dir.

Taşıma Gideri :

01 Ocak - 09 Haziran 2006 tarihleri arasında, 574.512,00_ YTL olup, bir öğrencinin günlük taşıma maliyeti 2,82 YTL'dir.

ÖSS ve OKS Bilgileri:

İlimizin ÖSS ve OKS de elde ettiği neticeler arzu edilen ve ilimize yakışan noktada değildir.

TÜRKİYE GENELİNDE İL'İN ORTAÖĞRETİM KURUMLARI ÖĞRENCİ SEÇME VE YERLEŞTİRME SINAVI (OKS) BAŞARI SIRALAMASI

Sınav yılı	Sınava giren aday sayısı	Fen ağırlıklı	
		Standart puan ort.	İl başarı sırası
2002	853	559.039	79
2003	910	566.289	80
2004	971	567.582	81
2005	1058	594.599	78

ORTAÖĞRETİMDE SON ÜÇ YILIN ÖSS BAŞARISI

ÖSS Yılı	Sözel Ortalama	Sayısal Ortalama	Eşit Ağırlıklı Ortalama
2003	79	80	79
2004	79	80	79
2005	78	79	79

PAYDAŞ ANALİZİ

Paydaş sözcüğü, kuruluşun kaynakları veya çıktıları üzerinde hak iddia eden ya da kuruluşun faaliyetlerini etkileyen veya faaliyetlerinden etkilenen kişi, grup ve yahut da kurumları ifade etmektedir. Stratejik Planlama çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen paydaş analizi ile iç-dış ilgili tarafların belirlenmesi, bunların önemlerinin tesbiti ve faaliyetlerin nasıl etkiledikleri analiz edilmektedir.

Müdürlüğümüzün Yapacağı Paydaş Hizmetler;

- Eğitim ve öğretim altyapısını oluştururken hayırsever katkılarına da alarak eğitim yatırımlarının desteklenmesini sağlamak,
- Eğitimin fiziki kapasitesinin artırılması için yeni okul, ek derslik, pansiyon, çok amaçlı salon ve bahçe tanzimleri yapmak, lojman yapımına önem vermek (öğretmenleri okulda tutmak için) Mevcut okulların standartlarının artırılması için onarım ve tadilat yapmak.
- İlköğretim okulu arsalarının imara uygun hale getirilmesini sağlamak ve gerektiğinde hibe, kamulaştırma vb. işlemleri yapmak,
- Faaliyetlerini sürdüren okulların cari harcamalarını düzenlemek,
- Halk eğitimi hizmetlerini yaygınlaştırmaya yönelik kurs ve yarışmalar açmak,
- Okulöncesi eğitimin yaygınlaşmasını sağlamak,
- İlimizde Dershanelerin açılmasını teşvik etmek,
- Mevcut okul mekanlarında laboratuvar, kütüphane, spor alanı ve sahaları oluşturmak,
- İl genelinde okullar arası çeşitli alanlarda yarışmalar düzenlemek; oturum, panel, tiyatro, folklor ve sosyal etkinlikler üzerinde durmak,
- Anasınıfı ve anaokulu öğrencilerinin eğitimine velilerle yakın diyaloga girerek, alan taramalarıyla okulöncesi öğrenci grubunu okula çekmek ve eğitmek,
- Vekil idarecilerle idare edilen okul ve kurumlarımızı asıl hale getirip idari kadrolarımızı uzun süre kalıcı hale getirmek,
  - Okul ve kurumlarımızın sık sık mevcut idari kadro ve müfettişlerle denetlenip, ziyaret edilerek gerekli rehberlik yapılarak eksik ve kusurlu işlerin düzeltilmesi ve mevzuata uygun hale getirilerek eğitim ve öğretimde başarı elde edilmesi için gayret gösterilmek,
  - Okullarda araç-gereç ve laboratuvar imkânlarının, sıra ve masaların yenilenmesini sağlayarak öğrencilerimizin daha çağdaş bir mekanda öğrenim görmelerini sağlamak.
  - Muhtar, imam ve velilerle okul idaresi ve öğretmen diyaloguna ağırlık vererek öğrencilerimizin sorunlarını yakinen takip etmek
  - İlin Eğitim düzeyini yükseltmeye yönelik gerekli önlemleri alarak, hazırlanan plan, program ve projeleri uygulamak, izlemek ve denetlemek.

Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsat ve Tehditler (GZFT) Analizi

Müdürlüğümüzün GZFT analizinde, güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditler öncelik durumlarına göre aşağıya çıkarılmıştır.

Güçlü Yönler;

- Valilik Makamının Desteği,
- İl Genel Meclisi ve İl Encümeninin Karar alma ve icra desteği,
- İl Özel İdare desteği,
- Personel özverisi,
- Taşımali eğitimin başarısı,
- Hayırsever yurttaşların katkısı,

Zayıf Yönler;

- Yatırımların gerçekleşmesinde ödenek yetersizliği,
- Okulların yapımında mevcut arsaların yetersizliği ve imar sorunları,
- Önceden yapılan okulların bir kısmının derslik ve yerleşim alanı bakımından uygunsuzluğu,
- Okul ve kurumların donatım bakımından günümüz ihtiyaçlarını karşılamada yetersizliği,
- İlin şartlarının cazip olmaması nedeniyle öğretmenlerin uzun süre kalmaması, bu nedenle sürekli tecrübe göçü verilmesi
- Kasaba da bulunan liselerin ve birleştirilmiş sınıfların ilin genel başarı oranını olumsuz etkilemesi,
- İnşaat malzemelerinin temininde ilin konumunun uygun olmayışı (tuğla, çimento vb.)

Fırsatlar;

- Eğitime %100 Destek Kampanyası vergi indirimi,
- Hayırseverlerin olması,
- Yerel yönetim anlayışının gelişmesi,
- Doğal gazın ilimizde kullanılabilir duruma gelecek olması,
- İlimizde asayiş ve güvenlik sorunu olmaması,
- İlimizin kalkınmada öncelikli iller arasında olması.

Tehditler;

- Okul arsalarının ihtiyaç duyulan alanlarda olmaması ve yetersiz oluşu,
- İl merkezinde nüfusun ve okul tercihinin belli noktalarda yoğunlaşması,
- İhale süresinin uzun olması nedeniyle mal ve hizmet alımının gecikmesi,

Stratejik Konular;

- Daha önce gerçekleştirilen Müdürlüğümüzün Yapacağı Paydaş Hizmetler, Durum Analizi ve Güçlü Yön Zayıf Yön Fırsat Ve Tehditler Matrisi çalışmaları gözönünde bulundurularak, oluşturulacak stratejik amaç ve hedeflere çerçeve oluşturulması amacıyla "stratejik konular" çalışması gerçekleştirilmelidir.
- Eğitimde kalitenin artırılması,
- Halkın eğitimi ve bilinçlendirilmesi,
- Hayırsever katkılarının teşvik edilmesi,
- Kurumlar arası işbirliğinin güçlendirilmesi.

İl Milli Eğitim Müdürlüğümüzün Misyonu

Yasalarla belirtilen tüm hizmetlerini; katılımcılık, etkinlik, saydamlık, hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde yürütmek; çalışkan, üretken, araştıran, soruşturan ve yorumlayan bireyler yetiştirmek; ihtiyaç duyulan fiziki mekanları yeterli hale getirerek ilk ve ortaöğretimde eğitimin kalitesini yükseltmektir.

İl Milli Eğitim Müdürlüğümüzün Vizyonu

Çağdaş, güvenilir ve hizmet sunumunda kaliteyi esas alan;

- Dinamik
- İnsan odaklı
- Hoşgörülü
- İhtiyaçlara duyarlı
- Geleceği görebilen

bir kuruluş olarak hizmete devam etmek.

STRATEJİK AMAÇLAR, HEDEFLER VE FAALİYETLER

Müdürlüğümüzün stratejik amaç ve faaliyetlerinin belirlenmesi, daha önce yapılan paydaş ve Güçlü Yön Zayıf Yön Fırsat Ve Tehditler analizlerinden kurumun faaliyetlerinin toplulaştırılması ve önceliklendirilmesi ile oluşturulan stratejik konulardan yararlanılarak stratejik amaçlar belirlenmiştir.

Her bir stratejik amaca yönelik hedefler ve her bir hedefe yönelik faaliyetler oluşturulmuştur. Bazı faaliyetler için, faaliyetlerin gerçekleşmesinde izlenecek yolu gösteren stratejiler oluşturulmuştur.

STRATEJİK AMAÇ:

1-Eğitimde fırsat eşitliği oluşturmak, ilk ve ortaöğretimde eğitimin kalitesini yükseltmek için altyapı yatırımlarını artırmaktır.

HEDEF 1:

Okuma-yazma oranını % 100 seviyesine yükseltmek, ikili öğretim yapan 1 ilköğretim okulunu da normal öğretime dönüştürmek, il ve ilçe merkezlerinde sınıf mevcutlarını 30 öğrenci ve daha alt seviyelere çekmek için ilköğretim kurumlarında yeni derslikler yapmak ve mevcut altyapı standartlarını yükseltmektir.

Faaliyet 1.1: İlimiz ve ilçelerinde ilköğretim okullarında derslik başına düşen öğrenci sayısı 22'dir. Ancak öğrenci sayısı fazla olan birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarının, 8 yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim okuluna dönüştürülmesi için 25 ek dersliğe ihtiyaç vardır.

Faaliyet 1.2: Olası bir depremde inceleme raporlarına göre güçlendirme imkanı olmayan ve yıkılma tehlikesi arz eden ilköğretim okullarının bulunması sebebiyle 31 dersliğe ihtiyaç bulunmaktadır.

Faaliyet 1.3: 7 adet çok amaçlı kapalı spor salonu ihtiyacından, dönem sonuna kadar 7 adet spor salonu yaptırılarak hizmete sunulacaktır.

Faaliyet 1.4: Plan dönemi sonuna kadar ihtiyaç duyulan okulların büyük onarımı ve tadilatları yapılacak ve küçük onarım ihtiyacı duyulan okullara gerekli inşaat malzemeleri verilerek onarımları mahalli imkanlarla yaptırılacaktır.

Faaliyet 1.5: Plan dönemi sonuna kadar ilköğretim okullarının tamamında internet erişimi sağlanacaktır.

Faaliyet 1.6: İlimizde ve dışarıda bulunan hayırseverlerimiz tesbit edilerek okul yapımı onarımı için teşvik edilecektir.

Faaliyet 1.7: YİBO ve PİO 'ları onarımla güçlendirmek ve öğrencilere sosyal ve kültürel mekanlar sağlamak.

Faaliyet 1.8: Okullarda bilgi ve kültür yarışmaları yapmak.

Faaliyet 1.9: Okullarda seviye tesbit ve deneme sınavlarına ağırlık vermek.

Faaliyet 1.10: Okullarda yetiştirme kursları açarak öğrenciye test alışkanlığı kazandırmak ve bilgi kazanımı sağlamak.

HEDEF 2:

Ortaöğretim kurumlarında eğitim düzeyini yükseltmek, öğrenimde fırsat eşitliği sağlamak amacı ile yeni derslikler yaptırılacak ve mevcut altyapının standardı yükseltilecektir.

Faaliyet 2.1: İlimizde ortaöğretim kurumlarında ek derslik ihtiyacı bulunmamaktadır.

Faaliyet 2.2: Plan dönemi sonuna kadar Bakanlıkça sağlanacak ödenek imkanları dahilinde en az 78 adet ortaöğretim kurumunun (lise ve dengi okul) onarım ve tadilatı yapılacaktır.

Faaliyet 2.3: İlimizde Fen Lisesi açmak.

Faaliyet 2.4: Anadolu Öğretmen Lisesini uygun ve modern bir okula kavuşturmak. Bu nedenle, Devlet Yatırım Programında olan 24 derslikli Anadolu Öğretmen Lisesi ve 300 öğrenci kapasiteli pansiyon ile kapalı spor salonunun ihalesi 2006 yılında gerçekleştirilmek.

Faaliyet 2.5: Okullarda bilgi ve kültür yarışmaları yapmak.

Faaliyet 2.6: Okullarda seviye tesbit ve deneme sınavlarına ağırlık vermek.

Faaliyet 2.7: Okullarda ÖSS kursları açarak öğrenciye test alışkanlığı kazandırmak ve bilgi kazanımı sağlamak.

HEDEF 3:

Çocukların eğitim sürecine hazırlanabilmesi ve sosyal gelişimlerinin sağlanabilmesi amacıyla okul öncesi eğitime yönelik okul yapımına hız verilecektir.

Faaliyet 3.1: Plan dönemi sonuna kadar 1 ilçede 100 Öğrencilik anaokulu yapılarak hizmete sunulacaktır.

HEDEF 4 :

İlimiz genelinde OKS başarı düzeyini artırmak.

Faaliyet 4.1: İl genelinde okullarda öğrencilerin sınavlara hazırlanması amacıyla "Yetiştirme ve Sınavlara Hazırlama Yönergesi" kapsamında kurslar düzenlenecektir.

STRATEJİK AMAÇ 2:

Halk Eğitim Merkezi Müdürlükleri; okuma-yazma, sosyal ve kültürel, meslek edindirme ve beceri kazandırma kursları açarak toplumun tüm kesimlerini; yaş, öğrenim düzeyi ve ihtiyaçlarına göre uygun biçimde eğitim-öğretim, rehberlik ve uygulama faaliyetleri yoluyla eğitmek ve bilinçlendirmektir.

HEDEF 1:

Halk Eğitim Merkezlerinde gerçekleştirilen beceri ve meslek edindirme kurslarının sayısı artırılacak ve kurslar çeşitlendirilecektir.

Faaliyet 1.1: Halihazırda 161 olan beceri ve meslek edindirme kurs alanı, günümüz teknoloji ve gereksinimlerine göre artırılacaktır.

Faaliyet 1.2: Köylerde geleneksel el sanatlarının geliştirilmesine yönelik kurslar açılacaktır.

İLİMİZİN KENDİNE HAS SORUNLARI

Ardahan coğrafik ve stratejik olarak Türkiye'nin en talihsiz illerinden birisidir. Çünkü aşağıda zikredeceğimiz üç faktörden yalnızca birisi dahi bir ilin gelişmesini ve oradaki yaşamı olumsuz olarak etkilemeye yeterlidir.

- 1-Merkezi yönetime uzaklık,
- 2-Yüksek rakım (neticesinde kötü iklim),
- 3-Ulaşım zorluğu,

Dikkat edilirse her üç faktörde Ardahan da fazlasıyla mevcuttur. İlin konumundan dolayı mevcut olan bu faktörlere ilaveten insan kaynaklı ve planlama hatasına dayanan bazı faktörler de eklenince; Ardahan ilinin eğitim-öğretim olayında bir dizi sorunlar yumağının içinde boğulduğunu görüyoruz.

İnsan kaynaklı ve planlama hatalarından kaynaklanan hatalar şunlardır:

1 - İl'e sürekli olarak stajyer öğretmen gelmekte ve ikinci yılın sonunda hepsi gitmekte ya da gitmek için uğraş vermektedir. Bu da ya sürekli bir tecrübe göçüne ya da moralsiz, motivasyonsuz ve mutsuz bir öğretmen profiline yol açmaktadır.

2 - İl'de gerek barınma gerek beslenme ve gerekse giyinme masraflarının pahalı olması, barınma ve yakacak konusunda öğretmenlere ilave destek yapılmaması, İl'den bir an önce ayrılmayı düşündürmektedir.

3 - İl'de her kademedeki idarecilerin oldukça büyük bir kısmının vekaleten görevini yürütmesi işlerde devamlılığı aksatmaktadır.

4 - Ailelerin eğitim-öğretim olayına karşı duyarsız kalmaları, okul, rehberlik araştırma ve Milli Eğitim Müdürlükleri'nin veliyi eğitim olayına çekememeleri başarıyı engellemektedir.

5 - Hizmet içi kurslara karşı idarecilerimizin olumsuz tavır takınmaları öğretmenlerin meslek içinde yetişmesini engellemektedir.

6 - Özellikle köy öğretmenlerinin görev mahallinde değil de şehir merkezinde ikâmet etmeleri başarıyı her yönde düşürmektedir.

7 - İlin sosyal ve kültürel imkânlarının ve seçeneklerinin oldukça kısıtlı olması öğretmenlerin moral ve motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.

8 - Her türlü olumsuzluğa rağmen İl'de çalışmanın öğretmenlere ilave bir katkısının olmaması, öğretmenleri isteksiz çalışmaya ve bir an önce il'den ayrılmalarına neden olmaktadır.

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İNŞAAT ÖDENEKLERİNİN BÜTÇELEŞTİRİLMESİ

S.NO	İLÇESİ	İŞİN ADI	2005 YILINDAN DEVİR	2006 YILINDA BÜTÇEYLE VERİLEN
1.	Hanak	Hanak Çok Programlı Lise	514.733.90	
2.	Hanak	200 Öğrenci Kapasiteli Pansiyon İkmal	392.937.96	

S.NO	İLÇESİ	İŞİN ADI	2005 YILINDAN DEVİR	2006 YILINDA BÜTÇEYLE VERİLEN
		İnşaatı Ve Çevre Düzenleme İnşaatı		
3.	Hanak	Hanak Lisesi Spor Salonu İkmal İnşaatı	816.734.00	
4.	Damal	Damal Çok Programlı Lise	466.164.12	
5.	Damal	200 Öğrenci Kapasiteli Pansiyon İkmal İnşaatı Ve Çevre Düzenleme İnşaatı	261.116.96	
6.	Damal	Damal Lisesi Spor Salonu İkmal İnşaatı	781.962.30	
7.	Göle	Göle Çok Programlı Lise	119.469.10	
8.	Göle	200 Öğrenci Kapasiteli Pansiyon İkmal İnşaatı Ve Çevre Düzenleme İnşaatı	183.266.82	266.82
9.	Göle	Göle Lisesi Spor Salonu İkmal İnşaatı	739.913.64	
10.	Posof	200 Öğrenci Kapasiteli Pansiyon Yapımı	181.511.30	
11.	Posof	Posof Lisesi Spor Salonu İkmal İnşaatı	789.271.50	
12.	Merkez	Yalnızçam Lisesi Onarımı	15.000.00	
13.	Merkez	Anadolu Lisesi Yapımı	294.652.40	
14.	Merkez	Anadolu Öğretmen Lisesi	401.000.00	
15.	Merkez	Endüstri Meslek Lisesi Spor Salonu İkmal İnşaatı	750.014.64	
16.	Tüm İlçeler	Okulların Depreme Dayanıklılık İnceleme ve Tespiti	27.600.00	15.055.00
	TOPLAM	6.539.802,78		
		LİSELER TOPLAM		6.539.802,78
		GENEL TOPLAM		
		2006 YILI BÜTÇESİNDEN KONAN		15.321,82
		GENEL TOPLAM		6.539.802,78
		DEVAM EDEN İŞLERİN 2006 YILI ÖDENEĞİ		6.393.748,30

YATIRIMLAR

2005 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEMİYEN

YAPIM VE ONARIMLAR

İlimiz ve ilçelerimizde 2005 yılı ilköğretim kurumları yapım programlarına dahil edilen 17 iş, ek yapım programına alınan 11 iş olmak üzere toplam 28 iş planlanmıştır. Planlanan işlerimizden 5 ilköğretim okuluna 12 ek derslik yapımı, 2 adet 100 öğrenci kapasiteli anaokulu yapımı ile 21 ilköğretim okulunun onarım ihaleleri yapılmıştır.

Ayrıca 19 okulumuzun onarımı tamamlanmış olup, Göle Küçük Altınbulak İlköğretim Okuluna 3 ek derslik yapımı ile Posof 100 öğrencilik Anaokulunun işleri, henüz tamamlanmamıştır. Bu işler 2006 yılı içerisinde tamamlanacaktır.

Yine olası bir depremde yıkılma tehlikesine maruz kalacak Merkez 23 Şubat İlköğretim Okulu, Merkez YİBO erkek öğrenci yurdu ile Göle Çayırbaşı Şehit Er Kemal İzci İlköğretim Okullarının etüt proje işleri 2005 yılında ihale edilmiş, ancak istekli çıkmadığından ihale, 2006 yılında gerçekleştirilebilmiştir.

Müstakil iş olarak Bakanlığımıza teklif edilen Merkez Yalnızçam Lisesi, Posof Lisesi ve Çıldır Lisesi çok amaçlı salonları Devlet Yatırım Programına alınmadığından ödenek gelmediğinden ihale edilememiştir.

**2006-2010 YILLARI ARASI
PROGRAMA ALINMASI BAKANLIĞA TEKLİF EDİLEN
ORTAÖĞRETİM YATIRIMLARI**

S.NO	YILI	İLÇESİ	PROJE ADI	AÇIKLAMALAR
1	2006	Merkez	Yalnızçam Lisesi Çok Amaçlı Salon Yapımı	Programa alınacak
2	2006	Posof	Posof Lisesi Çok Amaçlı Salon Yapımı	Programa alınacak
3	2007	Çıldır	Çıldır Lisesi Çok Amaçlı Salon Yapımı	Programa alınacak

**2006 YILINDA YAPILMASI PLANLANAN
İLKÖĞRETİM YATIRIM PROGRAMI**

S.N	İLÇESİ	İŞİN ADI	MEVCUT DERSLİK SAYISI	MEVCUT ÖĞRENCİ SAYISI	YAPILMASI GERKEN İŞ
1	Merkez	Tekel 75. Yıl PİO	21	655	Genel Onarım
2	Merkez	Tunçoluk Şeh. Er Güven Yılmaz İÖO	10	394	Eski Okul Binasının Onarımı
3	Merkez	Hç.Hasköy Atatürk İÖO	12	351	Genel Onarım
4	Merkez	Y.Kurdoğlu İÖO	3	113	Eski Okul ve Lojman Onarımı
5	Merkez	Çimenkaya İÖO	1	23	Lojman Genel Onarımı
6	Merkez	23 Şubat İÖO	23	695	Öğretim Binasının Onarımı ve Güçlendirme
7	Merkez	YİBO	26	838	Pansiyon Binasının Onarımı ve Güçlendirme
8	Merkez	Çobanlı İÖO	2	23	Okul ve Lojman Onarımı ve WC Yapımı
9	Merkez	Ömerağa İÖO	1	26	Okul ve Lojman Küçük Onarımı
10	Merkez	Dedegül İÖO	3	44	Okul ve Lojman Onarımı ve WC Yapımı
11	Merkez	Dağcı İÖO	5	125	Okul Lojmanı ve 4 Gözlü WC Yapımı
12	Merkez	A.Kurdoğlu	2	37	Lojman Onarımı ve 3 Gözlü WC Yapımı
13	Merkez	Halitpaşa İÖO	12	299	Öğretim Binasının Güçlendirilmesi
14	Merkez	Ölçek İÖO	9	139	3 Ek Derslik Yapımı
15	Merkez	Lehimli İÖO	7	149	Eski Okul Binasının Onarımı 1 lojman ile WC Yapımı
16	Merkez	Binbasar İÖO	8	197	Eski ve Yeni Binanın Genel Onarımı

17	Merkez	İnönü İÖO	10	269	Kalorifer Tesisatı Onarımı
18	Göle	Küçük Altunbulak İÖO	5	146	Okul Binasının Onarımı ve Lojman Yapımı
19	Göle	Meşedibi İÖO	2	85	2 Ek Derslik Yapımı
20	Göle	Yeniköy İÖO	5	152	3 Ek Derslik Yapımı
21	Göle	Yağmurlu İÖO	2	106	2 Ek Derslik Yapımı
22	Göle	Gedik İÖO	2	125	2 Ek Derslik Yapımı
23	Göle	Samandöken İÖO	10	243	Genel Onarım ve Kalorifer Tesisatı Yapımı
24	Göle	Balçesme Şehit Er Cevdet Çelenk İÖO,	8	172	Genel Onarım ve Kalorifer Tesisatı Yapımı
25	Göle	Köprülü İÖO	6	198	Okul Güçlendirme Yapılması
26	Göle	Koyunlu İÖO	8	132	Okul Onarımı ve Kalorifer Tesisatı Yapımı
27	Göle	100. Yıl İÖO	8	325	Eski Okul Binasının Onarımı ve Kalorifer Yapımı
28	Göle	Çayırbaşı Şehit Er Kemal İzci İÖO	8	62	Bina Onarımı ve Güçlendirme
29	Göle	Dedeşen İÖO	3	107	Okul Lojmanı Genel Onarımı WC Yapımı
30	Göle	Tellioglu İÖO	2	41	Okul ve Lojman Genel Onarımı
31	Damal	C.Başkanı Süleyman Demirel İÖO	21	40	Okulun Genel Onarımı ve Çevre Düzenlemesi
32	Damal	Burmadere İÖO	8	244	1 Derslik, BT sınıfı Genel Onarımı
33	Damal	İkizdere İÖO	3	17	Okulun Genel Onarımı
34	Damal	Otağlı İÖO	8	133	Genel Onarım
35	Damal	Eskikılıç İÖO	2	52	Okul Lojman Onarımı
36	Damal	Y.Gündeş Ş. Şenay İlan İÖO	10	295	Okul Lojman Yapımı
37	Damal	Seyitören İÖO	3	153	Genel Onarım
38	Damal	Oburcak İÖO	3	56	Okul ve Lojman Genel Onarımı
39	Hanak	Atatürk İÖO	14	351	Kız Pansiyonunun Onarımı
40	Hanak	Sazlıçayır İÖO	4	67	Okulun Genel Onarımı
41	Hanak	Arıkonak İÖO	2	17	Okulun Küçük Onarımı
42	Hanak	İncedere İÖO	2	58	Lojman Onarımı

43	Hanak	Börk İÖO	1	17	Okulun Onarımı
44	Hanak	Güneşgören İÖO	2	22	Okul Pencer Değişimi Lojman Onarımı
45	Hanak	Oğuz yolu İÖO	2	34	Okulun Sınıf Kapılarının Değişimi
46	Hanak	Sulakçayır İÖO	2	20	Okulun Onarımı
47	Hanak	Şehir Er E. Demirci İÖO	2	14	Okul Onarımı
48	Hanak	Yukarı Aydere İÖO	3	21	Okul Onarımı
49	Hanak	Yünbükten İÖO	2	15	Okul Onarımı
50	Hanak	Binbaşak İÖO	2	40	Okul Onarımı
51	Hanak	Çiçeklidağ İÖO	7	255	Ek Derslik Yapımı
52	Posof	Aşık Zülali İÖO	16	152	Okula Ait Lojman Onarımı
53	Posof	Kol Köyü İÖO	3	49	Okula Ait Lojman Onarımı
54	Posof	Süngülü İÖO	8	128	Okula Ait Lojman Onarımı
55	Posof	Gönülaçan İÖO	8	73	Okula Ait Lojman Onarımı
56	Posof	Aşa Günlüce İÖO	8	83	Okula Ait Lojman Onarımı
57	Posof	Kaleönü İÖO	2	16	Okula Ait Lojman Onarımı
58	Posof	Baykent İÖO	3	32	Okula Ait Lojman Onarımı
59	Çıldır	Meryem İÖO	2	17	Okula Ait Lojman Onarımı
60	Çıldır	Koçgüden – Semiha Şakir İÖO	1	18	Okula Ait Lojman Onarımı
61	Çıldır	Gölebakan İÖO	3	64	Okula Ait Lojman Onarımı
62	Çıldır	Y.Cambaz İÖO	2	18	Okula Ait Lojman Onarımı
63	Çıldır	Başköy İÖO	2	15	Okula Ait Lojman Onarımı
64	Çıldır	Yıldırımtepe İÖO	1	20	Okula Ait Lojman Onarımı
65	Çıldır	Baltalı İÖO	1	22	Okul Çatısının Yapımı
66	Çıldır	Sabaholdu İÖO	2	42	Okul Çatısının Yapımı
67	Çıldır	Kız PİO	16	572	Pansiyon Çevre Düzenlemesi
68	Çıldır	Kurtkale İÖO	7	176	Jandarma Karakolunun PİO ya dönüştürülmesi
TOPLAM			421	9856	

NOT : İl Özel İdaresince; 2006 Yılında 600.000,00 YTL ödenek verilmiş olup, bu ödeneğin 409.000,00 YTL si yapım ve onarım için ayrılmıştır.

EĞİTİME %100 DESTEK KAMPANYASI KAPSAMINDA 2005 YILINDA BİTİRİLEN İŞLER

S.N	İLÇESİ	İŞİN ADI	DERSLİK SAYISI		BAŞLAMATARI HI	BİTİŞ TARİHİ	2005 Yılı (Revizeli) HARCAMA	FİZİKİ GERÇ.	YAPIMI	AÇIKLAMA
1	Göle	Nurettin Çarmıklı Lisesi	12	oniki	2004	2005		100	x	Bitirildi
2	Göle	Çoban Köy Ateşsan Naim Ateş İÖO	8	sekiz	2004	2005		100	x	Bitirildi
3	Çıldır	Merkez PİO Pansiyonu			2004	2005		100	x	Bitirildi
TOPLAM			20							

DEVLET YAPIMI 2005 YILINDA DEVAM EDEN İLKÖĞRETİM İŞLERİ

S.N	İLÇESİ	İŞİN ADI	DERSLİK SAYISI		BAŞLAMA TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	HARCAMA	FİZİKİ GERÇ.	YAPIMI	AÇIKLAMA
1	Merkez	Anaokulu	100 Öğrenci kapasiteli		2005	2005	252.999.47	100	x	Bitirildi
2	Göle	100. Yıl İÖO Ek Derslik	5	beş	2004	2005	246.868.70	100	x	Bitirildi
3	Merkez	Köprücük İÖO	1	bir	2005	2005		100	x	Bitirildi
4	Merkez	Y. Kurdoğlu İÖO	2	iki	2005	2005	55.540.70	100	x	Bitirildi
5	Göle	Dedekılıcı İÖO	1	bir	2005	2005	20.360.00	100	x	Bitirildi
6	Göle	K.Altınbulak İÖO	3	üç	2005	2006	37.817.20	40	x	Devam Ediyor
7	Posof	Anaokulu	100 Öğrenci kapasiteli		2005	2006	102.750.00	35	x	Devam Ediyor
TOPLAM			12				716.336,07			

EĞİTİME %100 DESTEK KAMPANYASI KAPSAMINDA

2005 YILINDA DEVAM EDEN İŞLER

S. N	İLÇESİ	İŞİN ADI	DERSLİK SAYISI		BAŞL. TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	HAYIRS. KATKISI	HARCA MA	FİZİKİ GERÇ.	YAPIMI	AÇIKLA MA
1	Göle	Lise Yapımı	12	On iki	2004	2005	x		100	Eyüp Sabri Çarmıklı	Bitirildi
2	Göle	Çobanköy İÖO Yapımı	8	Sekiz	2004	2005	322.000		100	Ateşsan	Bitirildi
3	Çıldır	Pansiyon			2004	2005	755.000		100	T. Y.Sev. Der.	Bitirildi
TOPLAM			2 Okul 1 Pansiyon								

Özet olarak : 2005 Yılı Sonunda

İlköğretimde;

Devlet Yapımı Olarak : 12 Derslik ve 2 Adet 100 Öğrencilik Anaokulu,
Halk Katkısı Olarak : 8 Derslik ve 1 Adet 100 Öğrenci Kapasiteli Pansiyon

Ortaöğretimde; : 12 Derslikli Lise

TOPLAM : 20 Derslik ilköğretimde, 2 Adet 100 Öğrencilik Anaokulu, 1 Adet 100 Öğrenci Kapasiteli Pansiyon ve 12 Derslikli Lise tamamlanmıştır.

2005 YILINDA BAKANLIĞIMIZDAN GÖNDERİLEN ÖDENEKLE ONARIMI YAPILAN ORTAÖĞRETİM KURUMLARI

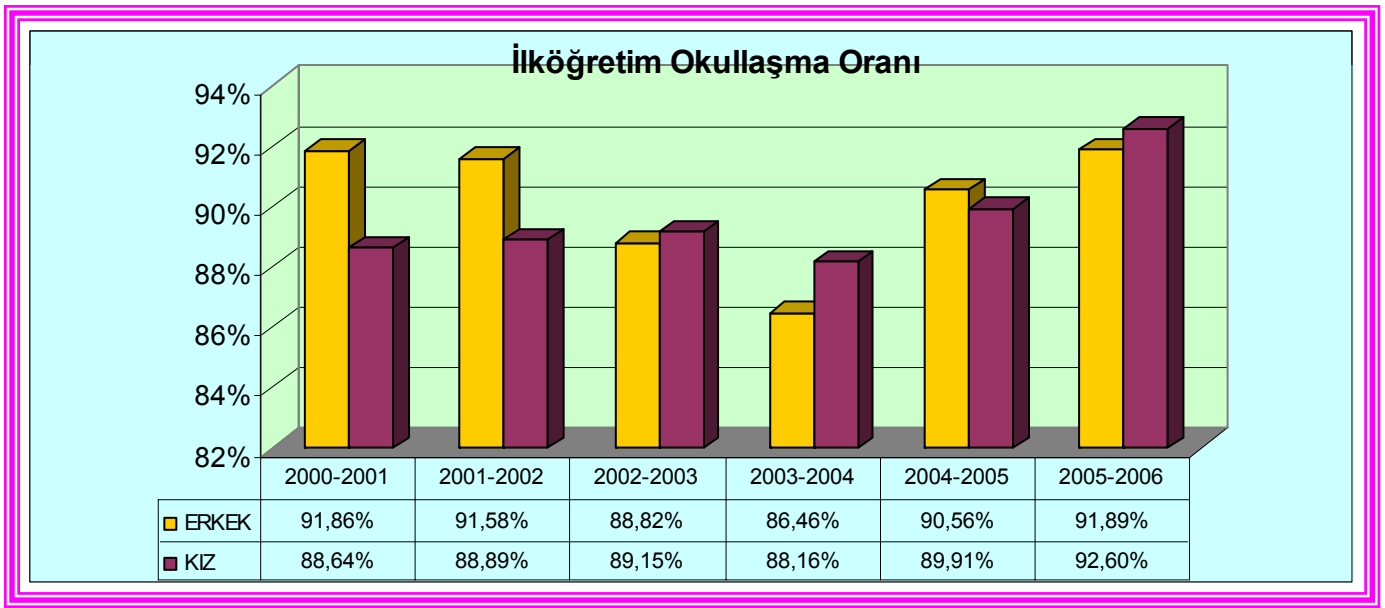
S.N	İLÇESİ	OKULUN ADI	GELEN ÖDENEK
1	MERKEZ	Endüstri Meslek Lisesi ve Anadolu Meslek Lisesi	80.000,00
2	MERKEZ	İHL ve Anadolu İHL	50.000,00
3	ÇILDIR	Çıldır Lisesi	90.000,00
4	ÇILDIR	Yakınsu Ş. Er Taner Karadeniz ÇPL	25.000,00
5	DAMAL	Halitpaşa Lisesi	36.000,00
6	HANAK	Hanak Lisesi	80.000,00
7	HANAK	Ortakent ÇPL	30.000,00
8	POSOF	Posof Lisesi	50.000,00
TOPLAM			441.000,00

2005 YILI BİRİM FİYATLARIYLA BUGÜNE KADAR SAĞLANAN TOPLAM HALK KATKILARI

S.NO	İŞİN ADI	HAYIRSEVER SAYISI	OKUL SAYASI	DERSLİK SAYISI	HAYIRSEVER KATKISI
1	Arsa Bağışı	1			10.000 m ²
2	Okul Onarımı				
3	Derslik Yapımı				
4	Okul Yapımı	2	2	20	
5	Lojman Yapımı				
6	Pansiyon Yapımı	1	1		
TOPLAM		4	3	20	10.000 m²

**1978 ve 2005 YILLARI ARASINDA EĞİTİME SAĞLANAN HALK KATKILARI
(DETAYLI OLARAK)**

S.N	HAYIRSEVER KİŞİ VEYA KURULUŞ	OKULUN ADI	KARAKTERİSTİĞİ	2005 YILI TOPLAM MALİYETİ (YTL)
1	Nurol Holding	Göle – Eyüp Sabri Çarmıklı Lisesi		
2	Alaattin ATEŞ	Göle Çobanköy Naim ATEŞ İÖO		322.000.00
3	Türkiye Yardım Sevenler Derneği İstanbul	Çıldır – 100 Öğrenci Kap. Kız Pansiyonu		755.000.00
4	TOPLAM			1.077.000.00

BİLGİSAYAR TEKNOLOJİ SINIFLARI

“Çağı Yakalama 2000 Projesi” kapsamında ilköğretim okullarımızda, bilgisayar sınıflarının oluşturulmasına çalışılmıştır. Bu kapsamda ilk etapta 13 ilköğretim okulunda 13 derslikte “Bilgisayar Teknoloji Sınıfı” hizmete hazır hale getirilmiştir.

**BİRİNCİ FAZDA 13 İLKÖĞRETİM OKULUNDA KURULAN
BİLGİSAYAR TEKNOLOJİ SINIFLARI**

SIRA NO	İLÇESİ	OKULUN ADI	BİLGİSAYAR SAYISI	BİLGİ TEKNOLOJİSİ SINIFI
1	ÇILDIR	Merkez Kız P.İ.O.	16	1
2	DAMAL	C.Süleyman Demirel İ.Ö.O	16	1
3	DAMAL	Yukarı Gündeş İ.Ö.O.	11	1

SIRA NO	İLÇESİ	OKULUN ADI	BİLGİSAYAR SAYISI	BİLGİ TEKNOLOJİSİ SINIFI
4	GÖLE	30 Eylül P.İ.O.	21	1
5	GÖLE	Senemoğlu İ.Ö.O.	11	1
6	GÖLE	Ş. Er Kemal İzci İ.Ö.O.	11	1
7	HANAK	Atatürk İ.Ö.O.	16	1
8	HANAK	S. Abdullah Tan İ.Ö.O.	11	1
9	MERKEZ	23 Şubat İ.Ö.O.	21	1
10	MERKEZ	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	21	1
11	POSOĞ	Aşıkzülali İlköğretim Okulu	11	1
12	POSOĞ	Halitpaşa P.İ.O.	16	1
13	POSOĞ	Süngülü İ.Ö.O.	11	1
		TOPLAM	193	13

**İKİNCİ FAZDA 13 İLKÖĞRETİM OKULUNDA KURULACAK
BİLGİSAYAR TEKNOLOJİ SINIFLARI**

SIRA NO	İLÇESİ	OKULUN ADI	BİLGİSAYAR SAYISI	BİLGİ TEKNOLOJİSİ SINIFI
1	ÇILDIR	Aşıkşenlik İ.Ö.O.	15	1
2	ÇILDIR	Taşdeğirmen Ş. Kurban Orhan İ.Ö.O.	15	1
3	DAMAL	Burmadere İ.Ö.O.	10	1
4	GÖLE	Hüseyin Gedik İ.Ö.O.	21	1
5	GÖLE	75. Yıl İMKB Y.İ.B.O.	21	1
6	HANAK	Ortakent Kasabası İ.Ö.O.	15	1
7	MERKEZ	Atatürk İ.Ö.O.	15	1
8	MERKEZ	Ş. Er Gökhan Özdemir İ.Ö.O.	15	1
9	MERKEZ	Ş. Er İnan Akçam İ.Ö.O.	10	1
10	MERKEZ	Tunçoluk Ş. Er Güven Yılmaz İ.Ö.O.	10	1
11	MERKEZ	Yalnızçam FSM İ.Ö.O.	15	1
12	MERKEZ	100. Yıl Sulakyurt İ.Ö.O.	15	1
13	POSOĞ	Binbaşı Eminbey İ.Ö.O.	15	1
		TOPLAM	192	13

NOT :Bakanlığımızca ihalesi yapıldı, okullara dağıtımı yapılacaktır

**EĞİTİME % 100 DESTEK KAMAPANYASI KAPSAMINDA KURULACAK
BİLGİ TEKNOLOJİSİ SINIFLARI**

SN	İLİ	İLÇESİ	OKULUN ADI	BİLGİSAYAR SAYISI	BİLGİ. TEK. SINIFI
1	ARDAHAN	ÇILDIR	Kurtkale İlköğretim Okulu	10+1	1
2	ARDAHAN	DAMAL	Otağlı İlköğretim Okulu	10+1	1
3	ARDAHAN	DAMAL	Damal Ç.P.L.	15+1	1
4	ARDAHAN	GÖLE	Kız Meslek Lisesi	15+1	1
5	ARDAHAN	GÖLE	Ş. Er İbrahim Öztürk İ.Ö.O.	10+1	1
6	ARDAHAN	HANAK	Hanak Ç.P.L.	15+1	1
7	ARDAHAN	MERKEZ	Ölçek İlköğretim Okulu	10+1	1
	TOPLAM			92	7

İLİMİZ GENELİ ADSL BAĞLANTI DURUMU

Bakanlığımızın Ulaştırma Bakanlığı ile yaptığı anlaşma çerçevesinde İlimiz genelinde toplam 124 okul ve kuruma ADSL hızlı ve geniş bant üzerinde internet hattı bağlanmış, 137 okul ve kurumumuza da yıl sonuna kadar bağlantı yapılacaktır.

KIRSAL KESİM BİLGİSAYAR DURUMU

Bakanlığımız ile Dünya Bankası arasında imzalanan "Temel Eğitim Programı İkraz Antlaşması" kapsamında; Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı ve İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün işbirliği ile ilimiz merkez ve ilçelerinde toplam 195 kırsal kesim ilköğretim okuluna 302 bilgisayar, yazıcı, aksesuar, tarayıcı ve güç kaynağı dağıtılmıştır.

KIRSAL KESİM İLKÖĞRETİM OKULLARI BİLGİSAYAR DAĞILIMI

SIRA NO	İLÇE ADI	DAĞITILAN BİLGİSAYAR SAYISI	2. PLANDA DAĞITILACAK BİLGİSAYAR SAYISI
1	MERKEZ	81	
2	ÇILDIR	41	
3	DAMAL	14	
4	GÖLE	63	
5	HANAK	37	
6	POSOĞ	66	
	TOPLAM	302	

Bakanlığımız tarafından 2003 yılı içerisinde, Bilgisayar Formatör Öğretmenlerinin kullanımı için İl Eğitim Hizmetleri Merkezi (ASO) Müdürlüğüne 2 adet ve İlköğretim Müfettişlerinin kullanımına 6 adet olmak üzere, toplam 8 adet diz üstü bilgisayar gönderilmiş ve kullanıma sunulmuştur.

SOSYAL HİZMETLER

MEVCUT DURUM :

Sosyal Hizmetler; Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesine ve çözülmesine yardımcı olunmasına ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünüdür.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu 81 İlde İl Müdürlükleri ve kuruluşları ile ülkemizde Korunmaya muhtaç çocuk, yaşlı, genç, özürlü kişi ve ailelere hizmet veren en büyük sosyal hizmet kuruluşudur. İl Müdürlüklerine bağlı Çocuk Yuvası, Yetiştirme Yurdu, Huzurevi Özürlü Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Kreş ve Gündüz Bakımevi, Toplum Merkezleri, Gençlik Evleri, Sokak Çocukları Merkezi, Kadın Misafirhaneleri olmak üzere gündüzlü ve yatılı, ayrıca koruyucu Aile, Evlat Edinme, Aynı-Nakdi Yardım Hizmeti ile pek çok kişi ve aileye hizmet götürülmektedir.

İlimizde kurumumuza bağlı Toplum Merkezi, Şubat 2006 tarihinde hizmete açılmıştır. “Toplum Merkezleri” hızlı toplumsal değişme, kentleşme ve göçün yarattığı sorunlar doğrultusunda bireylerin, grupların ailelerin ve toplumun sorunlarla baş edebilmeleri ve bireylerin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hale gelmesi amacıyla; koruyucu-önleyici , eğitici-geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevlerini, bir arada ve en kolay ulaşılabilir biçimde, kama kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllüler ile işbirliği ve eşgüdüm içinde sunmakla görevli ve yükümlü bulunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

SOSYAL HİZMETLERİN MİSYONU, VİZYONU, TEMEL İLKE VE DEĞERLERİ

VİZYON:

Sosyal yardım ve hizmete muhtaç dezavantajlı gruplara ihsan haklarına yaraşır, çağdaş, kaliteli, süratli, ulaşılabilir, etkin ve verimli sosyal hizmetlerin sunulabildiği bir kurumsal yapı oluşturma.

MİSYON:

Dezavantajlı grupların sosyal hizmetlere kolaylıkla ulaşımını sağlayacak düzenlemeler yapmak, mevzuatla dezavantajlı gruplara sağlanan kolaylıkların bir an önce pratiğe geçmesini sağlamak, sosyal hizmetlerin etkinliğini arttırmak, sürekliliğin sağlamak, hizmetle ilgili araştırma ve planlama yapmak.

SOSYAL HİZMETLER GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> İlin ekonomik kalkınmışlığının geri olması, yaşam koşullarının zor olmasına rağmen okullaşma oranının yüksek olması. Geleneksel dayanışma ve değerlerinin güçlü olması. Nüfusunun az olması nedeni ile tespit, hizmet ve koordinasyon koşullarının hızlı yapılabilmesi.	<ul style="list-style-type: none"> İlin ekonomik yapısının zayıflığı İstihdam olanaklarını kısıtlılığı Sosyal hizmetlere yönelik kuruluşların(yuva, yurt, rehabilitasyon merkezi vb) olmayışı, Uzman personel yetersizliği, Ağır kış koşulları ve arazi yapısı nedeniyle hizmet ihtiyacı olan kişinin kuruma, kurumun hizmet ihtiyacı olan kişiye ulaşımının güçlüğü,

FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> Ardahan Valiliğinin ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunun Sosyal Hizmetlere önem vermesi. Üniversitenin bulunması 	<ul style="list-style-type: none"> İlde hızlı bir göç olması, Kişi başına düşen gelir oranının düşük, işsizlik oranının yüksek olması, Sosyal hizmetlere yönelik destekleyici unsur olan STK ların az olması ve ekonomik yönden zayıf olmaları, gerek duyulacak hallerde hayırsever ve sponsor bulunmasının güçlüğü.

STRATEJİK AMAÇ ,HEDEF ve FAALİYETLER

Maddi, manevi ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan tüm birey, aile ve grupların kendi bünyeleri veya çevre şartlarından kaynaklanan sorunlarının çözülmesi suretiyle kendi kendilerine yeterli, bağımsız ve sosyal haklarını kullanabilir konuma getirmek, gerektiğinde bakım veya rehabilitasyon hizmetlerini sağlamaktır.

- Maddi, manevi ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan tüm birey, aile ve gruplar kendi kendilerine yeterli bağımsız ve sosyal haklarını kullanabilir konuma getirilecek, gerektiğinde bakım veya rehabilitasyon hizmetleri sağlanacaktır.
- Dezavantajlı kişi ve gruplara yönelik bilgilerin kayıt altına alınması,
- Dezavantajlı kişi, aile, grup ve toplulukların ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik kaynakların ve kriterlerin belirlenmesi.
- Aynı ve nakdi yardımların gereksinim sahiplerine etkili ve etkin bir şekilde ulaştırılması.
- Ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan kişi ve ailelerin çocuklarının çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarına yerleştirilmesi yerine aileleri ile birlikte uygun koşullarda yaşayabilmelerinin sağlanmasına yönelik koruyucu- önleyici tedbirlerin alınması,
- Ailelere aile danışmanlığı ve rehabilitasyon hizmetleri verilmesinin sağlanarak çocukların sağlıklı ve mutlu ortamlarda yetişmelerinin desteklenmesi ve bu doğrultuda aile içi şiddetin önlenmesi,
- Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara yönelik kurumlar arası işbirliği sağlayan koordinasyon merkezi oluşturulması, varsa madde bağımlısı çocukların tespit ve rehabilitasyonunun sağlanması,
- İl genelinde yapılacak tarama ile tüm engelli bireylerin ve bu bireylerin ihtiyaç ve sorunlarının saptanması,
- Engellilere yönelik hizmetlerin etkili ve daha işlevsel hale getirilmesi, toplumsal entegrasyonu sağlayıcı tedbirlerin alınması,
- Engellilerin şehir içerisinde yaşamlarını kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılmasının sağlanması,
- İl genelinde mevcut maddi, manevi ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan tüm birey, aile ve grupların belirlenmesine yönelik bir tarama çalışmasına başlanması,
- İl genelinde mutlak yoksulluk sınırı altında yaşayanlara öncelik verilmek suretiyle yoksulluğun azaltılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi,
- Mutlak yoksulluk sınırı altında yaşayan gruplara Toplum Merkezimizde beceri kazandırma ve meslek edindirme kursları verilmesinin sağlanması,
- Mutlak yoksulluk sınırları altında bulunan ailelere yönelik aynı nakdi yardım hizmetlerinin sürdürülmesi,

- Yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında gönüllü kişi ve kurumlarının katkı ve katılımlarının sağlanması,
- Korunma ve bakıma muhtaç, yoksul kesimlerin eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere ulaşması ve yararlanabilmesi imkanlarının artırılması,
- Korunmaya muhtaç oldukları tespit edilen kurum bakımına alınmamış çocukların Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında veya aynı nakdi yardım desteğiyle aile yanında kalmalarının sağlanması,
- Çeşitli iletişim ve tanıtım araçları kullanılarak koruyucu aile uygulamalarının başlatılmasının sağlanması,
- Suça itilmiş, madde bağımlısı, vb. çocukların yeniden topluma kazandırılması yönünde çalışmaların başlatılması,
- İhmal ve istismar edilen çocukların, öncelikle kurum bakımına alınması uygulamasının sürdürülmesi,
- Bakıma muhtaç yaşlılara yönelik tespit çalışmalarının yapılması, yaşlının sosyo ekonomik koşullarının desteklenmesi ve gerekli görüldüğü durumlarda yakın illerdeki huzurevlerine tertiplerinin yapılması,
- Aile içi şiddete maruz kalan bireyleri korumaya, bilinçlendirmeye ve sorunlarının çözümüne yönelik çalışmalar yapılması, aile içi şiddet uygulayan bireylere yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilmesine yönelik uygulamalar hedeflerimiz arasındadır.
- İl genelinde sosyal yardıma ve bakıma muhtaç kişi sayısının nüfus içerisindeki yüksek oranına rağmen il genelinde hizmet altyapısının oluşmadığı görülmektedir. Bu nedenle;
- 2007 yılı içerisinde ilimizde özürllülere yönelik bakım ve rehabilitasyon hizmeti verecek yatılı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi açılması sağlanacaktır.
- 2007 Yoksulluk içerisinde bulunan ya da içinde bulunduğu sosyal durum nedeniyle geçici barınma ihtiyacı hisseden yetişkinler için barınma merkezi kurulması sağlanacaktır.
- 2008 yılı içerisinde ilimizde yaşlılara yönelik huzurevi açılması sağlanacaktır.
- Toplum Merkezimizde, Gençlere yönelik bilgi, beceri ve meslek edindirme kursları, kadınlara yönelik “ yetişkin okur yazarlık kursları, meslek edindirme kursları, anne- baba eğitimi kursları, kadın hakları eğitimi” konularında kurs ve eğitim çalışmaları devam ettirilecektir.
- Toplum Merkezimiz, çocuk ve yetişkinlere yönelik, bilgisayar eğitimi, sinema gösterimi, kütüphane ve okulöncesi eğitim konularında etkinliklerini sürdürecektir.
- Ailelere yönelik “ Aile Danışma” hizmetleri devam ettirilecektir.

SİVİL SAVUNMA HİZMETLERİ

Mevcut Durum

- Sivil Savunma Müdürlüğü 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu ile 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a göre görevini sürdürmektedir. Sivil Savunma: düşman taarruzlarına tabii afetlere ve büyük yangınları karşı halkın can ve mal kaybının asgari hadde indirilmesi, hayati ehemmiyeti haiz her türlü resmi ve hususi tesis ve teşekküllerin korunması ve faaliyetlerinin idamesi için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami surette desteklenmesi ve cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder.
  - İlimiz Sivil Savunma Müdürlüğü; 1 İl Sivil Savunma Müdürü, 3 Arama ve Kurtarma Teknisyeni, 1 Şoför ve 1 Hizmetli personelle hizmet vermektedir İl Sivil Savunma Müdürlüğünde 1 adet Mercedes marka Arama ve Kurtarma Aracı ile 1 adet Pikap araç ve muhtelif cins ve sayıda arama –kurtarma malzemeleriyle hizmet vermektedir.
  - Ardahan ili bulunduğu coğrafi konum, yeryüzü şekilleri, iklim yapısı ve diğer koşullar dikkate alındığında çok çeşitli doğal afet riski ile karşı karşıyadır.İlimiz Merkez, Göle, Hanak, Çıldır, Damal ilçeleri 2.deprem kuşağında Posof ilçesi ise 3. deprem kuşağındadır..
  - İlimiz doğal afetler yönünden Merkez ve her İlçeye göre farklılık göstermekle birlikte, yerleşim alanları su baskını, Posof ve Göle İlçemiz Çığ, Posof İlçemiz ise heyelan ve kaya düşmesi gibi doğal afet tehdidi altındadır.

SİVİL SAVUNMA HİZMETLERİ GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> ✓ İl Özel İdare Kaynaklarından destek sağlanması, ✓ Gerekli araç ve arama-kurtarma malzemelerine sahip olunması ✓ Personelin eğitimleri bilgi düzeyleri ve halkın 1999 Marmara depreminden sonra daha bilinçlenmesi,	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Arazinin büyük olması, ✓ Bazı İlçelerimizin Topoğrafik özellikleri nedeniyle heyelan ve çığ riskinin olması , ✓ Ağır kış şartları nedeniyle kış aylarında olaylara müdahalede zorluklar yaşanması, ✓ İlimizin deprem kuşağında bulunması, ✓ İlimiz Merkezde yerleşim yerinin Kura nehri ve Alabalık deresi kenarında bulunması, ✓ Özellikle köylerimizdeki evlerin dayanıksız ve toprak örtülü olması, ✓ Botaş Ham Petrol ve Doğal Gaz Boru hatlarının İlimiz sınırları içerisinde geçmesi
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mülki İdarenin sivil savunma hizmetlerine verdiği önem ,	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İlimizin arazisinin büyüklüğü, konumu ve ağır iklim şartları,

Yatırım İhtiyacı ve Gerekçeleri

- Doğal afetler insan hayatında sürekli yer alan, gerçekleşmesi halinde toplumsal yaşamı önemli ölçüde tahribata uğratan olaylardır. Doğal afetlerin bugün yada gelecekte gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Önemli olan doğal afetler olmadan önce gerekli hazırlıkları yapmak, doğal afet sonrasında can ve mal kaybını en aza indirecek müdahaleleri kısa zamanda ve etkin bir şekilde gerçekleştirmektir. Bu nedenle Sivil Savunma Müdürlüğü afet öncesi hazırlık çalışmalarını tamamlamak, afet sonrası etkin müdahale edebilecek konumda olmak ve halkın bilinçlendirilmesini sağlamak yönünden yatırımları yapacaktır.
- Olası afetlerden sonra etkin mücadele ve haberleşme için ilimizde kurulu bulunan telsizle haberleşme sistemin ilçelerimize de kurularak kesintisiz haberleşme sağlanacaktır.
- Müdürlüğümüz bünyesinde bulunan 200 çadırın daha önceden planlarda yerleri belirlenmiş olan çadır kentin alt yapı çalışmaları bitirilecektir.
- İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği tarafından aktarılacak kaynakla makine ve teçhizat alımı, Makine ve araçların bakım onarımı ile halkın ve personelin eğitimlerinin geliştirilmesi için kullanılacaktır.
- Botaş Ham Petrol ve Doğal Gaz Boru hattının ilimiz sınırları içerisinde geçmesi olası patlama ve yangınlara karşı İl ve İlçe Belediyelerimizle koordineli bir şekilde iş birliği yapılarak eğitim ve gerekli teknik malzemeler temin edilerek olası yangınlara müdahale edilecektir

Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler

STRATEJİKAMAÇ 1 Doğal afetlere hazırlık kapsamında gerekli tedbirler alınacaktır.

HEDEF 1.1: Risklere göre arama-kurtarma, ilkyardım ve eğitim organizasyonları yeniden belirlenecektir

Faaliyet 1.1: Arama ve Kurtarma Ekiplerinin, görevli kamu personelinin, gönüllülerin ve halkın sürekli eğitimi sağlanacaktır.

HEDEF 1.2: Sivil Savunma Müdürlüğü hizmet alt yapısı güçlendirilecektir.

Faaliyet 1.2 Arama Ekiplerinin Eğitim Merkezi, Eğitimler için konferans salonu ve Kriz Merkezi uygun mekanlara kavuşturulacaktır.

HEDEF 1.3: İlimizde kurulu bulunan ve eğitimleri tamamlanmış olan ekiplerin afetlere hızlı müdahale edebilmesi için teknik malzemeye donatılacaktır.

Faaliyet 1.3: 2006 yılında arama-kurtarma ekiplerimiz teknik malzemeye donatılacaktır.

HEDEF 1.4: Olası afetlerde Müdürlüğümüz bünyesinde bulunan 200 adet çadır için altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.

Faaliyet 1.4: Çadır kentin alt yapı çalışmaları bitirilerek afetlerde hazır hale getirilecektir.

ÇEVRE VE ORMAN HİZMETLERİ

Mevcut Durum

Arazi Sınıfları:

Genel manada toprak yapısı; kullanma kabiliyet sınıfları 8 adet olup, toprak zarar ve sınırlandırmaları I. sınıf' dan VIII. sınıfa doğru giderek artmaktadır. İşlemeli tarım için uygun olan arazi I. ve IV. sınıf arazilerdir.

Ardahan'da sulu tarım yapılan arazi I. ve II. Sınıf araziden oluşmaktadır. Posof alt bölgesi hariç, tarım alanları büyük oranda I-III. sınıf araziler üzerinde yapılmaktadır. Posof alt bölgesinde; mevcut genel arazi yapısı gereği sulu tarım III. ve IV. sınıf arazide, kuru tarım büyük oranda III.-V. sınıf arazilerde ve yaklaşık % 18'i ise VI. sınıf arazide yapılmaktadır.

İlimizde çayır alanlarının (70.127 ha.) büyük bir kısmı ovalarda bulunup, I. ve IV. sınıf arazi yapısındadır. Meralar büyük bir alana (228.114 ha.) sahip olup, III. ve VII. sınıf araziler üzerinde bulunmaktadır. İlde orman ve fundalık alanlar (30.752,5 ha) genellikle dik ve sarp eğimli olup, IV.-VII. sınıf araziler üzerinde olduğu görülmektedir. Toprakların % 19,63'ü derin, % 52,70'i orta derin ve % 27,67'si ise sığdır. İlde çorak arazi, çıplak kayalık veya moloz, ırmak taşkın yatakları yok denecek kadar az bulunmaktadır. Ayrıca İl geneli alan içerisinde yaklaşık olarak 9972 ha. su yüzeyi bulunmaktadır.

İl geneli alanların % 15'inde hafif, % 60'ında orta ve % 25'inde ise şiddetli yüzey erozyonu olduğu tespit edilmiştir. Ardahan'da yağış ve topografik yapı olumlu olup, araziler uygun kullanıldığı takdirde erozyon önlenilecek durumdadır. Erozyonun önlenmesinde ise; çayır-mera alanlarının kapasitesine uygun olarak, otlatma dönem ve şeklinin de (küçükbaş ve büyükbaş değişikliği-münavebeli otlatma) göz önünde bulundurularak kullanılması ve de ağaçlandırma çalışmalarında sürekliliğin sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Arazi Problemleri:

Bugün için Ardahan İli sınırları içerisindeki alanların % 15 inde hafif, % 60 ında orta ve % 25'inde ise şiddetli yüzey erozyonu tespit edilmiştir. Gerçekte Ardahan'da yağış, toprak ve topografik yapı olumlu olduğundan, araziler uygun kullanıldığı takdirde erozyon önlenilecek durumdadır. Zaten Türkiye genelinde % 80 alanda şiddetli erozyon olduğu bilinmektedir. Bu durum Ardahan İli ile kıyaslandığında erozyonun önlenilebilir olduğu görülmektedir. Bu yüzden bugüne kadar erozyon programı İlde uygulanmamıştır.

Flora-Fauna ve Hassas Yörelere:

Doğal çevre koşullarının ortak etkisi nedeniyle Kura Nehri Yukarı Havzasında farklı özellikte bitki toplulukları yaygındır. Gerçekten, havzada yükselti bakımından farklı alanların bulunuşu, çöküntü çukurlarının (Göle, Ardahan, Çıldır, Hasköy ve Aktaş Ovaları) yanı başında yüksek plato ve dağların yer alışı bitki toplulukları bakımından bir çeşitliliğin varlığını ortaya koyar. Öte yandan, bu havza geniş anlamda Kuzeydoğu Anadolu karasal ikliminin etkisinde bulunmaktadır. Ancak, kuzeyde çok dar bir alanda, özellikle Posof çevresinde kısmen Karadeniz'in etkileri görülür. Bununla birlikte, bitki örtüsünün bugünkü durumunu almasında yüzyıllardan beri süregelen orman tahriplerinin ve aşırı hayvan otlatmanın etkileri bilinmektedir. Nitekim, bugün step bitkileri ile kaplı olan yüksek plato alanlarının büyük bir bölümü önceleri ormanla örtülü bulunuyordu. Örneğin, Meşe Ardahan (Hanak), Çamlıçatak, Uluçam gibi eski ve yeni yerel adlar, önceleri buralarda orman varlığının fazla olduğunu gösteren kanıtlar niteliğindedir.

Özetle; başta iklim koşulları olmak üzere, morfolojik ve edafik faktörler Kura Nehri Yukarı Havzasında belirgin olarak bir takım bitki topluluklarının ortaya çıkmasına neden olmuş ve alçak

kesimlerden (çöküntü ovalarından) daha yüksek kesimlere doğru birbirinden farklı özellikte bitki kuşakları meydana gelmiştir.

Ormanlar:

Kura Nehri Yukarı Havzasında, doğal bitki örtüsünün bugünkü görünümünü ortaya koyan ve bu bitki örtüsü içinde farklı toplulukların yer almasına neden olan ana faktör iklim olmuştur. Kuzeydoğu Anadolu karasal ikliminin geniş etkisinde bulunan Kura Nehri Yukarı Havzasının hakim vejetasyon formasyonu genel anlamda “uzun ve şiddetli kış mevsimine ve kısa vejetasyon devresine uyumlu bulunan iğneli ormanlar” meydana getirmiş olması gerekir.

Orman Alanları:

Kura Nehri Yukarı Havzasında orman alanları Göle, Ardahan, Hanak ve Posof çevresinde dar sınırlar içerisinde dağılışı göstermektedir. Önceleri daha geniş alanlar kaplayan ormanların, yüzyıllardan beri süre gelen hayvan otlatma ve şiddetli tahriplerle, bugün sınırları çok daralmıştır. Orman, yalnız belirtilen yerlerin çevresinde küçük parçalar halinde kalmıştır.

İl genelinde iklim koşulları doğal ormanın yayılışını ve yetiştirme sınırını alttan ve üstten belirler. Çünkü, ormanın kolayca yetişmesi için gerekli olan sıcaklığın vejetasyon devresinde yetersiz ve bu dönemin kısa olması, karlı ve şiddetli soğuk kışların hüküm sürmesi ormanın yetiştirme sınırını üstten ve yine vejetasyon döneminde yağış ve bağıl (nisbi) nem oranının düşük olması ise bu kez ormanı alttan sınırlandırmaktadır. İklim koşullarının etkisi göz önünde tutularak yapılan gözlemlere göre, Kura Nehri Yukarı Havzasında ormanın doğal alt sınırı ortalama olarak 1800 m’den geçmektedir. Üst sınır ise, 2500-2600 m arasındadır.

Havzada orman topluluğuna dahil edilebilecek meşe, kavak ve huş birliklerine de rastlanır. Çok sınırlı bir alanda dağılışı gösteren bu topluluklar daha çok Posof Havzasında, Derindere Vadisinin yamaçlarında meşe (*Quercus armeniaca*), titrek kavak (*populus trematula*), Kurtyuvası Tepe ve Mermerler Dere vadisi kenarında ise Huş (*Betula pendula*) olarak belirlenmiştir.

Ardahan’da orman topluluklarının altında, lokal bir yayılışı olmayan, türce zengin otsu bitkiler de bulunmaktadır. Bunların aynı kuşakta yayılışı gösteren yüksek yayla step bitkilerini oluşturan türler olduğu anlaşılmaktadır.

İlin Orman Envanteri:

Ardahan yüzölçümünün % 6,11’i (30.752,5 ha) orman ve fundalık alanlar oluşturmaktadır. İlde genel alan içerisinde ormanlık alan, Türkiye (% 26) ve Dünya (% 30) ortalamasının çok altında kalmaktadır. İldeki ormanlar büyük oranda saf sarıçamdan oluşmaktadır. İl geneli 503.551 ha’lık alan içerisinde ormanlık alan 30.752,5 ha. olup, İl orman varlığı açısından fakir olduğu söylenebilir.

İlde ormanlık alanın yayılım gösterdiği yerler; Ardahan İli merkez ilçeye bağlı Bağdeşen, Hasköy, Çatalköprü, Yalnızçam Köylerinin kuzeyindeki Uğurlu Dağı, Kura Nehri’nin sağ ve sol yamaçları boyunca Göle İlçesi Yeniköy Köyü çevresine kadar uzanmaktadır. Ormanlar Göle İlçesinde; Uğurtaş, Köprülü, Durançam, Kalecik, Okçu, Çalivere, Çakırüzüm, Yeniköy, Samandöken Köyleri mülki sınırları içinde, Merkez İlçe de Çamlıçatak, Ölçek ve Altaş Köylerinin mülki sınırları içinde kalmaktadır. Hanak İlçesi, Baştoklu, Alaçam kuzeyinde Şahin Tepesine kadar yayılım göstermektedir. Posof İlçesinde de; ağırlıklı Alköyü, Yeniköy olmak üzere hemen hemen tüm köylerin mülki sınırlarında orman bulunmaktadır.

Ardahan ve Göle Orman İşletme Müdürlüklerine bağlı İşletme Şeflikleri itibariyle ormanlık saha miktarı mevcut Amenajman planları verilerine göre aşağıdaki gibidir.

Ardahan İli Ormanlık Alan Miktarları

İşletme Şefliği	Koru		Baltalık		Toplam Prodüktif Orman (Ha.)	Toplam Bozuk Orman (Ha.)	Toplam Ormanlık Alan (Ha.)	Açıklık Alan (Ha.)	Toplam Alan (Ha.)
	Verimli (Ha.)	Bozuk (Ha.)	Verimli (Ha.)	Bozuk (Ha.)					
Ardahan	3705	422	-	818	3.705	1.240	4.945	298615	303560
Posof	2451	3835	-	1.781,5	2.451	5.616,5	8.067,5	52.093,5	60.161
Yalnızçam	5.433	452	-	-	5.433	452	5.885	38.395,5	44.280,5
Göle (Koroğlu-Uğurlu)	11.391	425	-	39	11.391	464	11.855	127.814	139.669
TOPLAM	22.980	5.135	-	2.638,5	22.980	7.772,5	30.752,5	516.918	547.650,5*

* Toplam Alan İşletme Müdürlüğünün çalışma alanıdır
Müdürlüğü 2004

Kaynak: Göle Orman İşletme

Orman alanlarının servet ve yıllık artım miktarları Amenajman Plan verilene göre tablodaki gibidir. Bu yıllık artım mevcut orman ağaçlarının her yıl yapmış oldukları büyüme miktarıdır.

İldeki Orman Alanlarının Servet ve Yıllık Artım Miktarları

İşletme Şefliği	Toplam Servet (m ³)	Yıllık Artım (m ³)
Ardahan	411.109	9.290
Posof	334.932	12.409
Yalnızçam	1.042.255	19.124
Göle	2.270.809	38.032
TOPLAM	4.059.105	78.855

Kaynak: Ardahan Orman İşletme Müdürlüğü, 2004

Orman İşletme Müdürlüğünce Ardahan'da Tesis Edilen Gençleştirme Alanları

Yıllar	1998 ve Öncesi	2000	2001	2002	2003	2004	Toplam (Ha)
Suni Tesis (Ha)	540	74	130	92	130	140	1.106
Tabii Tesis (Ha)	892	-	55	94	-	130	1.171
TOPLAM (Ha)	1.432	74	185	186	130	270	2.277

Kaynak: Göle Orman İşletme Müdürlüğü, 2004

Orman Sayılan Alanların Daraltılması:

İldeki ormanlar yüzyıllar boyunca tahribe uğramış ve büyük oranlarda yok edilmiştir. Özellikle iklim şartlarının olumsuzluğu sebebiyle, mera hayvancılığının aşırı ve bilinçsiz yapılması ve yaylacılık faaliyetleriyle ormanlar daraltılmıştır. Ormanlara soğuk iklimden dolayı yakacak ihtiyacı olarak, bina, ahır ve samanlık inşaaı için yapacak tomruk ihtiyacı olarak (Bu inşaatların dam örtülüğü olarak soğuktan korunmak için sadece kalın toprak tabakası kullanılmıştır. Rutubetli iklim özelliğı de taşıyan İlde, binadaki örtü altı yapacak tomruklar sık sık çürümüş ve yeniden inşa için ormanlara baskı sürmüştür.) yayla yerleşim yerlerinde ormanlar üst rakımlardan otlatma ihtiyacı gibi nedenler ve özellikle süt ürünleri üretimi için gerekli olan ısıtma ihtiyacı ormanlara baskıyı artırarak ormanların daraltılmasına neden olmuştur. Ayrıca köy yerleşim yerlerinde de ormanların otlatma ve tarımsal faaliyet ihtiyacı için (özellikle Posof İlçesi), son yüzyıllarda da işgal, savaş ve göç gibi nedenlerle yukarıda anlatılan yanlış faaliyetlerin birlikte bulunması tahrip sürecini hızlandırmıştır.

Netice olarak; İlde anlatılan Tekçam ve Uğuz Taşı Efsanelerinin, yöresel isimlerin (Tekçam, Uluçam, Doruk, Topçam, Meşe Ardahan vb.), toprak analiz sonuçlarının, yörede yapılan ekosistem araştırmalarının, topografik faktörler ile iklim faktörlerinin ve yaşlı yöre insanların anlatımlarının sentezinden bugünkü orman varlığının, İl alanının % 50 si civarında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tahrip edilen yerlerde toprak faktörleri bozulmadığından eski orman alanlarının yerini genellikle kaliteli mera bitkileri almıştır. Son yıllarda köylerde yaşayan insanların bakış açılarında orman lehine değişim oluşmuş idarecilerin de teşvik ve desteğı ile ağaçlandırma talepleri artan bir süreçte devam etmektedir.

İl genelinde ağaçlandırma programları artarak devam etmekte ve bunun sonucunda toprak ve iklim faktörlerinin orman kuruluşuna uygun olmasından dolayı tesis edilen gelişimi iyi olan ağaçlandırma alanları dikkat çekmektedir. Aşağıdaki tablo ve grafiklerde İldeki ağaçlandırma çalışmaları ifade edilmiştir.

ARDAHAN İLİNDE 1990 YILI ÖNCESİNDEN 2006 YILINA KADAR GERÇEKLEŞEN AĞAÇLANDIRMA ÇALIŞMALARI

İL MÜDÜR LÜĞÜ	İŞLETME MÜDÜR LÜĞÜ	PROJE ADI ve YERİ	PROJE ALANI (Ha)	YILLAR İTİBARIYLA YAPILAN TESİS ÇALIŞMALARI																	TOPLAM		
				1990 öncesi	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005			
ARDAHAN	GÖLE	Ur	255	398	185	250	45	70	25	105	200	85	386	450	260	60	150	560	810	550	4589		
		Düzpınar	10	10																		10	
		Yalnızçam	271	271		25-M																	271
		Uğurlu	566	312	15		40-M	20															347
		Posof+Aşıkzülali	1261	1250				70	55					65			200	30		70			1740
		Çıldır	700										245	29		55		30		140			499
		Okçuyayla	1044	331																			331
		Muzarat	470	70																			70
		Ziyaret Sr.Maliye	220													220			150				370
		İŞLETME TOPLAMI		4797	2642	200	250	45	160	80	105	200	330	480	450	535	260	210	710	1020	550	8227	

NOT : M= Mükerrer çalışma alanı, Toplam 8227 Ha ağaçlandırma yapılmış olup yaklaşık 16 817 000 fidan dikilmiştir.

ARDAHAN İLİNDE 1990 YILI ÖNCESİNDEN 2006 YILINA KADAR GERÇEKLEŞEN MERA ISLAH ÇALIŞMALARI

İL MÜDÜR LÜĞÜ	İŞLETME MÜDÜR LÜĞÜ	PROJE ADI ve YERİ	PROJE ALANI	YILLAR İTİBARIYLA YAPILAN TESİS ÇALIŞMALARI																	TOPLAM		
				1990 öncesi	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005			
ARDAHAN	GÖLE	Ardahan		50	50	50													375		525		
		Ardahan (Çamlıçatak)											80	30	50							160	
		Ardahan (Çataldere)											120	20								140	
		Ardahan (Değirmenli)										70							125	120		315	
		Ardahan (Ovapınar)																			100	100	
		Ardahan (Tepeler)																			130	130	
		Ardahan (Göle)																					
		Posof + Aşıkzülali																		50	80		130
		Ardahan (Çıldır)																		50	50		100
		Ardahan (Yiğitkonağı)																				120	120
		İŞLETME TOPLAMI			50	50	50							70		200	50	50		600	600	1720	

BAŞLANGIÇTAN 2004 YILI SONU İTİBARIYLA OR-KÖY KOOPERATİF HİZMETLERİ CETVELİ

1000 TL

İLİ	İLÇESİ	KOOPERATİF ADI	PROJENİN UYGULANDIĞI YER	UYGULANAN PROJE KONUSU	ORTAK ADEDİ	PROJE TUTARI	VERİLEN KERDİ	İŞLETMEYE AÇILDIĞI TARİH
ARDAHAN	Merkez	Y.Hasköy Koop.	Yalnızçam Hasköy	Halicilik	59	9.619	1.570	1975
ARDAHAN	Göle	Uğurtaş Koop.	Uğurtaş Köyü	Mandra	299	22.598	16.949	1980
ARDAHAN	Posof	Günlüce Özbaşı Koop.	Günlüce Koop.	Un Değirmeni	93	337.483	100.000	1990
ARDAHAN	Göle	Durançam Koop.	Durançam Köyü	Mandra	140	1.308.000	8.175.125	1993
ARDAHAN	Göle	Kalecik Koop.	Kalecik Köyü	Mandra	229	215.178.468	277.635.623	2002
TOPLAM						216.856.168	285.929.267	

BAŞLANGIÇTAN 2004 YILI SONU İTİBARIYLA FERDİ KERDİ HİZMETLERİNE İLİŞKİN UYGULAMALAR CETVELİ

1000 TL

Hizmet Türleri		Süt Sığırıcılığı		Motorlu Testere		Süt Koyuncululuğu		Besi Sığırıcılığı		Fenni Ancılık		Isıtma Pişirme		Dam Örtüsü		Besi Sığ.93/4000 ve 95/6820		Besi Koy.93/4000 ve 95/6820		Tesis edin.ve çevirme yardımı		Kilim ve Halıcılık		TOPLAM
İlçesi	Mevcut Orman Köy Adedi	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad.	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	Ün Ad	Tutarı	
Çıldır	3	3	27.378.000			3	21.977																	21.977
Göle	29	176	160.036.434			75	351.324							59	8.806	42	2.310.000					4	1.000.000	81.572.564
Hanak	5	6	26.153.000							16	9.013.500			41	10.178									9.049.831
Merkez	12	71	82.926.000	20	6.775	58	151.559	20	6.775	23	20.700.000			134	69.270	35	2.030.000							22.992.549
Posof	24	5												95	45.216									45.216
Damal	2	-																						0
İl Toplamı	75	261	296.493.434	20	6.775	136	524.860	20	6.775	39	29.713.500	0	0	329	133.470	77	4.340.000	0	0			4	1.000.000	1.003.426.934

Habitat ve Topluluklar:

Ardahan İli, yaban hayatı yaşama ortamı için son derece uygun bakir bir bölgedir. İlde yaban hayatı için uygun yerler oluşturan orman, çalılık, sulak alan ve kanyon gibi doğal barınak alanları bulunmaktadır.

Aşağı Kafkasya Ormanlarında yaşayan Dağ Horozu (Huş Tavuğu), ülkemizde de yalnızca Posof Ormanlarında yaşamaktadır. Huş Tavuğu'nun yaşam alanı bulunduğu Posof Ormanları; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından Yaban Hayatı Koruma Sahası olarak ayrılmıştır. Esas rengi metalik siyah olan huş tavuğunun erkek bireyinin baş, boyun ve sırtı metalik yeşildir. Kuyruk tüyleri uzun ve dışa doğru kıvrıktır. Dişi birey ise kahve ve siyah lekeli. Alt kısmı gridir ve koyu lekeler taşır. Gaga, siyah ayaklar ve iris koyu kahvedir. Erkek bireyin başında kırmızı bir leke vardır.

Tepeli Pelikan, Türkiye'de sadece 5 sulak alanda kuluçkaya yatmaktadır. Ardahan ilindeki Aktaş Gölü de, Tepeli Pelikanların kuluçkaya yattığı 5 sulak alandan biridir. Çıldır ve Aktaş Göllerinde gözlemlenen Tepeli Pelikan ve Ak Pelikanlar özellikle yöre halkı tarafından korunmaktadır.

Kura Nehri'nin İl Merkezinden Gürcistan sınırına kadar oluşturduğu kanyon ildeki yaban hayatı ve yok olma tehlikesi altında bulunan bitkiler için son derece önemli bir alanı oluşturmaktadır. Bu kanyonda yaşam alanı bulan en önemli türler; Kızıl Akbaba, Kaya Kartalı, Sakallı Akbaba, Küçük Orman Kartalı, Kızıl Şahin, Ur Keklik ve Puhudur.

İl havzasında önemli kaynak değeri olan özellikle orman içi tatlı su ve çaylarda bulunan dağ alabalığı (*Salmo trutta macrostigma*) popülasyonu hızla azalmaktadır. Bu nedenle bazı dereler yıl boyu avlanmaya kapalıdır.

Ayrıca İlde yaban hayatı ve zengin bir flora çeşitliliğine sahip önemli bir alan olan Ilgar Dağı ve çevresinin korunma altına alınması gereklidir. İlde Ilgar Dağı ve çevresinde, diğer ormanlık ve sulak alanlarda yaşayan başlıca türler; Yaban Domuzu, Tilki, Tavşan, Kurt, Karaca, Ördek, Doğan, Şahin, Kartal, Baykuş, Keklik, Orman Çulluğu, Su Samuru, Kirpi, Telli Turna, Kırlangıç, Sürmeli Kızkuşu, Çayır Delicesi ve diğer göçmen kuşlardır.

Atıklar:

İldeki çöp toplama işlemi Belediye Temizlik İşleri tarafından yürütülmektedir. Günlük yaklaşık olarak kış mevsiminde 20 ton, yaz mevsiminde ise 15 ton katı atık toplanan İlde, tıbbi atıklar evsel atıklarla birlikte toplanmakta ve bu durum ciddi bir risk oluşturmaktadır.

İldeki tıbbi atıklar patolojik, kesiciler ve ecza atıklarından oluşmaktadır. Bu atıklar; tıbbi atık üreten sağlık kuruluşları tarafından tıbbi atık poşetlerinde (kırmızı poşetler) biriktirilerek, diğer katı atıklarla birlikte Belediye tarafından toplanarak katı atık sahasına taşınarak depolanmaktadır.

Çöplerin toplanması veya bertaraf edilmesine kadar tüm hizmetlerin bir plan çerçevesinde ele alınması ve öncelikle bu atıkların değerlendirilmesi veya geri kazanılmasına atık yönetimi denilmektedir. İlde katı atıklar Belediye tarafından İl merkezindeki katı atıklar, İl merkezine 4 km uzaklıkta Kartalpınar mevkiinde yaklaşık 4.500 m² lik bir alanı kaplayan vahşi depolama merkezinde (katı atık sahası) depolanmakta ancak söz konusu alanın düzenli katı atık bertaraf tesisine dönüştürülmesi amacıyla yer tespiti yapılmış olup projelendirme aşamasındadır.

Katı atık depolama sahası tarım arazilerine oldukça yakındır. Geniş bir alana dökülen atıklar rüzgar, yağmur suları, yaban hayvanları (özellikle kuşlar) ve çeşitli amaçlarla atıklardan yararlanmaya çalışan vatandaşlar tarafından çevreye yayılmakta ve özellikle tarım arazileri üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bütün atıkların (evsel, tıbbi ve tehlikeli) bir arada bulunduğu katı atık sahasında bazı vatandaşlar, sahadaki atıklardan yararlanmak amacıyla bu atıkları karıştırarak ayıklamaktadır. Bu durum başta bu işle uğraşanlar olmak üzere insan sağlığı üzerinde büyük risk oluşturmaktadır.

İlde bulunan sanayi sitesinde araç bakımı sonucu ortaya çıkan atık yağlar, işletme sahipleri tarafından ısınma amaçlı yakıt olarak kullanılmaktadır.

İlde; ihtiva ettikleri ağır metallerden dolayı toprak ve su kirliliğine sebep olan piller ile akü, elektrik ve elektronik atıklarının ayrı toplanması, geri kazanımı ile ilgili ayrıntılı bir çalışma yapılmamaktadır.

Ancak ekonomik değeri olan akü ve elektronik atıklar, hurdacılıkla uğraşan vatandaşlarca toplanarak bu atıkların geri kazanımı sağlanmaktadır. Pillerde ise aynı durum söz konusu olmayıp evsel atıklarla birlikte atılmaktadır

DURUM ANALİZİ:

Ardahan İlinde çevre sorunları açısından büyük sanayi şehirlerine nazaran, önemli bir sorun yaşanmamakla birlikte mevcut sorunlar küçük ölçekli yatırım ve projelerle çözülebilecek durumdadır. Son yüzyıllarda orman alanlarında yapılan tahripler sonucu İlde orman varlığı % 6 düzeyine inmiştir. Ormanların çevreye olan önemli katkıları göz önüne alındığında orman varlığının artırılması için ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarına ağırlık verilerek sürdürülmesi gerekmektedir.

Bölgelerarası sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları ülkemizin en önemli sorunlarından biridir. Gelişmişlik açısından ortaya çıkan bu farklılıklar, sadece geri kalmış bölgeler açısından değil gelişmiş bölgeler açısından da düzeltilmesi gereken önemli sorunlara neden olmaktadır. Bu sorun, az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru nüfus hareketlerine (göç) yol açmaktadır. Büyük bir stratejik öneme sahip, tarih boyunca bir çok mücadelelere sahne olmuş, doğanın tarihi değerle bütünleştiği Serhat Şehri Ardahan; bozulmamış çevresi, doğal kaynakları, ormanları, akarsuları, yaylaları ve hayvancılık gibi önemli diğer ekonomik değerlerindeki artışlarla sürekli nüfus kaybeden bir yer olmaktan kurtulmalıdır.

Ardahan'ın tarihi ekosisteminde İl alanının %50 den fazlasının Sarıçam ormanı ekosistemi içinde kaldığı görülmektedir. Günümüzde ise bu orman varlığı oranının %6 lara düşmüş olmasından, orman varlığının insan eliyle (Antopojen) yüzyıllar boyunca büyük bir tahrip ve yok edilmeye uğradığı anlaşılmaktadır. Yöre isimleri (Meşe Ardahan, Doruk, Tekçam, Topçam gibi), çeşitli efsaneler, yaşlı insanların anlattıkları, toprak ve iklim faktörleri, değerli hocalarımızın çalışmalarını teyit etmektedir. Bugün ormanlarımızın korunması, ağaçlandırma çalışmalarının artarak devam etmesi bu tahribi unutturarak, umutları yeşertecek düzeydedir. Topraksız dağlar, verimsiz topraklar oluşmadan günümüzde bu olumlu sürecin başlamış olması oldukça sevindiricidir.

İl ve İlçelerde (Göle, Hanak, Damal, Posof) mevcut kanalizasyon sularının tamamı hiçbir arıtmaya tabi tutulmadan habitatı, tarihi dokusu ve görüntü güzelliği ile önemli bir kaynak değer ifade eden Kura Nehrine doğrudan yada dolaylı deşarj edilmektedir. Bunun yanında İlde önemli bir geçim kaynağı olan hayvancılık faaliyetleri sonucu ortaya çıkan hayvan gübreleri çeşitli kanallarla akar sular ve su kaynaklarına taşınmaktadır. Bu durum özellikle şehrin sembolü olan Kura Nehrini önemli ölçüde kirliletmekte; balık popülasyonunu olumsuz yönde etkilemekte, ayrıca bu suların, tarım alanlarının sulanması ve hayvan sürülerinin su ihtiyacının karşılanmasında kullanılması nedeniyle dolaylı olarak hayvan ve insan sağlığını da tehdit etmektedir.

ÇEVRE VE ORMAN HİZMETLERİ GZFT ANALİZİ:

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Halkın ağaçlandırma faaliyetlerine destek vermesi, ✓ Toprak yapısının ve iklim koşullarının ağaçlandırmaya elverişli olması, ✓ Ağaçlandırmaya elverişli alanların bulunması, ✓ İlimizin bitki ve diğer canlı türler bakımından zengin olması, ✓ Çevre kirliliği yaratacak sanayi tesislerinin bulunmaması, ✓ Topografyanın, genel olarak yerleşim yerlerine ulaşım fırsatı vermesi ✓ İlde yamaç araziden oluşan toprak erozyonunun minimum düzeyde olması ✓ İlin bitki yetişme döneminde (ilkbahar-yaz) düzenli yağış alması,	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Orman varlığının yetersizliği, ✓ Belediyelerin katı ve tıbbi atık yönetimi konusunda yetersizliği, ✓ Evsel atıksuların arıtılmadan alıcı ortama deşarj edilmesi, ✓ Kış sezonunun uzun ve ağır olması nedeniyle ısınmadan kaynaklı hava kirliliği oluşması, ✓ Kentin ve köylerin sürekli göç vermesi, köylerde yaşlı nüfus artışı ,

FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bölgenin yaban hayatı ve ekoturizm potansiyelinin bulunması, ✓ Bölgede organik tarım ve arıcılık potansiyelinin bulunması, ✓ Güçlü bir hayvancılık sektörü potansiyeli içermesi hayvancılık sektörünün yaygın ekonomik gelir ifade etmesi, ✓ Halkın yeniliğe iletişime açık, okuma-yazma oranının yüksek olması, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İl merkezinde, ilçelerde ve köylerde ortaya çıkan evsel atıksuların yerüstü sularına deşarj edilmesi sonucu su kirliliği meydana gelmesi, ✓ Kışların uzun ve ağır olması nedeniyle vatandaşların yakacak ihtiyacını ormanlardan karşılamaya çalışması, ✓ Orman alanlarında hayvan otlatılması, çıra alınması, ✓ Geleneksel hayvancılık sonucu ortaya çıkan gübrelerin kirlilik oluşturmaması,

MİSYON VE İLKELER:

Misyon:

Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi, her türlü çevre kirliliğinin önlenmesi, kentsel ve kırsal alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun ve verimli şekilde kullanılması ve korunmasını sağlamaktır. Sürdürülebilir katılımcı doğal kaynakların yönetilmesi. Çevreye olumlu katkı yapacak insanların yaşam kalitesini yükseltecek her türlü faaliyeti ve projeyi desteklemek ve uygulamak.

İlkeler:

- Ekonomik faaliyetlerin çevre ve doğal kaynaklar üzerindeki etkilerinin izlenmesi ve olumsuz etkilerinin görülmesi durumunda gerekli önlemlerin alınması,
- Kamu hizmetlerinin ilgili kamu kuruluşları ile koordinasyon içinde sunulması,
- Gerçekleştirilecek faaliyetlerde vatandaşların ihtiyaç ve ülke çıkarlarının yanında çevresel etkilerinin de göz önünde tutulması,
- Uygulamaların düzenli olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarından hareketle stratejik müdahalelerin zamanında yapılması,
- İlimizdeki çevre, ağaçlandırma, mera ıslahı, doğal hayatı koruma, orman köylerinin ve kırsal havzaların kalkınması için, uluslararası formata uygun katılımcı, sürdürülebilir ve ilgili kurumların entegrasyonu ile tanzim edilecek projelerin uygulanması,
- Gerçekleştirilecek yatırımların yöresel ihtiyaçlara cevap verecek ve potansiyelleri harekete geçirecek nitelikte olmasına özen gösterilmesi,

VİZYON:

İlimizde bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi; kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirliliğinin önlenmesi, bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginlikleri korumak için tüm vatandaşlar ve ilgili kurumlarla işbirliği içinde çalışmalar yapmak.

STRATEJİK AMAÇLAR VE HEDEFLER:

KISA VADELİ HEDEFLER 2006-2008

Stratejik Amaç 1 :

Halkın sağlıklı bir çevrede yaşayabilmesi ve doğal varlıkların sürdürülebilir kullanımının sağlanabilmesi için halka çevresel duyarlılığın artırılmasını, bilinçli tüketim alışkanlıklarının kazandırılmasını ve çevrenin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla, her türlü çevre kirliliğinin önüne geçilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Hedef.1.1 Su kirliliğine neden olan şehir kanalizasyon sularının deşarjı sonucu Kura Nehri'nde meydana gelen su kirliliğinin önlenmesi amacıyla Belediye tarafından kurtulacak atık su arıtma tesisinin hayata geçirilerek meydana gelen su kirliliğinin önlenmesi,

Faaliyet.1.1.1 Kura Nehrinde meydana gelen su kirliliği düzeyini belirlemek için numune örnekleri alınarak analiz çalışmaları yapılacaktır.

Ardahan Belediyesinin ve diğer ilçe ve belde belediyelerinin Bakanlığımıza sunmuş olduğu İş Termin Planı doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirip gerçekleştirmediği kontrol edilecektir.

Hedef.1.2. İlimizde mevcut vahşi atık sahasının düzenli katı atık bertaraf tesisine dönüştürülmesi,

Faaliyet.1.2.1. Düzenli katı atık bertaraf tesisi yapılmak üzere yer tespiti yapılmış olup projenin hayata geçirilmesi sürecinde (ÇED, kamulaştırma ve yatırım süreçleri) proje ile ilgili gerekli kontrol ve gözlemler yapılacaktır.

Hedef.1.3. Tıbbi atıkların çevre ve halk sağlığına zarar vermeden kaynağında ayrı toplanması ve bertaraf edilmesi için çalışmalar yapılması,

Faaliyet.1.3.1. İl genelinde tıbbi atık envanter çalışması yapılacaktır.

Faaliyet.1.3.2. Tıbbi atık üreticilerince tıbbi atıkların kaynağında sınıflandırılması, ünite içinde diğer atıklardan ayrı toplanması, taşınması ve geçici depolanması için mevzuatta belirtilen standartlara uygun geçici depolar yaptırılması sağlanacaktır.

Faaliyet.1.3.3. Tıbbi atıkların Belediyece ayrı toplanarak bertaraf edilmesi sağlanacaktır.

Hedef.1.4. Isınmadan kaynaklı hava kirliliğini önlemek amacıyla yüksek kalorili kömür kullanımının yaygınlaştırılmasının sağlanması ve tüketicilerin bu yönde bilinçlendirilmesi,

Faaliyet.1.4.1. İlde kullanılacak kömürlerin standartlarının belirlenerek standart dışı kullanılan kömürlerin kullanımı yasaklanacak.

Faaliyet.1.4.2. Tüketicilerin yakıt kullanımı konusunda bilinçlendirilerek yakıtın çevreye zarar vermeden daha ekonomik kullanımı sağlanacaktır.

Faaliyet.1.4.3. İlde açık kömür kullanımı ve satışı, üreticilere uygunluk belgesi, satıcılara satış izin belgesi verilmesi ve denetim yapılması suretiyle önlenecektir.

Hedef.1.5. İlin su havzalarının tarımsal faaliyetler, evsel ve endüstriyel atık sular nedeniyle kirlenmesini önlemek için gerekli çalışmalar yapılması,

Faaliyet.1.5.1. İçme suyu kaynakları çevresinde hayvansal gübrelerden kaynaklanan kirliliği önlemek amacıyla örnek gübre havuzları yapılacaktır.

Hedef.1.6. ÇED Mevzuatı kapsamında faaliyet gösteren işletmelerin denetlenmesi,

Faaliyet.1.6.1. ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir kararı verilen işletmeler denetlenerek izleme kontrol formları düzenlenecektir.

Hedef.1.7. Toplumda çevre bilincinin oluşmasını sağlamak amacıyla eğitim çalışmaları yapılması,

Faaliyet.1.7.1. Bireylerde çevre bilinci geliştirmek; kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak, çevre kirliliğini önlemek amacıyla eğitim çalışmaları yapılacaktır.

Hedef.1.8. Her türlü çevre kirliliğini önlemeye yönelik yazılı ve görsel iletişim araçları kullanılarak eğitim amaçlı etkinlikler (çevre yürüyüşü, tiyatro, sergi, tv programları, kampanya vb) yapılması,

Faaliyet.1.8.1. Anaokulu ve ilköğretim öğrencilerine yönelik olarak Uygulamalı Çevre Eğitimi Pilot Projesi gerçekleştirilecektir.

Hedef.1.9. Ekonomik kararlar ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren rasyonel doğal kaynak kullanımının sağlanması ve çevre değerlerinin nitelik ve niceliklerinin tespit edilmesi,

Faaliyet.1.9.1. İlin çevre düzeni planı hazırlanacaktır.

Faaliyet.1.9.2. İlin çevre envanteri güncellenecektir.

Faaliyet.1.9.3. İlin çevre durum raporu güncellenecektir.

Stratejik Amaç 2 :

Orman içinde ve orman bitişiğinde yaşayan orman köylüsünün ekonomik gelir düzeyini ferdi kredi imkanları ile (süt sığırcılığı, süt koyuncululuğu, arıcılık) arttırarak köyden kente göç önlenecektir.

Hedef.2.1. Orman köylüsünün ormanın faydaları ve önemi konusunda bilgilendirilmesi,

Faaliyet.2.1.1 Kredi çalışmaları sırasında köylerde eğitici bilgi ve broşürler verilecektir.

Hedef.2.2. Orman köylüsünün gelir seviyesini yükseltmek amacıyla çalışmalar yapılması,

Faaliyet.2.2.1. Orman köyü tespit çalışmaları yapılacaktır.

Faaliyet.2.2.2. İlçe Kalkınma Planlarının revizyonu yapılacaktır.

Faaliyet.2.2.3. Ferdi kredi (süt sığırcılığı, süt koyuncululuğu, arıcılık vb) uygulamalar hayat geçirilecektir.

Stratejik Amaç 3:

Orman içinde ve orman bitişiğinde yaşayan orman köylüsünün sosyal yaşam biçimini uygun alternatif konut projeleri, sosyal kredilerle (dam örtülüğü vb) ve eğitimle desteklemek.

Hedef.3.1. Orman köylerindeki toprak evlere saçtan dam örtülüğü kredisi verilerek evlerin akmasının önlenmesi,

Faaliyet.3.1.1. Orman köylüsü bilinçlendirilecektir. Katı yakıt tüketimine alıştırılması için proje uygulamak eğitim vermek.

Faaliyet.3.1.2. Köylerde tespit çalışmaları yaparak ekonomik durumu iyi olmayan orman köylüsüne saçtan dam örtülüğü kredisi verilecektir.

Faaliyet.3.1.3. Orman köylülerinin ormana baskısını azaltmak yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla hayvan barınağı ve konut projeleri eğitimi verilecektir.

Stratejik Amaç 4 :

Sürdürülebilir bir çevre için doğal hayatı ve yaban hayatını koruyacak önlemler almak. Ekolojik ve av turizmi potansiyelini ilgili kurumlarla entegre bir şekilde planlamak.

Hedef.4.1. İl genelinde doğal hayat ve yaban hayatının korunması,

Faaliyet.4.1.1. Yaban hayatı geliştirme sahalarının tespiti ve tesis edilmesi sağlanacaktır.

Faaliyet.4.1.2. Sulak alanların tespiti ve kazanımı çalışmaları yapılacaktır.

Faaliyet.4.1.3. Çıldır, Aktaş ve Putka Gölleri Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak tesis edilecektir.

Faaliyet.4.1.4. Ardahan Merkez Ölçek Köyü Karaca türü için Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak tesis edilecektir.

Faaliyet.4.1.5. Av kontrol-koruma çalışmaları yapılacaktır.

Faaliyet.4.1.6. Sokak hayvanlarını koruma çalışmaları yapılacaktır.

Stratejik Amaç 5:

Ormanlara yapılan baskılar sonucu bugüne kadar azalan orman varlığının yeniden kazanılması, erozyonun önlenmesini sağlamak ve biyolojik çeşitliliği artırmak amacıyla il ekolojisine uygun ağaç türleriyle ağaçlandırarak orman varlığının artırılması.

Hedef.5.1. %6 oranında olan orman varlığının %10'seviyesinin üzerine çıkabilecek düzenli sürdürülebilir yıllık ağaçlandırma programları uygulanması,

Faaliyet.5.1.1 Yılda iki milyonun üzerinde fidan dikilebilecek potansiyel alanları belirleyip tahsisini ve projesini yaparak uygulamayı gerçekleştirmek.

Faaliyet.5.1.2. Özel alanlarda yol ve sulak alan kenarlarında ağaç varlığının artırılması projeleri ve eğitim uygulamaları yapmak.

Stratejik amaç 6:

Orman içi ve orman kenarı meraların ıslahı ve yönetimi ile özellikle yüksek rakımlardaki su problemi olan alanlarda bu problemin çözümü için projeler uygulamak.

ORTA VE UZUN VADELİ HEDEFLER 2009-2023

Hedef.6.1. Atıkların kaynağında ayrı toplanarak geri kazanım ve dönüşümlerinin sağlanması,

Hedef.6.2. Atık su arıtma tesisinin işletmeye alınması sonucu atık suların %80 oranında arıtılmasının sağlanması,

Hedef.6.3. Tıbbi atıkların sterilizasyon sistemi ile evsel atığa dönüştürülerek nihai bertarafının sağlanması,

Hedef.6.4. Tehlikeli atıkların ilgili mevzuat doğrultusunda toplanması, taşınması ve depolanmasının sağlanması,

Hedef.6.5. Bütün kurumlarda atık yönetimi birimlerinin oluşturulması,

Hedef.6.6. Önemli bitki ve kuş alanı olan sulak alanların ve yaban hayatı geliştirme sahalarının biyolojik zenginliğinin korunarak ekoturizme kazandırılması,

Hedef.6.7. Önemli yaban hayatı geliştirme sahalarının ekoturizme kazandırılması,

Hedef.6.8. İldeki orman varlığının %6 oranından %12'lere çıkarılması,

Hedef.6.9. Özel alanlarda, dere ve sulak alan kenarlarında ağaç varlığının artırılması,

Hedef.6.10. Ekstrem iklim koşullarını iyileştirmeye katkı yapacak(kırağı,rüzgar,rutubet ekonomisi açısından) rüzgar perdeli amaçlı ağaçlandırma yapılması,

Hedef.6.11. Her köyde köy tüzel kişiliğine veya kamuya ait orman oluşturulması,

Hedef.6.12. Tüm kırsal alanda, mera ve yaylalarda hayvanların yemiz su içebilmeleri için sıvat,gölet vb. kaynaklar oluşturulması,

Hedef.6.13. İldeki biyolojik çeşitliliğin incelenmesi ve envanterinin çıkarılması amacıyla ilgili üniversitelerle işbirliği içerisinde çalışmalar yapılması,

Hedef.6.14. Sokak hayvanlarının barınabilecekleri, tedavi ve kısırlaştırma çalışmalarının yapılabileceği hayvan barınağı oluşturulması,

Hedef.6.15. İlimizdeki mandıra sahiplerinin yönlendirilerek mandıralardan açığa çıkan peyniraltı sularının işlenebileceği ortak bir tesis kurulmasının sağlanması,

1- Mevcut Durum

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü İl ve İlçelerde köylerde ve beldelerde bütün İli kapsayacak şekilde Gençlik ve Spor alanında hizmetler yürütmektedir. Türkiye Cumhuriyetinin Anayasasının 58.ve 59 maddelerinden güç alarak 3289 sayılı Teşkilat kanunumuz ve bu Kanuna dayalı olarak yayımlanan tüzük ve yönetmenliklere göre çalışmalarını yürütmektedir. İl Teşkilatı bünyesinde İl Müdürü dahil 3 Şube Müdürü 5 İlçe Müdür Vekili , 9 kadrolu personel 16 hizmet alımı personeli olmak üzere toplam 30 personelle çalışmalar sürdürülmektedir.

İlimiz genelinde toplam 20 Spor Kulübü ile ülke genelinde % 1.01 paya sahiptir. Ardahan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı kulüplerin 6 tanesi Okul Spor Kulübü , 1 tanesi Gençlik Spor Kulübü, 1 Dağcılık Arama Kurtarma Spor Kulübü, 1 İzcilik ve Doğa Sporları Kulübü, 11 Spor Kulübü olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

İl Genelinde 3.164 lisanslı sporcu mevcut olup, bu sayının faal sporcu 204 'ü bayan, 740'ü erkek 'tir.İlimiz Genelinde Amatör Lig müsabakaları, Ferdi müsabakalar, dostluk müsabakaları, Okul Spor Faaliyetleri, Gurup müsabakaları, Türkiye Şampiyonaları Ulusal ve Uluslararası Gençlik Değişim Faaliyetleri, organize edilmekte olup, yılda ferdi müsabakalar dışında 700 takım müsabakaları yapılmaktadır.

Ardahan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde 20 fahri antrenör görev yapmaktadır. Ardahan Bölgesine bağlı toplam 169 hakem mevcuttur. Bu hakemlerin 104 tanesi aday,42 tanesi İl hakemi, 3 tanesi Ulusal hakemdir.

Anılan Faaliyetler İl Merkezinde bulunan Kazım Karabekir Paşa Spor Salonu, 80. Yıl Cumhuriyet Şehir Stadyumu, Yalnızçam Uğurludağ Kış Sporları ve Yayla Turizm Alanı, Ardahan Gençlik Merkezi, Çıldır Gençlik Merkezi, semt sahaları, Tekel 75. Yıl Pansiyonlu İlköğretim Bölge Okulu Spor Salonu, Yatılı İlköğretim Bölge Okulu Spor Salonu, Göle İMKB Yatılı Bölge Okulu Spor Salonunda yapılmaktadır.

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne ait tesislerin dışında Ardahan Valiliği, İl Emniyet Müdürlüğü halı sahası, İl Genelinde mevcut olan Özel Beden Eğitimi ve Spor Tesisleri olan 5 Bilardo Salonları bulunmaktadır. Ayrıca; 25 Mekanize Piyade Tugay Komutanlığına ait 1 Adet Spor Salonu, Tedaş Aras Müessese Müdürlüğüne ait 1 Adet Mini Spor alanı , Jandarma Alay Komutanlığına ait 1 Adet Tenis Kortu alanı bulunmaktadır. İl Milli Eğitim Müdürlüğünce Hanak, Posof, Göle, Çıldır İlçe Merkezlerinde 2006 yılında teslim alınmak üzere 500 kişi seyirci kapasiteli çok amaçlı Spor Salonları ihale edilmiştir.

ARDAHAN GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI SPOR TESİSLERİ

Ardahan	Futbol Çim Sahası	Futbol Toprak Sahası	Semt Sahaları	Atletizm Pisti	Karakucak Güreş sahası	Spor Salonu	Gençlik Merkezi	Kayak Evi	Baby- Lift	Yürüyüş Parkuru	Top
Merkez	1	1		1	1	1	1	1	2	1	10
Çıldır		1					1				1
Göle			1								1
Damal			2								2
Posof		1			1						2
Hanak		1									1
H. Ortakent		1									1
Aşık Şenlik		1									1
	1	6	3	1	2	1	2	1	2	1	19

Not : 1992 yılında itibaren ilimiz genelinde yapılmış spor tesisleri

İLÇE VE BELDE SEMT SAHALARI

1	Göle	Yapım	1 Adet
2	Damal	Yapım	1 Adet
3	Çıldır	Yapım	1 Adet
4	Hanak	Yapım	1 Adet
5	Posof	Yapım	1 Adet
6	Çıldır Aşıkşenlik	Yapım	1 Adet
7	Hanak Ortakent	Yapım	1 Adet
8	Göle Köprülü	Yapım	1 Adet
9	Ardahan Merkez	Yapım	1 Adet

SEMT SAHALARI

1	Kurtkale	Yapım	1 Adet
2	Koyunpınar	Yapım	1 Adet
3	Burmadere	Yapım	1 Adet
4	Süngülü Köyü	Yapım	1 Adet
5	Samandöken	Yapım	1 Adet
6	Sulakyurt Köyü	Yapım	1 Adet
7	Ovapınar Köyü	Yapım	1 Adet
8	Ağzipek	Yapım	1 Adet
9	Çamlıçatak	Yapım	1 Adet
10	Tepeler Köyü	Yapım	1 Adet

Ardahan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü 2006-2008 Stratejik Yatırım Planı

GENÇLİK VE SPOR HİZMETLERİ GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<p>Türkiye Genelinde Nüfus açısından çok küçük bir İl olmamıza rağmen İl hizmet binası , Spor Salonlarının merkezde fazla bulunması bir avantajdır.</p> <p>İlimizin rakımının yüksekliği ferdi sporlarda ve Kayak tesisleri kurulması açısından büyük bir avantajdır.</p>	<p>Kulüplerin maddi imkânsızlıklar içerisinde bulunmaları ve Salon Sporlarına yönelmemeleri .</p> <p>Kış Sporlarına yönelik tesislerin yetersizliği ve Sporun değişik branşlarında deneyimli antrenör eksikliği .</p> <p>Genç nüfusun sürekli göç etmesi ve Sponsorluk düşüncesinin yeteri kadar gelişmemiş olması.</p>
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<p>İlimizde yeni açılan Yüksek Okulun öğrenci potansiyeli spor yapacak genç sayısının artması.</p> <p>Öğrenci sayısının fazla olması ve 8 yıllık temel eğitim avantajının mevcudiyeti ile hedef kitlenin uzun süre elde tutulabilmesi.</p> <p>İlin Sosyal , Kültürel ve Sportif faaliyetlere katılım göstermeleri.</p>	<p>Ardahan 'da kişi başına düşen Milli gelirin çok düşük seviyede olması ve spor yapmak isteyen gençlerin kısıtlı imkanlara sahip olması.</p> <p>Spor Kulüplerinin maddi imkansızlıklar içerisinde bulunmaları, yetişmiş antrenör istihdam edememeleri ve Sponsor bulamamaları.</p> <p>Uzun ve çetin geçen kış mevsiminin olumsuz etkileri ve Ortaöğretim mezunu olan gençlerin sürekli göç etmeleri.</p>

ARDAHAN GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ 2006-2008 STRATEJİK YATIRIM PLANI

2. Yatırım ihtiyacı ve Gerekçeleri

- Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve Özel sektöre ait tesislerin sayıları ve dağılımı incelendiğinde;
- Tesislerin önemli bir bölümünün İl Merkezinde yoğunlaştığı;
- Tesislerin yeterli çeşitlilikte bulunmadığı, önemli spor aktivitelerine ait tesislerin İl Merkezinde yoğunlaştığı ve bunların sayısal olarak yeterli olmadığı,
- Çim yüzeyli futbol sahasının sadece İl Merkezinde olduğu, İlçelerde yeterli derecede antrenman ve semt sahalarının olmadığı Göle, Çıldır, Hanak, Damal İlçeleri ile Hanak Ortakent ve Çıldır Aşık Şenlik beldelerinde semt sahalarının olduğu ancak soyunma odaları, hakem odaları ve tuvaletlerinin olmadığı bilinmekte Posof İlçemizde toprak saha haricinde semt sahasının bile olmadığı,
- 5 İlçede Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne ait Spor Salonu olmadığı, sadece İl merkezinde 500 kişilik seyirci kapasiteli Spor salonu olduğu, ancak; İl Milli Eğitim Müdürlüğüne İlçelerde 500 kişi seyirci kapasiteli spor salonlarının 2006 yılı Ağustos ayında teslim alınmak üzere ihale edildiği ve sadece Göle İlçemizde Okul Spor Salonu ve merkez İlçede 2 Adet Okul Spor Salonu olduğu,
- İl Genelinde nüfus yoğunluğu dikkate alındığında, 35-40 bine yakın nüfusun İl ve İlçe merkezlerinde yaşadığı, 100.000 den fazla nüfusun köylerde yaşadığı ama bu yerleşim birimlerinde hiç spor alanlarının olmadığı,
- Yukarıdaki değerlendirmelerin ışığında;

İl merkezi ve İlçelerde bulunan nüfus yoğunluğu ve nüfus yapısı dikkate alınarak yeni semt sahalarının yapılması ve büyük yerleşim sayısına sahip köylere toprak yüzeyli sahaların yapılması.

Spor Salonu olmayan İlçelerde İl Milli Eğitim Müdürlüğüne ait Spor Salonlarında İlçe Teşkilatının çalışmalarını yürütmek üzere oluşturulması.

5 –6 aydan uzun süren kış mevsimlerinin değerlendirilerek, Ardahan Yalnızçam Uğurludağ Kış Sporları Merkezinin konaklama tesis kapasitesinin artırılması, mekanik sisteminin hat boyunun uzatılarak Kış Turizmde söz sahibi olunması, İlin tanıtımına ve Turizm potansiyeline katkı sağlanması

Yeni ve modern Spor Salonlarının yapılması ve tesis çeşitliğinin artırılması,

Amatör Spor Kulüplerine malzeme desteğinin devam ettirilmesi,

İlçelerde spor tesislerinin artırılması, Gençlik Merkezleri aracılığıyla gençlerin spora kanalize edilmesi,

2006-2008 döneminde İl Özel İdaresi ve merkezi idare tarafından sağlanan kaynaklar ile nüfusu ve yerleşim yeri fazla olan İlçelere, beldelere ve köylere öncelik verilerek hizmetlerde etkinliğin sağlanması amaçlanmıştır. Bunun yanında yoğun göç veren ve Sosyo ekonomik durumları diğer yerleşim birimlerine göre geri olan yerlere yatırım yapılarak bu alanların yaşam standartlarının yükseltilmesi hedeflenmiştir.

Çıldır Gençlik Merkezi tesisleri yaz mevsiminde su sporları konaklama ve dinlenme, gençlik kampları organizasyonları, tur gezileri, Sosyal ve Kültürel aktiviteler yapmak üzere donatılacak kış mevsiminde aynı faaliyetlerle beraber kar ve buz sporlarına yönelik aktiviteler içerisinde Ulusal ve Uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapacaktır.

İl Merkezine 1 Adet semt sahası yapılacaktır.

80. Yıl Cumhuriyet şehir stadyumunun Atletizm pisti, soyunma odaları, kale direkleri, yedek kulübeleri ve tribünlerinin bakım ve onarımı yapılacaktır.

Göle İlçemize İlçenin semt sahaları, tribünleri ve ihtiyaca cevap verebilecek spor komplekslerinin yapılması.

Hanak Ortakent ve Çıldır Aşık şenlik beldelerinin semt sahalarının bakım ve onarımının yapılması sağlanacak.

İlimize bağlı İlçelerimizin en büyüğünün 10.000 civarında nüfusa sahip olması, diğer İlçelerimizin ise nüfuslarının 2.000- 4.000 arasında olması ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından bu İlçelerde 1'er adet Spor Salonu yapılması nedeniyle; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğümüzce Spor Salonu yapımı için teklifte bulunulmayacak sadece; altyapısını tamamlayan İlçe merkezlerine 1' er adet Gençlik Merkezi açılması için çalışmalar yapılacaktır.

Posof ve Hanak İlçemizde Belediye Başkanlıklarınca uygun alanların Kurumumuza tahsisi yapıldığı sürece bu İlçelerimize 1' er adet semt sahaları yapılacaktır.

İl merkezinde bulunan Gençlik Merkezinin iş ve işlemlerini artırarak daha fazla gence hizmet vermesi sağlanacaktır. Bu kapsam içerisinde 8 adet Bilgisayar alınması sağlanacaktır.

Ata Sporlu olan Atlı Cirit, Atlı Kızak Spor dallarının farklı bir spor dalı olarak kazandırılması, bunun yanında yeni ve farklı bir sosyal alanın oluşturulması için binicilik eğitim merkezinin kurulması.

Sporun ve sporcunun desteklenmesi ve halkın sportif faaliyetlere katılımını artırılması için malzeme desteğinin sürdürülmesi.

Komşu Ülke Gürcistan Devletinin Ahıska şehri ile karşılıklı spor dostluğu müsabakaları yapılacak, özellikle ferdi sporlarda deneyimli antrenörlerin İlimizde çalışmaları sağlanacaktır.

2008 Yılı sonunda toplam lisanslı sporcu sayısının 10.000 üzerine çıkartılması , kulüp sayısının 30 üzerine çıkartılması,

3. Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler

STRATEJİK AMAÇ 1

Her yaşta ki cinsiyet ve sosyal- ekonomik düzeydeki vatandaşları alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan korumak, beden ve ruh sağlığını geliştirmek için sporun her çeşidi yaygınlaştırılacaktır.

	<p>HEDEF 1.1: Sporcular sadece başarılı olduklarından değil, yetenek seçiminden, olimpiyat yarışmalarına kadar maddi ve manevi olarak desteklenecektir.</p> <p>FAALİYET 1.1.1 : Elit Sporcuları tespit ederek motivasyonunu artırmak için ihtiyaçları olan spor malzemeleri alınacaktır.</p>
STRATEJİK AMAÇ 2	<p>Vatandaşlarımızın yetenekleri doğrultusunda Gençlik ve Sportif etkinliklere katılabilmesi için fiziki ortamların hazırlanarak halkımızın hizmetine sunulması sağlanacaktır.</p> <p>HEDEF 2.1: Su sporları faaliyetlerin daha etkin yapılması için 2008 yılı sonuna kadar malzeme alınması sağlanacaktır.</p> <p>FAALİYET 2.1.1 : Çıldır Gençlik Merkezi tesislerine su sporları ekipmanı alımı yapılacaktır.</p> <p>HEDEF 2.2 : Her yaştan halkın sportif etkinliklere katılımının sağlamak için 2008 yılı sonuna kadar merkez. İlçeler, beldeler ve köylere semt sahaları yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 2.2.1: Merkez, Sulakyurt, Ağzıpek, Çamlıçatak, Tepeler ve Ovapınar köylerine semt sahası yapılacaktır.</p> <p>FAALİYET 2.2.2: Çıldır Merkez, Hanak Merkez, Posof Merkez, Göle Köprülü, Hanak Ortakent, Çıldır Aşıkşenlik, Damal Merkez semt sahalarının bakım onarım ve inşa edilmesi</p> <p>FAALİYET 2.2.3: Göle İlçesinin samandöken köyü, Hanak İlçesinin koyunpınar köyü, Çıldır İlçesinin Kurtkale köyü, Posof İlçesinin Süngülü köyü, Damal İlçesinin Burmadere köyüne semt sahası yapılacaktır.</p> <p>HEDEF 2.3 : İlçelerimizdeki spor salonları müşterek kullanılarak 2008 yılı sonuna kadar % 80 arttırılacak, gençlerimizin salon sporlarında da faaliyet göstermeleri sağlanacaktır.</p> <p><i>Diğer Kurumlara ait Spor Salonları Kullanılacak:</i></p> <p>FAALİYET 2.3.1: Göle İlçesi Spor Salonlarında salon sporları yapılması</p> <p>FAALİYET 2.3.2: Hanak İlçesi Spor Salonlarında salon sporları yapılması</p> <p>FAALİYET 2.3.3: Çıldır İlçesi Spor Salonlarında salon sporları yapılması</p> <p>FAALİYET 2.3.4: Posof İlçesi Spor Salonlarında salon sporları yapılması</p> <p>FAALİYET 2.3.5: Damal İlçesi Spor Salonlarında salon sporları yapılması</p> <p>FAALİYET 2.3.6 Yapılacak olan salon sporlarının giderlerinin karşılanması</p> <p>HEDEF 2.4 : Halkımızın ve sporcularımızın istifade ettiği tesislerimizin 2008 yılı sonuna kadar modernizasyon işlemi tamamlanacaktır.</p> <p>FAALİYET 2.4.1: Kazım Karabekir Paşa Spor Salonunun bakım ve onarımı</p> <p>FAALİYET 2.4.2 : İl Hizmet Binası, Kazım Karabekir Paşa Spor Salonu ve Çıldır Gençlik Merkezi binası ile 80. Yıl Şehir Stadyumunun kalorifer sisteminin katı yakıtla çevrilmesi.</p> <p>FAALİYET 2.4.3 : Göle İlçesinin semt sahasına soyunma odaları yapımı</p> <p>HEDEF 2.5 : Geleneksel Spor Dallarımıza gereken önem verilerek bu sporların yapılacağı fiziki mekanların oluşturulması</p> <p>FAALİYET 2.5.1: Merkezde Binicilik ve Cirit Oyun alanının kurulması</p> <p>HEDEF 2.6 : İlimizde Atletizm, Boks, Güreş gibi ferdi sporlarda büyük başarılar elde edildiğinden başarılı sporcuların yetiştirilmesine olanak sağlanacaktır.</p> <p>FAALİYET 2.6.1 : İl Merkezinde atletizm parkuru yapımı</p> <p>FAALİYET 2.6.2: İl Merkezine 1 adet karakucak güreş parkuru yapımı</p> <p>HEDEF 2.7: Başarılı olan sporcu ve kulüpler desteklenecektir.</p> <p>FAALİYET 2.7.1: Spor malzemeleri alımı</p>
STRATEJİK AMAÇ 2	<p>HEDEF 2.8 : Mevcut futbol sahalarının ikmal inşaatları modernizasyonunun yapılarak ekipman alımı gerçekleştirilecektir. Doğa sporlarına önem verilecektir.</p> <p>FAALİYET 2.8.1: Göle Futbol sahasına tribün yapılması</p> <p>FAALİYET 2.8.2 : Göle İlçesinde Atletizm parkuru yapımı</p> <p>FAALİYET 2.8.3: Posof İlçesinde Karakucak güreş sahası yapımı</p> <p>FAALİYET 2.8.4: Hanak İlçesinde yürüyüş parkuru yapımı</p> <p>FAALİYET 2.8.5: Çamlıçatak Kayak evinin Dağcılık, İzcilik, Triking ve doğa sporları eğitim ve dinlenme tesisine dönüştürülmesi</p>

